

www.musavat.com

MUSAVAT

Xəbər
**Qızları öldürüb,
ətindən
qutab
bişirən
manyakın
aqibəti...**
yazısı səh.4-də

Qurucusu: Rauf Arifoğlu Gündəlik qəzet 23 noyabr 2017-ci il Cümə axşamı № 244 (6858) Qiyməti 60 qəpik

Gündəm

**Dünyaya hökm edən Soros kimin
qəzəbinə gəlib - iki səbəb**

Siyasətçilərin
"baş ağrısı"na
çevrilmiş "Soros
Fondu" niyə
Avropada da
sıxışdırılır...

yazısı səh.6-da

**Həmsədrələrin 2017-ci il üçün
uğursuz "akkordları"**

yazısı səh.11-də

**Qərbin Türkiyədə hakimiyyətə
gətirmək istədiyi qüvvə...**

yazısı səh.9-da

Dünyanı sarsıdan süni zəlzələlər...

yazısı səh.13-də

**Ölkənin 42 milyardlıq valyuta
ehtiyatları harada saxlanılır?**

yazısı səh.10-da

**Azərbaycana gətirilən qızılgül
və qərənfilə yeni gömrük idxal
rüsümü tətbiq olunacaq**

yazısı səh.14-də

**"Dedim ki, yaxşı film verin çəkilim,
sağalım" - Rasim Balayev**

yazısı səh.2-də

**Gədəbəyin icra başçısı
"Müsibəti-Fəxrəddin"i yenidən "yazır"**

yazısı səh.12-də

**Vəkillərin kollegiyadan
uzaqlaşdırılmasının pərdəarxası**

yazısı səh.3-də

**35 yaşınadək elmlər
doktoru olanlara 5000
manat mükafat veriləcək**

yazısı səh.2-də

**"Azərbaycan meyvə-tərəvəz
üçün yeni bazarlar
tapmalıdır" - ekspert**

yazısı səh.15-də

Qarabağ işğalçıya məzarlığa çevrilir

SƏRKİSYANIN 2040-Cİ İL HƏDƏFİ FİASKO OLUR - İRƏVANA SOS!

Bir gündə 3 erməni ailəsi tabut aldı; ordusuna çağırışçı problemi yaşayan düşmən ölkənin itkiləri artır; ölkədən köç sürətlənir; bu, hələ "jurnal"dır; erməni ekspertdən xəbərdarlıq: "Bakı Ermənistanın yolunu kəsə bilər..."

Deputatlardan bahalaşmaya, qaz, istilik problemlərinə etiraz

Azay Quliyev QHT-lərə bağlı həyəcanlı çağırış etdi: "Qeyri-hökumət təşkilatlarına lazımi qədər maliyyə ayırmasaq, boşluqları kənar qüvvələr doldurmağa çalışacaq"

yazısı səh.5-də

**"Elxan Şahinoğlu:
"Sülh Platforması
İrəvanla yanaşı
Minsk Qrupunu da
dilemma
qarşısında qoyub"**

yazısı səh.7-də

**Əli Həsənov:
"Təhdidlərin
içerisində etnik
separatizm və
onun mənfi
təzahürləri xüsusi
yer tutur"**

yazısı səh.3-də

**Sərdar Cəlalov:
"Xocalı
abidəsini
ziyaret dövlət
protokoluna
salınmalıdır"**

yazısı səh.6-da

23 noyabr 2017

AVCIYA-nın debatları çərçivəsində iki universitetin komandaları üz-üzə gəldi

İştirakçılar Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında gənclərin rolu ilə bağlı təkliflər verdilər

Azərbaycanda Vətəndaş Cəmiyyətinin İnkişafına Yardım Assosiasiyasının "Azərbaycan gəncləri gələcəyimiz naminə" layihəsi çərçivəsində "Baxış bucağı" debatları silsiləsindən növbəti tədbir noyabrın 21-də keçirildi. Bakı Slavyan Universitetində keçirildi. Musavat.com xəbər verir ki, "Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında gənclərin rolu" mövzusunda debatda BSU-nun və Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinin komandaları qarşılaşdı.

Daha öncəki debatlarda BSU komandası Azərbaycan Dövlət Pedaqoji Universitetinin və Bakı Dövlət Universitetinin komandaları ilə qarşılaşmışdı.

AVCIYA-nın əməkdaşı İradə Yaqubova təmsil etdiyi qurumun son layihələri ilə bağlı məlumat verdi və debatın şərtləri ilə bağlı iştirakçıları bilgiləndirdi.

Tədbirin moderatoru Orxan Cabbarlı Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında məhz gənclərin üzərinə böyük məsuliyyət düşdüyünü söylədi və bu tədbirin onların məsuliyyəti necə daşdıqlarını, onun öhdəsindən hansı səviyyədə gələ bildiklərini müəyyənləşdirəcəyini bildirdi.

Bakı Slavyan Universiteti komandasının kapitanı Tural Comərdoğlu Azərbaycan gənci öz üzərinə düşən vəzifənin öhdəsindən tam həcmdə gələ bilmədiyini vurğulamaqla yanaşı, bu istiqamətdə müəyyən işlər görən gənclər təşkilatlarının və ayrı-ayrı gənclərin fəaliyyətini qeyd etdi.

Azərbaycan Turizm və Menecment Universitetinin komandasının kapitanı Qoşqar Rzayev gənclərin bəzilərinin xaricdə yaşamağa və işləməyə can atmasını mənfi hal kimi dəyərləndirdi.

Ülkər Hacızadə (BSU) "Qarabağ" futbol klubunun Avropadakı çıxışını gerçəkliklərimizin təbliği istiqamətindəki rolunu qabartdı.

Jalə Qasimova (ATMU) Azərbaycan gəncliyinin saxta "erməni soyqırımının" ifşasında passiv olduğunu bildirdi.

Umleyla Nuri (BSU) AVCIYA-nın ötən il Ağ Ev administrasiyasına ünvlədiyi peticisiyasında və cari ildə körpə Zəhranın erməni atəşi ilə öldürülməsinə etiraz peticisiyasında gənclərin rolundan bəhs etdi.

Aytekin İsmayılova (ATMU) Azərbaycan mədəniyyəti incələrinin müxtəlif xalqlar tərəfindən mənimsənilməsi ilə mübarizədə gənclərin seyriçi rolu ilə barışmadığını qeyd etdi.

Daha sonra iştirakçılar Azərbaycan həqiqətlərinin dünyaya çatdırılmasında gənclərin rolu ilə bağlı öz təkliflərini səsləndirdilər.

Debata yekun vuran ekspertlər - ATMU-nun əməkdaşı Lətif Kəngərli, BSU-nun əməkdaşları - dosent Hacı Rauf, dosent Alpay Əhmədov müzakirələrdə gənclərin fəallığından razı qaldıqlarını, amma bəzən mühakimələrdə dərinə getmədiklərini qeyd etdilər.

□ Musavat.com

Qəzet, jurnal və kitab əldə etməyin ən rahat yolu!

Siz sifariş edirsiniz, biz istədiyiniz ünvana çatdırırıq!

Xaricdə və Azərbaycanda nəşr olunan bütün qəzet və jurnallara abunə olmaq, həmçinin Rusiyada və Azərbaycanda nəşr olunan kitabları daha sərfəli qiymətə və daha qısa vaxt ərzində əldə etmək üçün sadəcə zəng etməyiniz və ya email yazmağınız kifayətdir.

Telefon: (012) 434 93 01, 434 01 33

Nazir məqalə yazdı, Penitensiar Xidməti tənqid etdi

Fikrət Məmmədov PX-də "təmizləmələr" aparılacağına anonsunu verdi

"Ötən ay 2 təqsirləndirilən şəxsin müşayiət altından qaçması Penitensiar Xidmətdə nöqsanlar və problemlərin olduğunu göstərib".

Ədliyyə naziri Fikrət Məmmədovun "Azərbaycan" qəzetində çap etdiyi məqaləsində belə yazılıb.

"Azərbaycan ədliyyəsi yeni inkişaf mərhələsi yaşayır" adlı yazısında nazirin bu fikri vurğulaması Penitensiar Xidmətin rəhbərliyində dəyişikliklərin anonsu kimi qəbul olunur. Həssas olunur ki, xidmətdə bunun ardınca "təmizləmə"lər aparıla bilər.

Olay baş verəndən sonra sabiq polis rəisi Mahmud Hacıyev "Yeni Müsavat"a demişdi ki, baş verənlər çox ciddi şəkildə araşdırılmalı və gələcəkdə belə halların baş verməməsi üçün məqsədyönlü addımlar atılmalıdır.

Xatırladaq ki, bu il oktyabrın 23-də Bakı-Astara-Bakı qatarında xüsusi qaravul vəqonunda aparılan Etibar Məmmədov və digər məhbus Əli Ağami müşayiət altından qaçmışdılar. Onlardan biri sonradan tutulub, digəri isə polisin keçirdiyi əməliyyat zamanı öldürüldü. Bu iş üzrə müğənni Fədaye Laçın (Məmmədova Fədaye Baris qızı) mütəşəkkil dəstənin üzvü kimi həbs olunub. Dəstədə daha 2 şəxs var. F. Laçın "Qoca" ləqəbli dustaq Etibar Məmmədovun həbsdən qaçmasına yardım etməkdə ittiham olunur.

Ədliyyə Nazirliyi Penitensiar Xidmətin 11 əməkdaşı işdən çıxarılıb. Bakı-Astara-Bakı qatarında xüsusi təyinatlı vəqonda məhbuslara nəzarət edən Penitensiar Xidmətin əməkdaşları - Elvin Namazov, İlkin Emilov, Vüsal Məmmədov, Tehran Musayev və adı hələ açıqlanmayan daha 4 nəfər işdən qovulub. Bundan başqa, qaravul rəisi Ceyhun Səmədov, qaravul rəisinin müavini Fuad Hacıyev və qaravul rəisinin digər müavini Tural Poladxanov həbs olunublar. Faktla bağlı Baş Prokurorluğun Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsinin Cinayət Məcəlləsinin 304.2-ci (azadlıqdan məhrum etmə yerindən, həbsdən və ya mühafizə altından qaçma) və 308.2-ci (vəzifə səlahiyyətlərindən sui-istifadə) maddələri ilə cinayət işi başlanıb.

İddialardan biri də budur ki, baş verənlər ədliyyə nazirinin

müavini - Penitensiar Xidmətin rəisi ədliyyə general-mayoru Ceyhun Həsənovun buna qədərki karyerasına mənfi planda təsir edəcək. 2016-cı ildə bu vəzifəyə təyinat alana qədər daxili işlər orqanlarında uzun illər ərzində qüsursuz xidmət aparan C. Həsənov dəfələrlə müxtəlif təltiflərə layiq görülüb. Qanunçuluğun qorunmasında, cinayətkarlıqla mübarizədə igidlik və şücaət göstərdiyinə görə prezidentin sərəncamı ilə "İgidliyə" görə medalı ilə təltif olunub. İndi isə C. Həsənov təcəlliyyətində olanların məsuliyyətsiz hərəkətlərindən dolayı çıxılmaz duruma düşüb.

Qeyd edək ki, həbs edilənlərdən qaravul rəisi Ceyhun Səmədov Penitensiar Xidmətin rəis müavini, ədliyyə general-mayoru Hüseyn Əlixanovun bacısı oğludur.

□ E.HÜSEYNOV

SOCAR "Qazprom"dan qaz alınmasına aydınlıq gətirdi

"SOCAR-ın və Azərbaycanın böyük qaz anbarı potensialı mövcuddur. Həmin potensialdan istifadə etmək məqsədilə xarici ölkələrdən, o cümlədən də Rusiyadan qaz alınır".

Bunu "APA-Economics"ə açıqlamasında SOCAR-ın ictimaiyyətlə əlaqələr üzrə rəsmisi İbrahim Əhmədov SOCAR-ın Rusiyanın "Qazprom" şirkətindən 1,6 mlrd. kubmetr həcmində qaz alması ilə bağlı əldə olunmuş razılığa aydınlıq gətirərək deyib.

Onun sözlərinə görə, bu anbarlar xaricdən müxtəlif həcmərdə qaz almağa imkan verir: "Bu qaz həcmi sonradan zəruriyyətə və ehtiyaca görə istifadə olunacaq".

SOCAR rəsmisi bildirib ki, alınan qaz xarici bazara da ixrac edilə, daxili bazarda emal və sair məsələlər üçün də istifadə oluna bilər.

Xatırladaq ki, SOCAR və Rusiyanın "Qazprom" şirkəti Azərbaycanı təbii qazın tədarükünün bərpə edilməsi ilə bağlı razılığa gəlib. Müqavilə noyabrın 21-də imzalanıb. Təbii qazın tədarükü artıq noyabrın 22-də başlayacaq.

Müqaviləyə əsasən, SOCAR 1,6 mlrd. kubmetr həcmində Rusiya qazı alacaq.

"Dedim ki, yaxşı film verin çəkilim, sağalım" - Rasim Balayev

Xalq artisti Türkiyəyə müalicəyə getməyəcək, çünki...

Xalq artisti, məşhur aktyor Rasim Balayev gözlənilən Türkiyə səfərinə təxirə salıb. "Yeni Müsavat"a danışan aktyor səfərinin təxirə salınma səbəbini bu cür izah edib: "Mənə məlumat verdilər ki, Türkiyədə mənə müalicə edəcək həkim Bakıya gələcək. Ona görə də Türkiyəyə ehtiyac qalmadı. Bilirsiniz ki, İrandan, Türkiyədən məşhur həkimlər gəlir. Təsədüfdən də həmin həkimin tezliklə Bakıya gələcəyini eşitdik, ona görə də qərara gəldik ki, burada müalicə alım".

Aktyor hansı qurumun ona köməklik göstərdiyindən xəbərsiz olduğunu deyib: "Bilmirəm hansı qurumdur, konkret haradan yardım ediləcəyindən xəbərsizəm. Bircə onu bilirəm ki, dövlət tərəfindən tapşırılıb. Mənə müraciət edən şəxs də dövlətin nümayəndəsidir.

Bundan əvvəl isə Mədəniyyət və Turizm Nazirliyindən də mənimlə əlaqə saxlayan olmuşdu. Soruşdular ki, "Sənə nə yardım edə bilirik?" Cavab verdim ki, "Mənə yaxşı film verin çəkilim, sağalım".

Xatırladaq ki, R. Balayev uzun müddətdir ki, şəkər, təzyiq və onurğa xəstəliklərindən əziyyət çəkir.

□ Xalidə GƏRAY

Soçidə Türkiyə, Rusiya və İran prezidentlərinin üçtərəfli sammiti baş tutdu

Noyabrın 22-də Soçidə Türkiyə, Rusiya və İran prezidentlərinin Suriya məsələsinə dair üçtərəfli sammiti baş tutub. "Report" Türkiyə KİV-inə istinadən xəbər verir ki, toplantıda Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan, Rusiyanın dövlət başçısı Vladimir Putin və İran prezidenti Həsən Ruhani iştirak edir.

Dövlət başçıları Suriya böhranını və vəziyyətdən çıxış yollarını müzakirə edəcəklər.

Qeyd edək ki, bu görüşdən bir gün əvvəl, noyabrın 21-də Rusiya prezidenti Vladimir Putin Soçidə BMT-nin tanıdığı Suriya rəhbəri Bəşər Əsədlə görüşüb.

Azərbaycanda 120 min nəfər erməni yaşayır

MEA Coğrafiya İnstitutunda akademik Ramiz Məmmədovun sədrliyi ilə elmi seminar keçirilib.

İnstitutdan APA-ya verilən məlumata görə, seminarda institutun İnsan Coğrafiyası istiqamətinin rəhbəri, Zakir Eminov "Müstəqillik illərinin əsas nailiyyətləri: iqtisadi-coğrafi və demografik aspektlər" mövzusunda məruzə edib.

O bildirib ki, son 20-25 il ərzində respublikada sosial-iqtisadi dəyişikliklərin baş verməsi demografik proseslərə öz təsirini göstərmiş, təbii artım göstəriciləri aşağı düşüb, ölüm yüksəlib: "Hazırda demografik göstəricilərdə sabitləşmə müşahidə edilir. Demografik göstəricilərin nizamlanması üçün daha fəal demografik siyasətin həyata keçirilməsinə, analara və uşaqlara göstərilən dövlət qayğısının artırılmasına böyük ehtiyac var".

Alim qeyd edib ki, 1990 - 1995-ci illərdə Rusiyaya MDB və Baltıqyanı ölkələrdən köç edənlər 39,9%, Azərbaycandan bu ölkələrə miqrasiya edənlər isə 61,6% təşkil edib: "Son dövrlərdə isə ölkədən Rusiyaya gələnlərin sayı xeyli azalıb. Hazırda Bakıda yaşayan rusların sayı 120 min, respublikada isə 140 mindir. Ermənilər isə Bakıda 20 min, ölkədə isə 120 min nəfər təşkil edirlər".

35 yaşınadək elmlər doktoru olanlara 5000 manat mükafat verəcək

"Akademiyanın Rəyaset Heyətinin qərarına əsasən, 35 yaşına kimi "elmlər doktoru" elmi dərəcəsi alan şəxslərə 5000 manat pul mükafat verəcək".

APA-nın xəbərinə görə, bunu Azərbaycan Milli Elmlər Akademiyasının (AMEA) vitse - prezidenti, akademik Dilqəm Tağıyev "Müasir elm - gənclərin baxışı ilə" adlı elmi - praktik konfransda deyib. Akademik bildirib ki, Azərbaycanda 140-a qədər elmi müəssisə fəaliyyət göstərir. Onlardan 40-ı Akademiyanın payına düşür.

D. Tağıyev qeyd edib ki, dünyada 7,8 milyon insan elmi-tədqiqatla məşğul olur. Onların sayı son 10 ildə 20% artıb.

Noyabrın 22-də Yunanıstanın paytaxtı Afina şəhərində "Avro-Aralıq dənizi tərəfdaşlığının humanitar problemlərinin həlli" mövzusunda XIII Yüksək Səviyyəli Toplantı işə başlayıb.

AZƏRTAC xəbər verir ki, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin "Marianna V. Vardinoyannis" Fondu ilə əməkdaşlığı çərçivəsində keçirilən beynəlxalq tədbir VI Qlobal Bakı Forumuna hazırlıq məqsədi daşıyır.

Toplantıda Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi Əli Həsənov, Diasporla İş üzrə Dövlət Komitəsinin sədri Nazim İbrahimov, Avropa İttifaqı və Aralıq dənizi hövzəsi ölkələrinin nüfuzlu dövlət və siyasi xadimləri, Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin İdarə Heyətinin üzvləri - Latviyanın sabiq prezidentləri Vayra Vike-Freyberqa, Valdis Zatlers, Serbiyanın sabiq prezidenti Boris Tađiç, Xorvatiyanın sabiq prezidenti İvo Yosipoviç, Bolqarıstanın sabiq prezidenti Petar Stoyanov, UNESCO-nun xoşməramlı səfiri Marianna Vardinoyannis, ictimai-siyasi xadimlər, Avropadakı Azərbaycan diaspor təşkilatlarının rəhbərləri, elm xadimləri və KİV əməkdaşlarından ibarət 200 nəfərə yaxın nümayəndə iştirak edir.

Beynəlxalq tədbirin məqsədi Aralıq dənizi hövzəsindəki humanitar böhranların qarşısının alınması üçün ideya və təşəbbüsləri bölüşmək, miqrasiya, inteqrasiya, milli kimlik və multikulturalizm, xüsusilə də separatizm və öz müqəddəratını təyin etmək məsələlərini müzakirə etməkdir.

Azərbaycan Respublikası Prezidentinin ictimai-siyasi məsələlər üzrə köməkçisi Əli Həsənov toplantıda çıxış edib.

Beynəlxalq tədbirin iştirakçılarını salamlayan Əli Həsənov Nizami Gəncəvi Beynəlxalq Mərkəzinin və Marianna Vardinoyannis Fondunun tərəfdaşlığının ölkələrimiz arasındakı əlaqələrin və bütün regionun güclənməsində mühüm rol oynadığını vurğulayaraq deyib ki, Yüksək Səviyyəli Afina Toplantısı müasir dünyanı narahat edən çox aktual mövzuya həsr olunub və Azərbaycan hökuməti adından bir sıra fikirlərimizi diqqətinizə çatdırmaq istəyirəm: "Avropa İttifaqı, Şimali Afrika, Orta Şərqi və Cənub-Şərqi Avropa ölkələrini birləşdirən Aralıq dənizi hövzəsində beynəlxalq terrorizmin və etnik separatizm kimi təhlükəli meyillərin doğurduğu böhranın həlli yollarının axtarılması ilə bağlı müzakirələrin aparılması mühüm əhəmiyyət daşıyır. Qaçqın və miqrant problemlərinin, insan alveri və qaçaqmalçılığın, siyasi və iqtisadi sabitliyə, nəqliyyat-enerji təhlükəsizliyinə qarşı yönəlmiş təhdidlərin aradan qaldırılmasında çətinliklər hamımızı narahat edir. Müşahidələr göstərir ki, bu təhdidlərin içərisində etnik separatizm və onun mənfi təzahürləri xüsusi yer tutur".

Prezidentin köməkçisi vurğulayıb ki, müasir dövrdə dünyada etnik separatizm meyillərinin güclənməsi regional və beynəlxalq təhlükəsizliyin təmin olunmasına, bəşəriyyətin

Afinada humanitar böhranla

bağlı beynəlxalq tədbirdə

Azərbaycan həqiqətləri çatdırıldı

Əli Həsənov: "Təhdidlərin içərisində etnik separatizm və onun mənfi təzahürləri xüsusi yer tutur"

sülh və əmin-amanlıq şəraitində yaşamasına mənfi təsir göstərən mühüm amillərdən biridir: "Hazırda dünyada 220 milyon nəfərdən çox əhalini və 12,7 milyon kvadratkilometr ərazini əhatə edən 50-dən çox əsas etnik separatizm ocağı mövcuddur. Etnik separatizmin nəticəsində yaranan münafişlərin 20-dən çoxu hərbi toqquşmalarla müşayiət olunur".

Etnik münafişlərin yayılma coğrafiyasının demək olar ki, dünyanın əksər bölgələrini əhatə etdiyini bildiren Əli Həsənov soyuq müharibənin başa çatmasından sonra keçmiş SSRİ məkənində etnik separatizm meyillərinin yeni dalğasını meydan meydana gətirdiyə diqqətə çatdırıb. O qeyd edib ki, Azərbaycanda Dağlıq Qarabağ, Gürcüstanda Abxaziya və Osetiya, Moldovada Dnestriyanı münafişlər regionun sabitliyini hər an poza biləcək potensial təhlükə mənbəyidir: "Bu münafişlər beynəlxalq hüququn prinsiplərinin kobud şəkildə pozulmasına, dövlətlərin ərazi bütövlüyünə və suverenliyinə qarşı ciddi təhdidlərin yaranmasına gətirib çıxarır".

Bu gün BMT, ATƏT və Avropa Şurası kimi nüfuzlu beynəlxalq təşkilatların etnik separatizmə qarşı qətiyyətli mübarizə aparmasının vacib məsələlərdən biri olduğunu söyləyən Əli Həsənov bildirib ki, hazırda beynəlxalq münafişlər sisteminə hökm sürən "ikili standartlar" siyasəti etnik separatçılığa qarşı qətiyyətli və prinsipal şəkildə mübarizə aparılmasına maneçilik törədir: "Bəzi hallarda aparıcı beynəlxalq təşkilatlar etnik separatçılığın aradan qaldırılmasına nəzərdə tutan, təsirli mübarizə metodlarını və cinayətkarların cəzalandırılması mexanizmini özündə ehtiva edən hüquqi normalara büt

tün dünya dövlətlərinin əməl edib-ətmədiyini məsələsinə biganə yanaşırlar. Bu isə BMT, ATƏT və Avropa Şurası kimi təşkilatların obyektivliyinin və prinsipliliyinin üzünə kölgə salır. Mənim ölkəm 1993-cü ildən etibarən Avropa İttifaqı (AI) ilə münafişlərdə maraqlı olduğunu bəyan edib və bu qurumla müxtəlif sahələrdə əlaqələr qurmağa başlayıb. "Qonşuluq siyasəti" və "Şərqi Tərəfdaşlığı" proqramları çərçivəsində, o cümlədən vətəndaş cəmiyyəti quruculuğu prosesində Azərbaycanı gördüyü işlər AI tərəfindən yüksək qiymətləndirilib. Cənubi Qafqaz və Xəzər-Qara dəniz hövzəsinin regional təhlükəsizliyi ilə bağlı Azərbaycanla AI-nin geosiyasi maraqları üst-üstə düşür və bu qurumu təmsil edən böyük transmilli korporasiyalar bölgədə həyata keçirilən transmilli layihələrdə yaxından iştirak edirlər.

Bakı-Tiflis-Ceyhan, Bakı-Tiflis-Ərzurum neft və qaz kəmərləri, o cümlədən Bakı-Tiflis-Qars demir yolu kimi transmilli enerji-nəqliyyat layihələrinin həyata keçirilməsi Azərbaycanla Avropa İttifaqı arasındakı strateji tərəfdaşlığın sayəsində mümkün olub. Azərbaycanın Xəzər hövzəsinin enerji resurslarının birgə istismarı və alternativ transmilli layihələr vasitəsilə Avropa bazarlarına ixracı sahəsinə apardıqı siyasət, Şərqi-Qərb və Şimal-Cənub nəqliyyat dəhlizləri çərçivəsində çoxsaylı tranzit sistemlərinin müasir tələblərə uyğun yenidən qurulması AI tərəfindən dəstəklənir.

2007-ci ildə Avropa İttifaqı ilə Azərbaycan arasında imzalanmış tərəfdaşlıq müqaviləsi Cənub Qaz Dəhlizinin icrası istiqamətində mühüm addımlardan biri olub. Azərbaycanın təşəbbüsü ilə həyata keçirilən

Trans-Anadolu qaz kəməri (TA-NAP) və Trans-Adriatik qaz boru kəməri (TAP) kimi layihələr AI-nin lazımı dəstəyini qazanıb və Avropa Komissiyasının orta maraqlara xidmət edən prioritet enerji təhlükəsizliyi layihələri sırasına daxil edilib. Xəzər hövzəsinin və Orta Şərqi zəngin enerji ehtiyatlarını Avropa bazarlarına çatdırmağı nəzərdə tutan "Cənub Qaz Dəhlizi" layihəsi ilə bağlı Azərbaycanın gördüyü işlər AI tərəfindən yüksək qiymətləndirilib.

Vəkillərin kollegiyadan uzaqlaşdırılmasının pərdəarxası

İlginc siyahı, qarantlıq səbəblər - faktlar

Bu günlərdə vəkili Yalçın İmanovun Vəkillər Kollegiyasından çıxarılması ciddi müzakirə mövzusu oldu. Bundan öncə Azərbaycanda vəkillərin pozulan hüquqları ilə bağlı dəfələrlə çıxış edən vəkillər üçün belə bir nəticə gözlənilməz olmadı. Çünki Vəkillər Kollegiyasının təcrübəsində müxalifətli vəkillərlə bağlı belə hallar dəfələrlə yaşanıb. "Yeni Müsavat" bəzi nümunələri yada salır.

2016-cı ilin aprelində vəkili Müzəffər Baxışov Azərbaycan Vəkillər Kollegiyasının (VK) üzvlüyündən xaric edilib. Bununla bağlı VK-nin Rəyasət Heyətinin iclasında qərar qəbul edilib. Belə ki, onunla bağlı Ali Məhkəmənin hakimi Tatyana Goldman VK-ya şikayət edib. Bu gün VK-da vəkillərlə bağlı inzibati icraata baxılıb və müvafiq qərar qəbul edilib.

M. Baxışov 16 sayılı Hüquq Məsləhətxanasında çalışıb. Qeyd edək ki, iclasda bir sıra tanınmış vəkillərin, o cümlədən Bəhrüz Bayramov, Adəm Məmmədov, Elçin Sadiqov və "digərlərinin işinə" də baxılıb. Müzəffər Baxışovun Vəkillər Kollegiyasından uzaqlaşdırılmasına səbəb kimi də Ali Məhkəmənin sədri Ramiz Rzayevi tənqid etməsi olub.

2016-cı ilin aprelində tanınmış vəkili Xəlid Bağirov Vəkillər Kollegiyasına üzvlükdən çıxarılıb. Nizami Rayon Məhkəməsinə vəkili Xəlid Bağirovun Vəkillər Kollegiyasından xaric olunması barədə kollegiyanın verdiyi iddia üzrə qərar verilib. X. Bağirov həmin vaxt bildirmişdi ki, bir müddət əvvəl Vəkillər Kollegiyası onun kollegiyadan xaric olunması barədə təqdimatla məhkəməyə müraciət edib. Qeyd edək ki, bundan əvvəl isə Vəkillər Kollegiyası Rəyasət Heyətinin qərarı ilə X. Bağirovun vəkillik fəaliyyətinə xitam verilib.

X. Bağirovla bağlı Şəki Apelyasiya Məhkəməsinin hakimi Mirbəhəddin Hüseynovun Vəkillər Kollegiyasına müraciət edib. O, Şəki Apelyasiya Məhkəməsinə Tofiq Yaqublu və digərlərinin məhkəməsi keçirilən zaman X. Bağirovun dövlətçilik əleyhinə çıxışları etdiyini bildirib.

2011-ci ildə vəkili Osman Kazımov da Vəkillər Kollegiyasının üzvlüyündən çıxarılmışdı. Kollegiyanın Rəyasət Heyəti bu qərarı baş prokurorun müavini Rüstəm Usubovun təqdimatı əsasında çıxarıb. Belə ki, O. Kazımovun hüquqlarını müdafiə etdiyi bir vətəndaş Ağır Cinayətlərə Dair İşlər üzrə İstintaq İdarəsinin müstəntiqi Kamal Talıbov tərəfindən indirilərkən onun ifadəsi təhrif edilib. Bu səbəbdən təqsirləndirilən şəxs və vəkili protokolu imzalamaqdan imtina ediblər və bunu qeyd şəkildə yazıblar. Müstəntiq bunu müdafiə hüququnu pozma kimi yozub və Vəkillər Kollegiyası tərəfindən Osman Kazımovun cəzalandırılması üçün işə prosessual nəzarəti həyata keçirən baş prokurorun müavini Rüstəm Usubov qarşısında vəsatət qaldırıb. R. Usubov isə bu haqda Vəkillər Kollegiyasına təqdimat yazıb.

Halbuki bu, tamamilə qanunsuz bir hərəkətdir. Çünki Cinayət Prosessual Məcəlləsinin 51.5 maddəsinə görə, prosessual hərəkətin aparılmasında iştirak etmiş şəxs protokolu imzalamaqdan imtina edərsə, yalnız bu barədə protokolda müvafiq qeyd aparılır.

Bundan əvvəl Vəkillər Kollegiyasından İntiqam Əliyev, Aslan İsmayılov, Əliyif Həsənov, Xəlid Bağirov, Qurban Məmmədov, Elçin Namazov, Ənnağı Hacıbəyli və digərləri kənarlaşdırılıblar. Bu şəxslərin hər biri ictimaiyyət arasında tanınan, vəkili kimi sayılıb-seçilən, öz işini gözəl bilən şəxslər olub.

Ekspertlər isə hesab edirlər ki, məqsəd müdafiəni müstəqil şəkildə aparın şəxslərin sırasını daraltmaqdır. Belə ki, bütün məhkəmələrdə işlərə ancaq 934 nəfər vəkili kollegiyasının üzvlüyü çıxarmaq istəyirlər. Məqsəd vətəndaşı keyfiyyətli hüquqi yardımdan məhrum etməkdir. Hüquqi yardımsız qalan vətəndaş məhkəmədə pis vəziyyətə düşdüüyü üçün müəyyən vəsaitlərlə işini həll etməyə çalışacaq. Bununla da rüşvət, korrupsiya daha da genişləncək. Bu əməliyyatın aparılmasında ilkin məqsəd kimi korrupsiyaya qapı açmaq istəyi göstərilir.

Daha bir ilginc məlumat isə statistikada gizlənilib. Belə ki, Azərbaycanda əhalinin sayı 10 milyon, kollegiyaya üzv olan vəkillərin sayı isə 936 nəfərdir. Bu o deməkdir ki, hər 11 min 100 nəfərə bir vəkili düşür. Bu vəkillərin təxminən 600-dən çoxu Abşeron və Bakı ərazisində fəaliyyət göstərir. Hazırda Vəkillər Kollegiyasına üzv olmaq istəyən namizədlər isə təxminən 1000 nəfərdir. Onların hamısı üzvlüyə qəbul edilsə belə, say kifayət etmir.

Azərbaycanda ildə 13 min cinayət işi olur, bu işlərə yalnız Kollegiyaya üzv vəkili baxır. Bundan əlavə isə 100 min mülki və on minlərlə inzibati məhkəmə prosesləri də baş tutur.

□ Sevinc TELMANQIZI

Muqabenin məşum səhvi, məsum qurtuluşu

Xalid KAZIMLI

Zimbabvedə baş verən hadisələr xeyli adamı yaxşı mənada təəccübləndirdi. Belə anlaşıldı ki, bu ölkə istibdad yuvası olmaq xüsusunda Şimali Koreya və Səudiyyə Ərəbistanından fərqlənir.

Bu, özünü devrilən prezident Muqabeyə münasibətdə göstərdi. 37 ilin satrapını devirdilər, amma öldürmədilər, ev dustağı etdilər.

Hansısa ölkədə hərbiçilər qiyama qalxıb dövlət çevrilişi edəndə, bir qayda olaraq, ilk işləri prezidenti və onun yaxın ətrafını məhv etmək və ya tam zərərsizləşdirmək olur.

Məsələn, 1974-cü ildə Çilidə prezident Salvador Alyendeni devirən Auqusto Pinoçet və hərbiçilər onu həbs etmədilər, elə iqamətgahındaca güllələdilər.

Bu, Stalinin populyarlaşdığı "adam yoxdur, problem də yoxdur" prinsipidir. Yox, devrilən prezident ölkənin bir hissəsinə çəkilsin, tərəfdarlarını toplayıb müqavimət göstərsin, ya qonşu ölkələrdən birinə sığınsın, oradan ölkədəki vəziyyəti qarşıdırsın... Belə şey yoxdur. Baş müqavimətçini vururlar, iş bitir.

1978-ci ildə Əfqanıstanda inqilab adlandırılan dövlət çevrilişi baş verəndə prezident sarayına hücum edənlər prezident Məhəmməd Davudu ailə-uşağı ilə birlikdə amansızcasına edam etdilər.

Ondan bir il sonra SSRİ yeni prezident Hafizulla Əminin Moskvaya boyun əymədiyini görüb, onu dəyişmək qərarına gəldi və sovet xüsusi təyinatlıları gecəyə onun sarayına basqın edərək prezidenti yerindəcə güllələdilər.

Amma Əminin siyasi xələfi Babrək Karməl 1986-cı ildə canını istefaya çıxmaqla qurtardı, onun yerinə gələn Məhəmməd Nəcibullanı isə sonradan taliblər devirdilər. Fəqət Nəci-bulla prezident sarayında öldürülmədi, çünki qaçıb gizlənmişdi, BMT-nin ofisinə sığınmışdı. Taliblər isə "adam yoxdur, problem də yoxdur" prinsipini bildirdilər, ona görə beynəlxalq normalara məhəl qoymayaraq, BMT-nin yerli ofisinə hücum edib Nəcibullanı tutdular və "problemi həll etdilər".

1993-cü ildə Surət Hüseynovun qiyamıyla devrilən Əbülfəz Elçibəy Bakını tərk edib anklav Naxçıvandakı doğma kəndi Kələkiyə getməsəydi, onu da elə iqamətgahında güllələyəcəkdi. Zətan, Surət və onun yarımhərbçi-yarımbandit silahdaşları Bakıya ona görə gəlirdilər. Sonradan Surət devrilmiş iqtidarın rəhbərlərini Azadlıq meydanında asdırmadığına təəssüflənirdi.

Onlarla, yüzlərlə belə fakt gətirmək olar ki, devrilmiş prezidentləri, baş nazirləri ya dərhal, ya da sonradan edam ediblər. Təbii ki, vaxtında xaricə qaçmaqla edamdan can qurtaranlar da olub. Bəzi ölkələrdə isə devrilmiş rəhbərləri uzun müddət göz altına saxlayıblar. Məsələn, Türkiyədə bir çevrilşdən sonra sabiq baş nazir Adnan Menderesi asdırlarsa, başqa bir çevrilşdən sonra Süleyman Dəmirəli edam etmədilər, sadəcə, ev həbsində saxladılar.

Muqabeyə qarşı belə olmadı. Onu devirənlər düz bir həftə onun nazırla oynadılar, ictimaiyyətə, mediaya müraciət etməsinə şərait yaratdılar. O da bütün qatı diktatorlar kimi, 93 yaşında belə hakimiyyətdən asanlıqla əl götürməyəcəyini bəyan etdi. Bu zaman öz "doğma, əziz" partiyası ondan üz döndərdi, qiyamçı hərbiçilər isə onu seçim qarşısında qoydular: ya impichment və cəza, ya da istefa və qulaq dincliyi.

Muqabe ikincini seçdi, canını qurtardı.

Hərbiçilər onu elə çevrilş etdikləri gün güllələyə bilirdilərmi? Əlbəttə, güllələyirdilər və qanı batıb gedərdi. Heç bir dünya supergücü buna görə qiyamçı hərbiçilərə bir söz deməyəcəkdi, sadəcə, təəssüflənəcəkdilər, hakimiyyətə yeni gələn şəxslə əməkdaşlıq edəcəkdilər.

Amma zimbabveli generallar özlərini çox da rüsvay etmədilər, hakimiyyəti dəyişdilər, ölkəyə qan-qada salmadılar. Baş verənlərə görə isə hamı Muqabenin özünü günahlandırır. O, ölkəsində bu qədər güclü generallar və siyasi xadimlər olduğu halda gərəkdir hakimiyyəti arvadına vermək fikrinə düşməyeydi.

O generallar ibtidai sinifə gedəndə ölkənin prezidenti Muqabeydi. Onlar gözlerini açıb bu kişini dövlət başında görmüşdülər. Bəlkə də onu bu üzəndə öldürmədilər. Amma böyük ehtimalla onlara Muqabeni öldürməməyi dünən hakimiyyətə gələn kişi - sabiq vitse-prezident, gələcək prezident Emerson Mnanaqva məsləhət görməyib.

Nə də olmasa, o, Muqabenin kadrıdır, onun hesabına dövlət rəhbərliyinə gəlib, birlikdə işləyiblər. Sadəcə, Muqabe ciddi səhv buraxmış, bu qədər nüfuzlu və güclü şəxsi dövlət işindən kənarlaşdırmışdı, o da öz "timsah" dişini göstərdi, hərəketə keçdi və qalıb gəldi.

Muqabe 93 yox, 63 yaşında olsaydı, onu da kabinetində öldürərdilər. Çevrilşlə baş verən hakimiyyət dəyişikliyi humanizmi inkar edir.

Azərbaycanda 1990-cı illərdə 50-60 nəfər qadını öldürüb, sonra isə ətindən qutab bişirib satan İqor adlı manyakla bağlı müsahibə yenidən gündəmə gəlib. Belə ki, 2001-ci ildə ölkə teleməkanında yayımlanan "Ailələr və talelər" verilişində jurnalist Nailə İslamzadənin suallarını cavablandıran adamyeyən manyak öz dəhşətli əməllərini bütün çıpaqlığı ilə danışmışdı. Xanım jurnalist təməşəçilərin istəyini nəzərə alaraq, həmin müsahibəni yenidən yayımlayıb.

Qızları öldürüb, ətindən qutab bişirən manyakın aqibəti necə oldu...

"Bu cür cinayətkarlar heç zaman azadlığa buraxıla bilməz"

Müsahibədə İqor bildirir ki, onun bu cür amansız əməli törətməsinin məqsədi 12-15 yaşlarında sevdiyi bir qız olub. Belə ki, sevdiyi qızdan rədd cavabı alan İqorda qadınlara qarşı nifrət yaranır. Söyləyir ki, bunu həzm edə bilmir və bütün qadınlardan qisas almaq qərarına gəlir. Bildirir ki, 20-25 yaşında olan qızlarla tanış olduqdan sonra onları Xaçmaza, cinayət ortağının meşədə yerləşən evinə aparırmış. Orada qızları öldürdükdən sonra cinayət ortağının həyat yoldaşının da yardımı ilə onları ət məşinindən keçirib, qutab bişirib, həm özləri yeyib, həm də avtovağzal və digər yerlərdə camaata satıblar.

"Camaat bilmədiyi üçün qutabları alıb yeyirdilər. Biz özümüz də əti yeyirdik. Qızları mən seçirdim. Onlara birinci pul təklif edib, cəlb edirdim. Daha sonra isə Xaçmaza aparırdım. Apardığı qızları dostumla birlikdə balta ilə öldürüb, başlarını kəsirdik. Qızları bunu evvəl hiss etmirdilər. Yalnız ölümlərinə az qalmış hiss edirdilər ki, onda da gec olurdu".

Manyak bildirir ki, o, nə qədər qız öldürsə də qəlbi soyumurdu: "Mənə qarşı da sevdiyim qız tərəfindən amansızlıq olmuşdu".

Manyak müsahibənin sonunda onu da söyləyir ki, həbsdən çıxdıqdan sonra yenə də əməllərinə davam edəcək.

Müsahibənin alınmasından 16 il zaman keçir. Bu müddət ərzində manyakın taleyi necə olub? Onun cinayət orqanları həbs edilibmi?

Məsələ ilə bağlı məlumat almaq üçün Pentensiar Xidmətlə əlaqə saxladım. Qurumun mətbuat xidmətindən "Yeni Müsavat" bildirildi ki, qanunvericilik məhkumla bağlı hər hansı bir məlumatın verilməsini qadağan edir.

Lakin o da qeyd olundu ki, bu kimi məbuslarla bağlı qanunvericiliyə uyğun olaraq müvafiq addımlar atılır. Söylənildi ki, onun bəhs etdiyi fikirlər, dostunun azadlıqda gəzməsi faktı da həqiqəti əks etdirmir.

Məsələ ilə bağlı sabiq polis reisi Mahmud Hacıyev də qəzetimizə söyləyib ki, bu cür cinayət törədən şəxslərə ömürlük həbs cəzası verilir: "Onların azadlığa buraxılması, əfv sərəncamlarına düşməsi mümkün deyil. Əgər müalicə almadırsa, müəyyən zaman

ğında tutdular. Bundan 3-4 il sonra yenə oxşar manyak peyda olmuşdu ki, o da azyaşlı qızları zorlayırdı. Həmin cinayətəkarı da indiki "Koroğlu" metrosunun yaxınlığında tutdular. O zamanlar texnika, səsizmə, izləmə qurğuları

Rusiyanın Krasnodar vilayətində adamyeyən ailə saxlanılıb. Polis orqanlarının məlumatına görə, saxlanılan ər-arvad 1999-cu ildən bəri cinayət törətməyə başlayıb. Onlar qətlə yetirdikləri insanları parçalayıb, qoruyub saxlayıblar.

Bildirilir ki, adamyeyən cütlük ümumilikdə 30 cinayətdə şübhəli bilinse də, hələlik 7 qətlin onlar tərəfindən törədildiyi sübut edilib.

Ekspertlər bildirirlər ki, bu kimi insanların cinayət səbəbləri seksual məzmunu əsaslanır. Bu kimi insanların bir neçəsinə də nəzər salaçaq.

Andrey Çikatilo - SSRİ-də insanların qorxulu kabusuna çevrilmiş ukraynalı Çikatilonun ləqəbi "Rostov qəssabı" idi. 12 il içində 52 qadın və azyaşlı qız uşağı öldürən qatilin ilk qurbanı 9 yaşlı qız olub. "Rostov qatili" öz qurbanlarını avtobus dayanacaqlarından seçirdi, onları evinə aparıb dilərini kəsirdi, cinsiyyət orqanlarını yeyərək, gözlərini çıxarıb ən amansız işgəncələr verirdi. 1990-cı ildə həbs olundu. İşlədiyi cinayətlərin 52-dən çox olduğu ittihamı irəli sürüldü, lakin isbat edilmədi. 1994-cü ildə güllələnərək öldürüldü.

Anri Li Lukas - 20 il ərzində ən az 350 nəfərin həyatını əlindən alan amerikalı qatil həbs olunduqdan sonra 600-dən çox insanı öldürdüyünü etiraf edib. Öz anasını öldürdükdən sonra 10 il həbs cəzası alan Anri Li Lukas həbsxanada tanış olduğu Otislə birlikdə azadlığa çıxdıqdan sonra cinayət işləməyə davam etmişdi. İstintaqa ifadəsində bunları, sadəcə, həzz üçün etdiyini demişdi. Ömürlük həbs cəzası aldı və 2001-ci ildə həbsxanada vəfat etdi.

Qarri Ridvey - 10 il ərzində 71 qadın öldürmüşdü. 2001-ci ildə ələ keçdi. Ömürlük həbs cəzası aldı.

Albert Fiş - "Quzuların səssizliyi" filmindən ilham alan Albertin 300-dən çox cinayəti var. Kiçik və kimsəsiz uşaqları qurban seçərək təcavüz edib öldürürdü. Fiş qurbanlarını diri-diri yeyirdi. İşgəncə verməyi "din uğrunda savaş" adlandırmış. Özünə də işgəncə verməkdən həzz alan qatil mismarlı çubuqla özünü döyürmüş.

Ən qəribəsi odur ki, bu cür qatillərdən hələ də həbs olunmayıb, azadlıqda gəzənləri də var. Xarici mətbuatda qeyd olunur ki, "Gülən üz" ləqəbi verilmiş naməlum qatil 90-cı illərin əvvəllərindən bu günə kimi 200-dən çox insanı qətlə yetirib. Ona "Gülən üz" ləqəbinin verilməsinin səbəbi öldürdüyü adamın yanına üzərində təbəssüm işarəsi olan rəsmlər qoymasıdır.

Noyabrın 22-də Milli Məclis 2018-ci ilin dövlət büdcəsi zərfinin müzakirəsini davam etdirdi.

Deputat Musa Qasımlı seçildi 72 sayılı Yardımlı-Masallı seçki dairəsinin problemlərindən danışdı. Bildirdi ki, çox çətin relyefə malik olan Yardımlı rayonunda su, yol, elektrik enerjisi, qaz və digər sahələrdə xeyli işlər görülüb: "Bununla belə, Yardımlı rayonunun artıq plana salınmış şəhərə bitişik və yaxın olan Dəlləkli, Ostayır, Gavran, Osnağaran, Anzov, Hamarkənd, Abasabad və digər kəndlərinin, Masallı rayonunun Güllütəpə ərazi nümayəndəliyinə daxil olan bütün kəndlərin gələn il qazlaşdırılmasının həllini tapmasını xahiş edirəm. Hökumətimizdən Yardımlı rayonunun minlərlə insanın yaşadığı Bozayran, Bürzünbül, Bilnə, Vərgədüz kəndləri arasında yolları asfaltlanmasını xahiş edirəm".

"Bizdə qiymət qalxdısa, emməsi problemdir. Neft 62 dollar olanda da qiymətlər həmin səviyyədə qalır, aşağı düşəndə də. Ona görə də xahiş edirəm İqtisadi İnkişaf Nazirliyi məsələyə diqqət yetirsin".

Bunu isə deputat Yevda Abramov söylədi. O, daha sonra Qonaqkənd-İsmayilli yolu ilə bağlı məsələ qaldırdı: "Bu yol çəkilsə, 50-dən çox kəndin, 50 mindən artıq insanın rifahına təsir göstərəcək. Başibəlalı Quba-Xaçmaz yolunu bir il əvvəl söküb-dağıdıblar. 300 min əhəlinin yaşadığı iki rayon arasındakı yol Azərbaycanda yeganə bərabər yoldur. Qubada bəzi obyektlər açılışa hazırdır. Cənab prezident birdən bu yolu getse, biz hansı vəziyyətdə qalacağıq?"

Y.Abramov Qubada hava limanının açılışını da zəruri saydı: "Bir sıra qubalı uşaqların da şəxsi təyyarələrinin Qubaya enəcəyini vurğulasaq, bu hava limanının böyük fayda verəcəyini deyə bilərik. Həmçinin Təl-Əviv-Quba reysi də bura əlavə olunsun, deyə bilərik ki, aeroportun tikintisi yalnız fayda verəcək".

Deputat Əhliman Əmiraslanov səhiyyə xərclərinin azlığından gileyləndi: "Təəssüflə qeyd edirəm ki, bizdə ölkəmizdə adam başına düşən səhiyyə xərcləri son dərəcə aşağıdır. Hətta səhiyyə xərcləri keçənildən də azdır". Akademik bildirdi ki, heç olmasa əhəlinin artımını nəzər alıb səhiyyəyə ayrılan xərcləri artırmaq lazımdır: "Əks təqdirdə, səhiyyəyə gəriyyə gələcək. Səhiyyə xərclərinin az olması və həkimlərimizin maaşının az olması ölkəmizdə müasir avadanlıqla təchiz olunmuş klinikaların effektiv işləməsinə maneçilik törədir".

Deputat onkoloji sahədə şiş əleyhinə preparatların alınmasına vəsaitlərin ayrılmasını xahiş etdi.

Deputat Çingiz Qənizadə bildirdi ki, Bakıda elektrik qatırlarının hərəkətinə bərpə edə bilsək, bu, sıxılıq aradan qaldırılacaq yanaşı, həm də ekoloji durumun yaxşılaşmasına kömək edəcək.

Deputat ölkədə polis müstəntiqlərinin sayının artırılmasını da təklif etdi: "Bir sıra rayonlarda polis müstəntiqlərinin icrasında 20-25 iş var. Bu qədər işlərin keyfiyyətli araşdırılması çox çətin dir. Ona görə də hər bir rayonda heç olmasa 2-3 müstəntiq artırılmalıdır ki, işlər effektiv araşdırılsın". Ç.Qənizadə hökumət üzvlərinin diqqətini ölkədəki iş adamlarının durumuna yönəltməyə çalışdı: "Niyə biz iş adamlarının Gürcüstan axınının səbəbini araşdırmırıq? Hökumət üzvləri araşdırıblarmı ki, son illərdə nə qədər iş adamı vergi təzyiqlərinə dözməyib iş yerlərini bağlayıb? Bəlkə biz daha çox iş yeri və daha az vergi siyasətinə üstünlük verək?"

başladı".

A.Quliyev daha sonra QHT-lərlə bağlı danışdı: "Mən son 5-6 ildə QHT-lərə ayrılan büdcənin artırılması məsələsini qaldırmamışam. Ancaq indi məcburam bu haqda danışmağa. Belə ki, 2016-cı ildən etibarən QHT-lərə ayrılan büdcə 1,6 milyon manat azaldılıb. Bundan başqa, keçən il QHT-lərə müqavilə üzrə şurasın ödəməyə borclu olduğu 413 min manat vəsait də xəzinədən buraxılmadı və bu məbləğ QHT-lər üçün nəzərdə tutulan 2017-ci ilin büdcəsinin hesabına ödəndi. Faktiki olaraq QHT-lərə ayrılan büdcə 2 milyon manat azalaraq 4,6 milyona en-

maliyyə ayırmasaq və ya müəyyən boşluqlara yol versək, o zaman o boşluqları kənar qüvvələr doldurmağa çalışacağıq. Buna isə yol vermək olmaz.

Bütün bunları nəzərə alaraq, hörmətli Samir müəllimdən xahiş edərdim ki, QHT-lərə ayrılan büdcəyə yenidən baxılması imkanlarını nəzərdən keçirsin və minimum ehtiyacı qarşılamaq üçün nəzərdə tutulan vəsaitin artırılmasını və ya heç olmasa xəzinədə keçən il saxlanılan 400 min manatın bərpa olunmasına köməklik etsin. Mənə belə gəlir ki, gələn ilin büdcəsi bu məsələnin həllinə imkan yaradır".

Deputat, tanınmış ürək cerra-

dərəcədə artırılmalıdır". MŞ sədri informasiya ombudsmanı ilə bağlı da danışdı: "Ümumən mən əvvəldən də həmin institutun ayrıca müstəqil qurum kimi fəaliyyət göstərməsinin tərəfdarı olmuşam. Bütün dünyada bu belədir. Bizdə isə bu qurum İnsan Hüquqları üzrə Müvəkkilə birləşdirilib. Fəaliyyəti isə göz qabağındadır. Səbəb göstərilir ki, hökumət ştat ayırmır. Bu, izah deyil, daha çox bəhanəyə bənzəyir. Amma ümumən informasiya ombudsmanı ölkənin informasiya təhlükəsizliyi baxımından çox vacibdir. Madam ki, institut var, hökumət buradadır, soruşuram, niyə ona ştat ayırmır? Görək ki, işi nədən ibarət-

Deputatlardan bahalaşmaya, qaz, istilik problemlərinə etiraz

Azay Quliyev QHT-lərlə bağlı çağırış etdi: "Qeyri-hökumət təşkilatlarına lazımi qədər maliyyə ayırmasaq, boşluqları kənar qüvvələr doldurmağa çalışacağıq"

Deputat ardınca seçildiyi dairənin problemlərindən danışdı. Eyni zamanda müvafiq qurumları gün-gündən artan qiymətlərə nəzarət etməyə çağırırdı.

Deputat Fuad Muradov "Azəriqaz" İstehsalat Birliyi və "Azəriqaz" ASC arasında problemin olduğunu dedi: "Azəriqaz"ın "Azəriqaz"ı borcu var və bu, istilik təminatda çətinlik yaradır. Hər ikisi dövlət qurumudur. "Azəriqaz"ın işini görə bilmir, özəlləşdirilməlidir. Bu strateji müəssisə deyil ki, özəlləşdirilməsi mümkün olmasın. Bu məsələ "Azəriqaz"ı da aiddir. Əgər onlar dövlət müəssisəsi kimi fəaliyyət göstərməyib, o zaman özəlləşdirilsinlər".

Milli Məclisin sədr müavini Bahar Muradova isə parlamentin 5 komitəsində büdcə ilə bağlı çox faydalı müzakirələrin aparıldığını bildirdi. Eyni zamanda sənədin mükəmməl hazırlandığını vurğuladı. Bununla belə, bəzi problemlərin olduğunu da vurğuladı: "Ümumiləşmiş şəkildə desək, ümumi vəziyyət yaxşıdır. Əlbəttə, həm qalmış problemlər var, həm də inkişafın özünün doğurduğu problemlər mövcuddur, onları da həll etmək lazımdır".

Vitse-spiker bildirdi ki, insan kapitalının inkişafı müxtəlif sahələrdə insanların hüquqlarının qorunmasını zəruri edir: "Bu olmasa, hökumət olaraq qarşıya qoyulan məsələlərin öhdəsindən gələ bilməyimiz deyə bilərik. Azərbaycanda hakimlərin və vəkillərin sayı ilə bağlı problemlər var. Bu yaxınlarda qəbul etdiyimiz qanunun özü də bu sahədə ciddi addımların atılmasını tələb edir". B.Muradova bu mənada hakimlərin sayının artırılmasını zəruri saydı və büdcədə bu məsələnin nəzərə alınmasını təklif etdi: "Vəkillərlə bağlı da məsələ çox ciddidir. Biz vəkillik rolunu oynayan bir sıra müdafiəçilərlə bağlı qanunvericilik sahəsində atığımız ad-

dimlər bu məsələyə də diqqət yetirilməsini zəruri edir. Mənim təmsil olduğum komitəyə müraciətlərin çox edildiyini nəzərə alaraq, hesab edirəm ki, bu istiqamətdə addımlar atılmalıdır və gözləmək olmaz. Burada vətəndaşların məqsədi şəkildə hüquqlarının pozulmasından söhbət gəlmir. İşlərin yaxşı araşdırılması, müdafiənin səviyyəli şəkildə təmin olunmaması, istintaqın gedişində bir çox məsələləri aydınlaşdırmağın mümkün olması məhkəmə baxışı zamanı prosedurların pozulması hallarına gətirib çıxarır. Təbii ki, nəticəsindən, verilən hökmlərdən, aparılan istintaqdan narazı qalan vətəndaşlar öz hüquqlarının pozulduğu qənaətinə gəlirlər. Hüquqlarının qorunması üçün müvafiq qurumlara müraciət edirlər".

Deputat, QHT-lərə Dövlət Dəstəyi Şurasının sədri Azay Quliyev mənzil şəraitinin yaxşılaşdırılması üçün 250 milyon manatın, həmçinin işsizlikdən sığorta ilə bağlı vəsaitin nəzərdə tutulmasını mühüm addım kimi qiymətləndirdi. Daha sonra A.Quliyev Azərbaycan dövləti üçün vacib olan məsələ - səfirliklərlə bağlı problemlərə diqqət çəkdi: "Bəzi səfirliklər deyir ki, artıq sürücü ştatını da ləğv edib. Odu ki, səfir bəzən özü sürücü funksiyasını yerinə yetirməyə məcbur olur. Heç olmasa hər bir səfirə sürücü ştatı verilməlidir".

Deputat həmçinin qeyd etdi: "2018-ci ilin büdcə layihəsinə qiymət versək asanlıqla deyə bilərik ki, cənab prezident İlham Əliyevin atdığı cəsarətli addımlar, qəbul etdiyi təxirəsalınmaz qərarlar və həyata keçirdiyi islahatlar öz bəhrəsini verdi. Hökumət qarşımızda duran ən çətin vəzifənin öhdəsindən gələ bildi. İqtisadiyyatda ciddi geriləmənin qarşısını aldı, ölkənin maliyyə və iqtisadi sektorunda sabitləşmə və post-neft dövrünə adaptasiya dövrü

dirildi. Təəssüflər olsun ki, 2018-ci ildə QHT-lər üçün nəzərdə tutulub, nə də qalıq olaraq ödənilməyən 400 min manat vəsait əlavə edilib. Yəni 2017-ci il büdcə azaldılmış formada, 5 milyon manat civarında saxlanılıb. Onu da qeyd edirəm ki, bu məbləğ müsabiqə fondu ilə yanaşı katibliyin saxlanılması və fəaliyyətinin təşkili xərcləri də daxildir. Bu isə çox az rəqəmdir. Nəzərə alsaq ki, Azərbaycanda 3 mindən çox QHT qeydiyyatdan keçib və ayrılan rəqəmi 3 minə bölsək, hər QHT-yə il ərzində cəmi 1000-1300 manat vəsait düşür. İndi özünüz düşünün, bu məbləğlə QHT-lərin fəaliyyətinə necə dəstək vermək olar?"

Həm də onu da nəzərə almaq lazımdır ki, QHT-lərin bir çox layihəsi ölkədən kənarı icra olunur və məzənnə dəyişikliyinə sonrakı manatı xarici valyutaya çevirəndə onlara ayrılan büdcə ikiqat itkiyə məruz qalır. Şurasın da hər QHT-yə ildə 5-9 min manat vəsait ayırmağa imkanı çatır.

2018-ci il önəmli tarixi hadisələr və siyasi tədbirlərlə zəngindir. Gələn il AXC-nin 100 illiyini və Ulu Öndərin 95 illik yubileyini ölkədə təntənəli şəkildə qeyd edəcəyik. Həm də 2018-ci ilin oktyabrında ölkədə prezident seçkilərinin keçirilməsi gözlənilir. Məlumdur ki, QHT-lər seçki maraqlarının təşkili və seçkilərin monitorinqində hər zaman aktiv rol oynayırlar və onların bu fəaliyyətinə əlavə vəsait lazım olacaqdır.

Digər tərəfdən, hesab edirəm ki, maliyyə ayrılan zaman QHT sektoruna təkə sosial və ictimai əhəmiyyətli məsələlərin həllində rol oynayan faktor kimi baxmaq kifayət deyil, bu sektora ictimai-siyasi sabitliyə, milli və dövlət maraqlarımızın qorunmasına mühüm töhfə verən bir institut kimi baxmaq lazımdır. Əgər biz dövlət olaraq QHT-lərə lazımi səviyyədə

hı Rəşad Mahmudov 1500-dən çox ürək qüsurlarının Heydər Əliyev Fondunun, şəxsən Mehriban Əliyevanın dəstəyi ilə məhz Azərbaycanda aradan qaldırıldığını bildirdi və səhiyyənin inkişafından danışdı.

Deputat, Metbuat Şurasının sədri Əflatun Amaşov dedi ki, indiki durumda informasiya müstəvisindəki fəaliyyətimizi daha mükəmməl qurmaliyiq: "Bir tankın alınmasına xərclənən pulla güclü bir televiziya kanalı yaratmaq mümkündür. Müxtəlif dillərdə yayımlanacaq proqramlar Azərbaycan həqiqətlərini daha geniş auditoriyaya çatdırmaqla yanaşı, sülh danışıqlarında həm də əlavə üstünlüyü müdər. Buna görə də dövlət büdcəsindən ümumən media ilə bağlı vəsaitin həm məbləğinin artırılmasını, həm də belə dəmək mümkün, təyinat istiqamətlərinin genişləndirilməsini təklif edərdim. Mən bir neçə dəfə onlayn jurnalistika üçün dövlət büdcəsindən vəsaitin ayrılmasını təklif etmişəm. Doğrudan da bu, çox əhəmiyyətlidir. Təcrübə göstərir ki, xaricdən Azərbaycana olan informasiya təhdidlərinə qarşı əsasən onlayn media orqanları mübarizə aparır. Ancaq maliyyə çatışmazlığından bu sahədə problemlər var. Sahəyə sistemli şəkildə dövlət vəsaiti ayrılmalıdır. Ən azı indi 1 milyon manat ayıra bilsək, əminəm ki, tezliklə onun nəticəsini görəəcəyik".

Ə.Amaşov dedi ki, dövlətlər özlərinin informasiya təhlükəsizliyinin təminatına kifayət qədər böyük vəsait ayırırlar: "Məsələn, Rusiya bu məqsədlə adambaşına 40 dollar, Türkiyə 50, Qazaxıstan 35 dollar xərcləyir. Müqayisəli yanaşanda olan bir ölkədə bu rəqəm xeyli aşağıdır. Buna görə də dövlət büdcəsindən informasiya sahəsinə ayrılan vəsait əhəmiyyətli

dir".

Deputat Tahir Kərimli neftin qiymətinin 45 dollardan götürülməsinə etiraz etdi: "Heç bir beynəlxalq təşkilat 50 dollardan aşağı proqnoz vermir. Niyə bizim qurumlar hesab edir ki, qiymət aşağı olacaq?"

Deputat bahalaşma ilə bağlı da sual etdi: "Bu gün Tarif Şurası deyə bilərik ki, qiymət yenə qalxacaq, ya yox? Ya Tarif Şurasına nazirlərin özləri daxil olsun, ya da hökumət özü Tarif Şurasının funksiyasını öz üzərinə götürsün".

"Biz müharibə aparan ölkəyik. Əgər neftin qiyməti 60 dollar olarsa, may ayında büdcədəki qiymətdə dəyişiklik olacaq".

Spiker Oqtay Əsədov bunu büdcədə neftin qiymətinin 45 dollardan götürülməsi ilə bağlı fikirlərə münasibət bildirərək dedi. Sədr bildirdi ki, biz riskləri qabaqlayırıq.

Sədr müavini Valeh Ələsgərov da neftin qiyməti ilə bağlı düzgün qərar verildiyini bildirdi: "Sabah nə olacaq, nə olmayacaq, kim bunu bilir?"

MM sədrinin birinci müavini Ziyafət Əsgərov isə büdcə sənədini yüksək qiymətləndirdi. Sədr müavini daha sonra Lənkəran və Astaradan keçən dəmir yolunun dəniz sahilindən keçdiyini və bu zaman yolun dayanıqlığı üçün problem yarandığını bildirdi. Bu mənada təklif etdi ki, dəmir yolu dəniz sahilindən digər əraziyə köçürülsün və bu, tez baş versə, bir o qədər yaxşıdır: "Çünki Şimal-Cənub dəmir yolu xətti bir ildən sonra işə düşəcək. Yükdəşimaları artandan sonra bu işi həyata keçirmək daha da çətin olacaq. Ona görə də xahiş edirəm ki, bizim həmkanımız Cavid müəllim bu məsələni nəzərə-t götürsün".

Müzakirələr bu gün davam edəcək.

Amerikalı milyarder Corc Sorosun "Soros Fondu" kimi tanınan Açıq Cəmiyyət İnstitutu Yardım Fondunun fəaliyyətini qadağan edən ölkələrin sırasına son zamanlar bəzi demokratik Avropa dövlətləri də qoşulmağa başlayıb. Məsələn, Avstriya, Macarıstan fondun maliyyələşdirdiyi institutları qapadı. Fondun həmin ölkələrdəki nümayəndəliyinin də fəaliyyəti dayandırılıb.

Qeyd edək ki, Sorosun adı uzun illərdir dünyanın bir sıra ölkələrində hakimiyyətlərə qarşı inqilabların təşkilində dəfələrlə hallanıb. Bu baxımdan Soros anti-demokratik sistemli ölkələrin hakimiyyətləri tərəfindən düşmən olaraq qəbul edilir. Son zamanlar bu sıraya demokratik ölkələrin də qoşulmasının nədən qaynaqlandığı isə maraqlıdır.

Yeni AXCP-nin sədri Razi Nurullayev hesab edir ki, əslində Sorosun işini-gücünü atıb digər ölkələrdə inqilablar etməsi xülyası ilə yaşaması inandırıcı deyil: "Doğru olan odur ki, cəmiyyətlərlə bağlı onun öz fikirləri var və təbii ki, onun idarəçiliyində olan və pullarını sərf edən fondlar da onun fikirlərinə uyğun hərəkət edəcək. Avropa dövlətlərinin bir çoxunda da dözümsüzlük müşahidə edilir və onların sırasında Macarıstan və Avstriya var. Avstriya kimi demokratik bir dövlətin də "Soros Fondu"na qarşı iddialar irəli sürməsi məsələnin ciddiliyindən xəbər verir. Avstriya dünyanın demokratik ölkəsi deyil axı. Demək ki, Avstriyanın özündə belə açıq cəmiyyətlərlə bağlı baxışlar var. Bu baxışlar, mənəcə, həm də imiqrantların yaşadığı sıxıntılara görə, qaçqın və

köçkünlərə münasibətdə özünü büruzə verir. Cənab Soros özü ABŞ-a mühacirət etmiş bir insandır və təbii ki, onun baxışları ilə siyasətçilərin baxışları arasında tərs mütənəsbilik var. Amma Avropa dövlətlərində Sorosun sığındığı Donald Trampın əlinin olması ciddi söhbət deyil. Avropa dövlətlərinin Trampdan göstəriş alması da inandırıcı görünmür. Digər tərəfdən isə Macarıstanda baş verən problemlər Trampdan öncəki illərə gedib çıxır. Sadəcə, bütün dünyada vətəndaş cəmiyyəti institutlarına qarşı bir səlib yürüşü gedir. Bunun da səbəbi həmin institutların nüfuzunun artması və siyasətçilərin baş ağrısına çevrilməsi oldu. Son illər vətəndaş cəmiyyəti institutları hökumətlərin, siyasətçilərin və hakimiyyət orqanlarının işini belə iflic etmək qədər təsirə malik olmuş, əslində "4-cü hakimiyyət" rolunu oynamağa başlamışdı. Amma sonunda "5-ci kolon" damğası aldılar".

Politoloq Elşən Mustafayev də bildirdi ki, "Soros Fondu"na xüsusilə, onun rəhbəri Corc Sorosa münasibətlər heç vaxt birmənalı olmayıb: "Çox hallarda onun dövlət başçıları ilə isti görüşlərinin şahidləri olaraq da eyni zamanda sonra-

Dünyaya hökm edən Soros kimin qəzəbinə gəlib - iki səbəb

Siyasətçilərin "baş ağrısı"na çevrilmiş "Soros Fondu" niyə Avropada da sıxışdırılır?

dan həmin dövlətlərin bəzilərinə ona qarşı münasibətlərin fərqli dəyişənliyinin də şahidi olmuşuq. Bunun da bir sıra səbəbləri var. Corc Soros öz fondu vasitəsilə müxtəlif ictimai,

siyasi, maarifləndirici layihələrə yüz milyonlarla vəsait xərcləsə də, o, bir biznesmendir. Hansı ki, onun biznes layihələri milyardlarla dollarla ölçülür. Bu biznes yatırımları tek

iqtsadi layihələrə deyil, sonradan gəlir götürməyə hesablanmış siyasi layihələrə də şamil edilir. Belə bir vəziyyətdə təbii ki, ondan razı olan dövlətlərlə, dövlət başçıları ilə yanaşı, razı olmayan, onun fəaliyyətini özünə təhlükəli və ziyanlı hesab edən dövlətlər də olur. Bu zaman Soros Fondu həmin ölkələrdə problem yaşamağa başlayır. Yeni həmin dövlətlər narahatdırlar ki, böyük miqdarda vəsaitə malik olan bir fond fəaliyyəti ilə ölkədə siyasi və iqtisadi proseslərə ciddi təsir edə bilər. Bundan sonra müxtəlif yollarla onların fəaliyyətlərini dayandırmaya çalışırlar. Avstriya və Macarıstanda da səbəblər aşağı-yuxarı dediyim kimidir. Başqa bir səbəb Sorosun adətən sağ mərkəz partiyalarına deyil, sosial-demokrat yönümlü partiyalara dəstək vermesidir.

Avstriyanın yeni seçilmiş 31 yaşlı baş naziri Sebastian Kruz da, Macarıstanın baş naziri Viktor Urban da qatı sağ mərkəz ideyalarını daşıyan partiya liderləridir. Xatırlayırınsızsa, Soros ABŞ-da da sağ mərkəz partiyası olan Respublikaçıların namizədi Donald Trampa qarşı da kəskin mövqə tutmuşdu və onun rəqibi Hillari Klintonu müdafiə etmişdi. Amma mən düşünürəm ki, Soros Fondunun Macarıstan və Avstriyadan çıxarılması məsələsində Trampın əli var. Hər iki ölkənin lideri kifayət qədər ambisiyalı və imkan daxilində müstəqil siyasət yürütməyə iddialı liderlərdir. Eyni zamanda yaxınlığa və münasibətlərə görə onlar daha çox Almaniya kansleri Angela Merkelə məsləhətçilər, nəinki Trampa".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

Lavrovun saxta abidə ziyarəti - Azərbaycanda da soyqırım ziyarəti protokola salına bilər

Rusiyanın xarici işlər naziri Sergey Lavrovun Bakıdan sonra İrəvana səfər etməsi və orada saxta soyqırım abidəsini ziyarət etməsi Türkiyə və Azərbaycan ictimaiyyətində ciddi etiraz doğurub. Erməni əsilli nazirin ziyarəti ilə bağlı ən müxtəlif fikirlər var.

Lavrovun səfər öncəsi müəyyənləşən protokol qaydaları ilə hərəkət etdiyini deyənərdə var, bu ziyarətin onun erməni sevgisini çıpaqlığı ilə bir daha sübut etdiyini söyləyənlər də az deyil. Rusiyanın Türkiyə ilə münasibətlərinin yüksək səviyyəyə çatdığı bir dövrdə XİN rəhbərinin bu hərəkətinin əlaqələrə ciddi kölgə salacağı ilə bağlı fikirlər də səslənir. Azərbaycandan Xocalı soyqırımı ilə bağlı ucaldılan abidənin ziyarətini belə səfərlər vaxtı protokola salmasının vacibliyi vurğulanır.

ADP sədri Sərdar Cəlalovlu qəzetimizə açıqlamasında Azərbaycanda da soyqırım abidəsinin olduğuna işarə vurdu: "Milli Məclisin soyqırım haqqında qərarı var. Düşünürəm ki, Azərbaycanda soyqırım abidəsini ziyarət protokola salınmalıdır ki, Ermənistan'da saxta soyqırım abidəsini ziyarət siyasi çalarlar yaratmasın. Çox təəssüflər olsun ki, bunları hələ də Azərbaycan hökuməti nəzərə almır. Bundan əlavə, iqtidar düşünməli idi ki, Lavrov Bakıdan sonra İrəvana gedəcək və orada

Sərdar Cəlalovlu: "Xocalı abidəsi protokola salınmalıdır ki, ermənilər və dünya anlasın ki..."
Elçin Mirzəbəyli: "Qondarma soyqırım abidəsini ziyarət edənlər bu ayını könüllü yerinə yetirirlər"

saxta abidəni ziyarət edəcək. Əgər Bakıda belə bir abidə qoyulsaydı, Lavrovun bu ziyarətinin heç bir mənası olmazdı. Digər tərəfdən, ziyarətin Rusiyanın Türkiyə və Azərbaycana mesajı olduğunu düşünürəm. İndiki vaxtda Rusiya hər iki ölkə ilə özünü müttəfiq kimi aparır. Amma mesaj da verir ki, Ermənistan Rusiya üçün Azərbaycan və Türkiyədən yaxın ölkədir. Lavrovun Qarabağ münasibətlərində tezliklə həll olunmayacağı barədə mesajı da təzyiqlik xarakteri daşıyırdı. Yəni demək istəyirdi ki, Azərbaycan ölkəsinin tabeliyinə keçməyə qədər Qarabağ

probleminin həllinə imkan verməyəcəyik. Abidəni ziyarət etməklə onu da deyir ki, Rusiya hökuməti ermənilərin iddialarının yanındadır - baxmayaraq ki, Suriya məsələsində Türkiyə ilə əməkdaşlıq edirlər. Bir sözlə, Kreml ermənilərin dili ilə Türkiyə və Azərbaycana qarşı öz düşmənçiliyini aparır. Azərbaycan iqtidarı ağıllı addımlar ata bilər ki, ermənilərin əlində soyqırım məsələsi kozur olmasın. Niyə Xocalı abidəsi protokola salınmır ki, Bakıya gələn Lavrov ziyarət etsin, ermənilər və dünya yaxşı anlasın ki, təkmil ermənilər soyqırım iddiaları irəli sürümlər".

Politoloq Elçin Mirzəbəyli Lavrovun ziyarətinin məcburiyyətdən doğmadığını qeyd etdi: "Qeyd edirəm ki, rəsmi səfərlər zamanı protokol öncədən razılaşdırılır. Qondarma soyqırım abidəsinin ziyarət olunması kimi bir məcburiyyət heç bir ölkənin rəsmisi və yaxud nümayəndəsi qarşısında qoyula bilməz. Yəni bu, o deməkdir ki, qondarma soyqırım abidəsini ziyarət edən şəxslər bu ayını könüllü şəkildə yerinə yetirirlər. Etnik erməni olan Lavrovun hər səfərində qondarma abidəni ziyarət etməsində təəccüblü bir şey yoxdur. Digər tərəfdən, qondar-

ma soyqırım abidəsi və bu abidənin yerləşdiyi ərazi ilk növbədə Rusiyanın, daha sonra isə Fransa və Böyük Britaniyanın Osmanlı Türkiyəsinə, regionun türk və müsəlman xalqlarına qarşı yürütdükləri siyasətin nəticəsidir. Erməni məsələsinin ideya mərkəzlərindən birini təmsil edən Sergey Lavrov da təmsil etdiyi dövlətin "mənevi-siyasi" irsini davam etdirir. Bu məsələyə görə rəsmi Ankaranın və Bakının Rusiyaya etiraz edəcəyini gözləmirəm. Bunun subyektiv və obyektiv səbəbləri var. Düşünürəm ki, Lavrovun Bakıya səfəri zamanı pro-

tokola Şəhidlər Xiyabanı ilə yanaşı Xocalı soyqırımı abidəsinin ziyarət edilməsi də salınmalıydı. Şübhəsiz ki, səfər proqramı öncədən belli olduğu üçün Lavrovun bu hissəsində iştirak etməkdən imtina edə bilərdi. Doğrusu, Xocalı soyqırımı abidəsinin ziyarət edilməsinin protokola salınması barədə məlumatlı deyiləm. Xocalı abidəsinin protokola salınması, hətta Lavrov bundan imtina etsə belə, qondarma erməni soyqırımı abidəsinin ziyarət edilməsinə etirazımızı diplomatik müstəvidə və daha ciddi şəkildə əsaslandırma bilərdik. Hesab edirəm ki, Xocalı soyqırımı abidəsinin ziyarət edilməsinin bütün rəsmi səfərlərin protokolunda yer alması vacibdir".

E.Mirzəbəyli rəsmi Ankaranın bu məsələdə aktiv mövqə nümayiş etdirəcəyini düşünür: "Belə bir etirazın səsləndirilməsi üçün bundan öncə də kifayət qədər fakt olub. Adətən Türkiyə dövlət səviyyəsində qondarma soyqırım abidəsinin ziyarət edilməsinə reaksiya vermir. Qondarma soyqırım, erməni məsələsi və Ermənistan Rusiyanın regiondakı geosiyasi alətləridir. Rusiya Türkiyə ilə münasibətlərinə görə bu alətlərdən imtina etməyəcək. Ümumiyyətlə, Rusiyanın tarixində ikitərəfli münasibətlərə görə könüllü şəkildə nələrdənsə imtina etmək təcrübəsi yoxdur. Rusiya yalnız məcbur olduqda nədənsə imtina edə bilər. Hazırda belə bir məcburiyyət üçün ciddi əsas olduğunu düşünürəm".

□ **Qavənşir ABBASLI**

Ötən ayın sonlarında Ermənistan-Azərbaycan Vətəndaş Sülh Platforması Tiflisdə təsis edildi. İlk dəfə olaraq 5 erməni, 5 azərbaycanlı, habelə ATƏT-in Minsk Qrupuna daxil olan digər 9 ölkənin həərəsindən 1 nəfər olmaqla, 19 nəfərlik İdarə Heyəti formalaşdı. Bundan başqa, 14 ölkəni təmsil edən 29 nəfərlik Ekspertlər Şurası fəaliyyətə başladı. Ekspertlər hesab edir ki, bu, sülh yaratma prosesində yeni situasiya deməkdir. Bu mövzuda növbəti həmsöhbətimiz "Atlas" Araşdırmalar və Qərb Kaspi Universiteti nəzdində fəaliyyət göstərən Tətbiqi Politologiya Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğludur.

- Elxan bəy, münəşinin sülh yolu ilə həllinə yönəlik ilk belə formatı necə dəyərləndirirsiniz?

- Bu formatı müsbət qiymətləndirirəm. Hətta Azərbaycan-Ermənistan Sülh Platforması sülhün əldə olunması istiqamətində ciddi nəticə əldə etməyə belə, təşəbbüsün varlığı belə Azərbaycan dövlətinin və xalqının xeyrinədir. Bununla biz göstəririk ki, torpaqlarımızı azad etmək məqsədilə savaşağa hazırıq, eyni zamanda ermənilərlə dialoqdan da çəkinmirik. Yeter ki, işğala son qoyulsun. Biz o ermənilərlə birgə işləməyə hazırıq ki, sözün həqiqi mənasında Ermənistanla Azərbaycan arasında sülh istəyənlər, işğalçıdan vaz keçənlər, qonşu dövlətlərin ərazi bütövlüyünə hörmətlə yanaşsınlar və Dağlıq Qarabağda ermənilərlə azərbaycanlıların birgə yaşayışına razılaşsınlar. Bu prinsipləri qəbil edən ermənilərlə azərbaycanlıların Sülh Platformasında birgə fəaliyyəti, mənə, hər iki xalqın və dövlətin xeyrinədir. Platformanın əsas məqsədlərindən biri də yuxarıda sadalanan prinsipləri daha çox erməninin qəbul etməsinə çalışmasıdır. Bugünlərdə Böyük Britaniyadan tanınmış siyasi ekspert Bakıya gəlmişdi, ölkəsində tanınmış təşkilatın rəhbəridir. O, qapalı konfransda çıxış etdi, Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin Cenevrə görüşündən sonra iki xalq arasında təmasların - xalq diplomatiyasının vacibliyindən danışdı. Çıxışında ona dedim ki, velosiped icad etməyə lüzum yoxdur, azərbaycanlılarla ermənilərin birgə təsis etdikləri Sülh Platforması var, bu platformaya və onun çalışmalarna dəstək verin.

- Sizcə, vətəndaş cəmiyyəti tərəfindən belə bir yanaşmanın tətbiqi konfliktin həllinə yeni impuls verə bilərmi?

- Sülh Platformasının əsası 6 dekabr 2016-cı ildə qoyulub. Bu ideya ondan yarandı ki, Ermənistanı tərk edən bir neçə erməni fəali və Avropadakı bir qrup erməni bəyanat verdilər ki, Ermənistanın Azərbaycana qarşı ərazi iddiası doğru deyil və iki xalq barışmalıdır. Həmin ermənilərin bu çağırışları Azərbaycan hakimiyyəti və cəmiyyətinin əksər hissəsi tərəfindən müsbət qarşılandı. Platformanın hazırkı məqsədi hər iki ölkənin vətəndaş cəmiyyətləri arasındakı dialoqun genişləndirilməsinə nail olmaqdır. Bu həm Azərbaycanın, həm də Ermənistanın xeyrinədir. Fikrimcə,

hazırda Sülh Platforması qarşısında 3 vəzifə dayanır: Birincisi, Sülh Platforması çərçivəsində Azərbaycanın və Ermənistanın vətəndaş cəmiyyətləri arasında dialoqun genişləndirilməsinə ehtiyac var. Ermənistan, Dağlıq Qarabağda və Avropada yaşayan ermənilər içərisində Azərbaycanla düşmənciliyin səhv olduğunu anlayanlar var. Ancaq onların böyük qrupu öz fikirlərini açıq ifadə etməkdən çəkinirlər. Sülh Platforması həmin ermənilərin təşkilatı və dialoqa cəlb etməlidir. Azərbaycan Sülh Platforması vasitəsilə Ermənistanla mesaj yollayır. Mesajın əhəmiyyəti budur ki, sülh danışıqlarında irəliləyiş olmadığınca görə Azərbaycan öz torpaqlarını azad etmək üçün

Dağlıq Qarabağa gedir. Dağlıq Qarabağ münaqişəsinin həlli mərhələsində azərbaycanlı məcburi köçkünlər geri qayıdıb əvvəlki illərdə olduğu kimi, ermənilərlə qonşuluq şəraitində yaşamağa başladılar. Buna görə də iki icma nümayəndələri arasında dialoqun indidən başlamasına ehtiyac var. Doğrudur, bu, Ermənistan hakimiyyətinin və Dağlıq Qarabağın separatçı rəhbərliyinin maraqlarına cavab vermir. Çünki onlar, ümumiyyətlə, azərbaycanlıların geri qayıtması mövzusunda toxunmaq istəməzlər. Ancaq Sülh Platformasının məqsədi elə azərbaycanlılarla ermənilər arasında dialoqun qurulması olacaqdır.

- Elxan bəy, təsis qurultayında ciddi qərarlar qəbul

məlidir, Sülh Platforması həm dialoq və xalq diplomatiyası üçün münbit məkandır. Bugünlərdə konfransların birində amerikalı diplomatla mübahisə etdim. Eyni sözləri o da mənə dedi ki, iki xalq arasında dialoqa ehtiyac var. Ona Sülh Platformasının varlığını və Tiflisdəki son toplantını xatırlatdım. Mənə nə desə yaxşıdır? Söylədi ki, axı orada təmsil olunan ermənilər Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü və Qarabağın Azərbaycanı aid olduğu fikrini dəstəkləyir. Qayıtdım ki, deməli, siz bizim o ermənilərlə dialoq qurmamızı istəyirsiniz ki, Azərbaycan torpaqlarının işğalının və Dağlıq Qarabağın "müstəqilliyinin" tərəfdarı olsunlar? Axı bu sülhə aparmır.

kimi, məhz sülh istəyən prezidentə lazımdır. Sülh Platformasının prinsipləri Azərbaycan prezidentinin maraqlarına cavab verir. Ona görə də Azərbaycan prezidenti Sülh Platformasının fəaliyyətinə dəstəyini əsirgəməyəcək.

- Qurultayın qərarı var ki, Ermənistan və Azərbaycanla, ictimaiyyətlə, görüşlər keçirilsin. Bu görüşlərin keçirilməsi mümkündürmü? Baş tutmaması üçün nə maneələr mövcuddur? Nə edilə bilər ki, baş tutsun?

- Baxmayaraq ki, erməni separatçıları Azərbaycan torpaqlarını işğal ediblər, minlərlə insanı qətl ediblər və Xocalı soyqırımını törədiblər Sülh Platformasının erməni və azərbaycanlı nümayəndələrinin

südüklərini deməyə məcbur etməkdir. Sülh Platforması bu çətin vəzifənin həlli üzərində düşünməlidir.

- Sülh Platforması formatında Ermənistan-Azərbaycan münaqişəsinin həlli perspektivlərini necə görürsünüz?

- Sülh Platformasının qarşısında böyük hədəflər qoymaq düzgün deyil. Sülh Platforması münaqişəni həll edəsi deyil, beynəlxalq vasitəçiləri əvəz etməyəcək. Bu yardımçı vasitədir. Qonşu sülh istəyirsən, inkişaf istəyirsən, köhnə əlaqələrin bərpasını istəyirsən, nəhayət, müharibə istəmirsən, işğaldan əl çək, iki xalqın birgə yaşayışına dəstək ver! Mənə, Platformanın erməni cəmiyyətinə əsas mesajı

"Nə qədər ki, gec deyil, Azərbaycanla sülhə çalışmalıdırlar"

Elxan Şahinoğlu: "Sülh Platforması İrəvanla yanaşı ATƏT-in Minsk Qrupunu da dilemma qarşısında qoyub"

hərbi yoldan istifadə etmək hüququna malikdir, bununla yanaşı Azərbaycan cəmiyyəti normal qonşuluq əlaqələri qurmaq istəyən ermənilərlə də dialoqa hazırdır.

- Platformanın Bakıda ofisinin açılması hansı perspektivlər vəd edir?

- Platformanın Bakıda ofisinin açılması perspektivi o deməkdir ki, Azərbaycan cəmiyyəti ermənilərlə dialoqa hazırdır və yeni ideyalar müzakirə oluna bilər. İndi vacib olan Ermənistan hakimiyyətinin Platformanın İrəvanda ofisinin açılmasına icazə verməsidir. Əgər Platformanın İrəvanda ofisinin açılmasına icazə verilməsə, bu o demək olacaqdır ki, Ermənistan hakimiyyəti Sülh Platformasının fəaliyyətində maraqlı deyil.

İkincisi, Sülh Platforması Minsk Qrupunun tərkibində məşverətçi səsə malik olmaq istəyir. Həmsədrlər daima deyirlər ki, Azərbaycan və Ermənistan cəmiyyətləri arasında dialoq bərpa olunmalıdır. Sülh Platforması məhz həmsədrlərin bu istəyinə cavabdır. Ona görə də, Minsk Qrupu həmsədrləri Sülh Platformasının bu təklifinə müsbət cavab verməyə özünün əksinə getmiş olacaqdır. Belə çıxacaqdır ki, həmsədrlər Sülh Platformasına Ermənistanla eyni mövqedən yanaşırlar.

Üçüncüsü, Sülh Platforması Dağlıq Qarabağın erməni və azərbaycanlı icma nümayəndələrinin üzvlərini də dialoqa cəlb etməlidir. Çünki iki xalq arasındakı münaqişə məhz

olunub. Bunlardan biri Tiflis İrəvan və Bakıda Platformanın ofislərinin yaradılması haqqında qərarlar. Sizcə, Platforma hər üç ölkədə fəaliyyətini qura bilərmi? Buna şərait varmı?

- Bakıda və Tiflisdə ofislərinə açılması ilə bağlı problem olmayacaq. Ancaq İrəvanda çətinlik yaşanacaq. Ermənistanın separatçı hakimiyyəti Azərbaycanla sülh istəyən erməniləri qəbul etmir, onları ölkələrindən didərgin salır. Ona görə də Sülh Platformasının İrəvanda ofisinin açılmasına ciddi əngəllər yaradacaqlar. Əgər ofisin açılmasına icazə verməsələr, demək, Ermənistan hakimiyyətinin Qarabağla bağlı özgəlikirliyi qəbul etmədiyi və Azərbaycanla sülh istəmədiyi bir daha sübut olunacaqdır və bundan biz separatçıları beynəlxalq aləmdə ifşa etmək üçün yararlanmalı olacağıq.

- Müşahidələr göstərir ki, ATƏT Minsk Qrupu fəaliyyət göstərdiyi 25 il ərzində vətəndaş cəmiyyəti institutları ilə ciddi təmasda olmayıb. Platforma ATƏT-in Minsk Qrupunun nəzdində məşverətçi iştirakçı hüququ almaq üçün həmsədrlərə müraciət edib. Bu, maraqlı və yeni yanaşmadır. Bu təklifi necə dəyərləndirirsiniz?

- Azərbaycanlılarla ermənilərin birgə təsis etdikləri Sülh Platforması İrəvanla yanaşı ATƏT-in Minsk Qrupunu da dilemma qarşısında qoyub. Həmsədrlər demirdilər ki, iki xalq arasında dialoq lazımdır, xalq diplomatiyası genişləndirilməlidir.

Bax elə bu yanaşmaya görə, beynəlxalq vasitəçilər münaqişənin həllini illərdir uzadırlar. Ona görə də Minsk Qrupunun Sülh Platformasına məşverətçi status verəcəyini proqnozlaşdırıram.

- Danışqları aparın hər iki ölkənin rəhbərləridir. Dəfələrlə bildirilib ki, ictimaiyyətin rəyi, dəstəyi olmadan hər hansı qərar qəbul etmək çətinidir. Platforma hər iki prezidentə sülh prosesində dəstəkçi olmaq, qarşılıqlı etimadın yaradılması üçün köməyini əsirgəməmək məqsədilə müraciətlər edilib. Sizcə, prezidentlər bu dəstəyi necə qiymətləndirəcəklər?

- Azərbaycan rəsmi səviyyədə Sülh Platformasının fəaliyyətinə yaşıl işıq yandırır. Demək, Azərbaycan prezidentində Sülh Platformasının fəaliyyətinə etiraz etmir. Eyni sözləri Ermənistan prezidenti haqqında demək mümkün deyil. Bu şəxs bərbəşə torpaqlarımızın işğalında iştirak edib, xəritələr çizib, Xocalı soyqırımını planlaşdırıb. Bu şəxsin düşünmə tərzi dəyişməyib, durub səhvini etiraf etməsi də deyil. Ona görə də Ermənistan prezidenti Sülh Platformasının fəaliyyətini görməzlikdən gələcək. Bu baxımdan Sülh Platforması öz işini o qədər genişləndirməlidir ki, Ermənistanın separatçı prezidenti reaksiya vermək məcburiyyətində qalsın.

- Ümumiyyətlə, prezidentlərin belə bir dəstəyə ehtiyacları varmı?

- Sülh Platformasının fəaliyyəti adından da görüldüyü

"Ermənilər o zaman bizim çağırışları eşitmədilər, düşündülər ki, güclüdürlər, bizə şərtlərini dikte edə bilirlər; indi nə gücləri qalıb, nə də enerjiləri: 2016-cı ilin aprel savaşında ordularının məğlubedilməzlik "mifi" də dağıldı"

Azərbaycan ictimaiyyəti ilə görüşlərində problem yaşanacağını zənn etmirəm. Onsuz da Ermənistandan qaçanların bir qismi Azərbaycana pənah gətirir və buradan üçüncü ölkələrdə sığınacaq tapırlar. Avropada yaşayan ermənilər də Bakıya gəlir və iki dövlət və xalq arasında sülhün vacibliyindən danışsınlar. Növbə Ermənistanındır. "Dağlıq Qarabağ Azərbaycanı aiddir, bu bölgəyə müstəllik deyil, yüksək muxtariyyət verilməlidir" deyən ermənilərə İrəvanda qəbul edib dinləməyə hazırdırlarmı? Şübhə edirik. Ermənistanla belə düşüncələr az deyil, sadəcə, separatçı rejimin illərlə yürüdüdü nüfuz siyasətindən ehtiyat edərək fikirlərini açıq dilə gətirməkdən çəkinirlər. Demək, əsas məqsəd onları dü-

bu olmalıdır və bu istiqamətdə fəaliyyətini genişləndirməlidir. Mən özüm 1990-cı illərin sonunda beynəlxalq təşkilatların xətti ilə iki dəfə Ermənistanda oldum, prezidentdən tutmuş adı vətəndaşlara qədər sual vermək imkanında oldum. O zaman bizim çağırışları eşitmədilər, düşündülər ki, güclüdürlər, bizə şərtlərini dikte edə bilirlər. İndi nə gücləri qalıb, nə də enerjiləri, 2016-cı ilin aprel savaşında ordularının məğlubedilməzlik "mifi" də dağıldı. Ermənistanla yaşayanların sayı azalır, gəncləri hər bide xidmət etməyə istəmir ki, bilirlər ki, Dağlıq Qarabağda onları ölüm gözləyir. Ona görə də nə qədər ki, gec deyil Azərbaycanla sülhə çalışmalıdırlar.

Toz içində çiçək

Zamin Hacı
zaminhaci@gmail.com

Mətbuat Şurasının sədri, hörmətli Əflatun müəllim Hindistandan rəsmi səfərdən qayıdır. Orada dünya mətbuat şuralarının nəse iclası keçirilmişdir. Əflatun müəllim Hindistan təcrübəsini də fürsət ikən öyrənib gətirmişdir. İndən belə bizdə jurnalistika hind üslubunda olacaqdır. Bu üsluba əsasən hər jurnalistin mütləq əkiz qardaşı tapılacaqdır. Özü də bu uşaqların doğulma anında göy guruldayıb, şimşək çaxmalıdır.

İkincisi, jurnalistlərin mismar üzərində gəzməsi, ağızlarından alov püskürtməsi, qələmi bir qulağından soxub gözdən çıxartması, kobra ilanı üçün zurna çalma, rayonda yaşayan fillərlə (oxu: məmurlar və onların balaları) dostluq münasibətləri qurmaq qaydaları üzrə kurslar təşkil ediləcəkdir. Kurslara yazılmaq istəyənlər indidən Mətbuat Şurasının baş ofisinə, Rəhim müəllimə müraciət etsinlər. Nəhayət, jurnalist sözə baxmayıb öldürülsə, onun meyitinin Kür çayında sal üzərində yandırılması ayini tətbiq ediləcək, bu zaman ya "Dəli Kür", ya da "Sənin suların niyə bulanıqdır, Qanq" kinosundan saundtrek efirə veriləcəkdir.

Bütün bu müsbət dünya təcrübələrini bizə bəxş elədiyi üçün Əflatun müəllimə reket, paket, raket, maket, jaket... jurnalistikası adından dərin minnətdarlığımızı çatdırıb keçək gündəmin aktual temasına. Milli Məclisdə dövlət büdcəsinin müzakirələri gədir.

Açıq, mən bilmirəm orda nəyi müzakirə edirlər, sənə yuxarıdan kağız gəlib, düyməni bas, çıx get da bə. Demokratiyadan, müzakirədən, şura prinsipindən, canım sənə desin, insan hüquqlarından hələ dünyada kimsəyə xeyir gəlməyibdir. Bizə dəmir əl lazımdır. Hakimiyyətin sarsılmazlığı vacibdir. Qədim çinli müdrik Konfutsi bu temada yaxşı deyibdir: "Hökmdar küləkdir, xalq isə otdur. Hökmdar hara əsə, xalq ora tərəf əyilməlidir". Məhz bu müdrik siyasətin sayəsində hazırda dünyada hara baxsan, hansı bazara girsən Çin mali çıxır.

Bu gün Ermənistanın boşalması haqda hələ yazmamışam? Elədirsə xəbəriniz olsun, ermənilər öz yarıtmaz hakimiyyətləri üzündən ölkədən baş götürüb qaçırlar.

Qayıdaq büdcə müzakirələrinə. Orada hər bir deputat öz seçicilərinə yaxın saydığı problemi qaldırıb hökumətdən pul istəyibdir. Biri deyir, kəndimizə qaz gəlmir, o birisi məktəbin remontunu xahiş edir, üçüncüsü kərə yağını ucuzlaşdırmaq üçün vəsait istəyir... Lap ağıni çıxarıblar. Mən hökumətin yerində olsam, belə üsyankar parlamenti dərhal buraxaram, təzəsini düzəldərəm. Heyf deyildi köhnə vaxtlar... O zamanlar deputatlar özləri seçicilərə ot, yağ, qənd paylayırdılar, yol çəkirdi, kəndlərə qaz buraxırdılar. İndi isə hətta bir deputat pambıq rayonuna kanal çəkilməsinə tələb edibdir! Dəhşətdir. Elə deputat yoldaşlar özləri külüng götürüb yarım günlüyə o ərazidə çalışsalar kanal nədir, lap süni dəniz düzəltmək olardı. Maşallah, ayaq altı qazmağı lazım olanda elə qəşəng bacarırlar...Tənbəllik edirlər. Hamısı hökumətdən pul istəməyə öyrəşibdir.

Yenə yaxşı ki, hökumət nümayəndələrinə də orada az-maz, ordan-burdan, hətərən-pəterən, dərədən-təpədən söz verilibdir, ürəyimizə su səpiblər, yoxsa gələn ilki büdcə sandan çox narahat olmuşduq. Mərkəzi Bankın sədri Elman müəllim sağından üç tel ayıraraq sazı sinəsinə basmış, demişdir: "Gələn il manat sabit olacaqdır, ancaq xaricdə valyuta bazarında gerek hansısa şok olmasın". Hərçənd, uca millətimiz Elman müəllimi hər zaman tərsinə başa düşməyə öyrənibdir. Təcrübə də var. Haçan desə, devalvasiya olmayacaq, olubdur. Bir dəfə avqustda isti proqnozu verdi, qar yağmışdı.

Eyni zamanda başa düşürük, xarici valyutaların şokunun bizim manata nə istisi-soyuğu vardır. Axı biz regionun lider dövləti, planetin isə avanqardıyıq. Axı həmişə xarici böhranlar bizdən yan keçir, iqtisadiyyatımız isə durmadan inkişafdadır.

Ola bilsin Əflatun müəllim Hindistandan qayıdanda darvazanı çox açıq qoyubdur, xarici təsirlər ölkəmizə dolubdur. (Yazının bu yerində bir kobra gəldi müəllifi dişlədi, son qəminiz olsun - redaksiya).

Sərkisyanın 2040-cı il hədəfi fiasko olur

Dünən Azərbaycanın işğal altındakı Ağdərə rayonu istiqamətində mina partlaması nəticəsində üç erməni hərbiçisi həlak olub. Məlumatı Ermənistan Müdafiə Nazirliyi də təsdiqləyib. "Noyabrın 21-də saat 18:35-də hərbi hissələrdən birində hərbiçilər Geqam Zakaryan (1995), Sarkis Abraamyan (1998) və Sarkis Melikyan (1997) ölümcül yaralanıblar. Narek Oveyan partlamış mina yarasa alıb. Onun vəziyyəti ağırdır" - məlumatda bildirilir.

O da qeyd edilir ki, hadisənin təfərrüatları araşdırılır və olayla bağlı cinayət işi açılıb. Absurdur deyilmi? Çünki ən böyük cinayət əməli - həmin əsgərləri Azərbaycanın işğal altındakı ərazilərinə göndərmişdir!

Məsələ də ondadır ki, bir gündə üç erməni ailəsinə tabut getməsinin əsas günahkarı hansısa qotur erməni zabiti yox, bu gəncləri mənasız və perspektivsiz ideya uğrunda açıq ölümə yollayan Ermənistanın hazırkı kriminal rejimidir. Həmin əsgərlərin - "çağırılmış qonaqlar"ın Azərbaycan ərazisində nə iti azmışdı ki, ecəlləri də bizim torpaqlarda tamama yetsin?

Diqqət edildiyi yəqin ki: həyatını itirənlər 20-21 yaş arası gənclərdir - erməni xalqının olan-qalan genofondunun tərkib hissəsi, gələcəyin potensial ailə başçıları, gələcək ailələr. Serj Sərkisyan isə 2040-cı il üçün Ermənistan əhalisinin sayını 4 milyona çatdırmaq hədəfindən dəm vurur. Adama dəyərlər, nəylə, kimlə, necə?

Təbii ki, Ağdərədəki hadisə ölkədən kütləvi köçü, xüsusən də gənc insanların köçünü daha da sürətləndirəcək. Əsgər analarını, bütövlükdə erməni ailələrini daha dərinə düşünməyə vadar edəcək. Eyni zamanda hərbi xidmətdən möhlət hüququ ləğv edilmiş (qanunu hələ prezident imzalamayıb) tələbə gənclərdə orduya qarşı ikrah hissini gücləndirəcək.

Yeri gəlmişkən, yada salmaq ki, tələbələr hökumətə qanuna yenidən baxmaq üçün vaxt verdikləri üçün etiraz aksiyalarına fasilə veriblər. Heç şübhəsiz, son qanlı olay onların mövqeyinin də sərtləşməsinə təkan verəcək. Orduya çağırışçı problemi bir az da qəlizləşəcək. Həm də o səbəbə ki, Azərbaycandan fərqli olaraq, Ermənistanın maliyyə imkanları ildən-ilə daha da pisləşir, işğalçı ölkə silahlanma yarışında Bakı ilə ayaqlaşma bilmir.

Beləcə, Azərbaycan torpaqları sözün həqiqi mənasında

Qarabağ işğalçıya məzarlığa çevrilir - İrəvana SOS!

Bir gündə 3 erməni ailəsi tabut aldı; ordusuna çağırışçı problemi yaşayan düşmən ölkənin itkiləri artır; ölkədən köç sürətlənir; bu, hələ "jurnal"dır; erməni ekspertdən xəbərdarlıq: "Bakı Ermənistanın yolunu kəsə bilər..."

da işğalçı qüvvələr üçün məzarlıq olmaqdadır. Bir yandan özləri-özlərini qırır, bir yandan da Azərbaycan ordusu vaxtaşırı onları bir-bir, iki-iki məhv edir. Söz düşmüşkən, belə acı aqibət barədə Azərbaycan rəsmiləri, prezident İlham Əliyev dəfələrlə işğalçı tərəfə xəbərdarlıq mesajları çatdırmışdı.

Ölkə başçısı çıxışlarında bir neçə dəfə qeyd edib ki, "Erməni hərbiçiləri ölmək istəmir, o zaman çıxıb getsinlər öz vətənlərinə", "Erməni əsgərlərinin Ağdamda nə işi var?" Prezident onu da deyib ki, Azərbaycan torpaqlarında heç vaxt ikinci qondarma erməni dövlətinin yaradılmasına imkan verilməyəcək və bunu gözləyənlər boşuna gözləyirlər.

Ermənistanın vəziyyətini qəlizləşdirən səbəblərdən biri də İrəvanın Qərblə Rusiya arasında ikili oyun oynaması, "iki stul"da oturmağa çalışmasıdır. Söhbət ən əvvəl işğalçı ölkənin iki gün sonra Avropa Birliyi ilə çərçivə sazişi imzalayıb özünü müəyyən qədər Qərb hesabına sığortalamaq cəhdindən gedir. Lakin bu cəhdlər risksiz deyil. Çünki Rusiya amili, Qarabağ məsələsi var.

O üzəndən AB-nin Brüssel sammiti ərəfəsi İrəvanda ehtiyatlı nikbinliklə yanaşı, bir xof yaşanır. Erməni polito-

loq Stepan Qriqoryanın Rusiya XİN başçısı Sergey Lavrovun son Bakı və İrəvan səfəri fonunda bu xüsusda qeydləri diqqət çəkir. Musavat.com-un məlumatına görə, Qriqoryan 1 in.am erməni saytına açıqlamasında deyib: "Rusiya başa düşmək istəyirdi ki, Azərbaycan nə dərəcədə Avrasiya Birliyinə qoşulmağa həvəslidir. Bakı buna passiv reaksiya verdi. Yəni üzvlük real deyil. Odu ki, Avrasiya Birliyi məsələsində neqativ cavab alan Lavrov Bakıda ikinci məsələni də səsləndirdi: dedi ki, Qarabağ probleminin sürətli həllini gözləməyin. Əks halda, o, vurğunu deyisər, yumşaldardı. Başqa yandan, Kremlə Qarabağ ittifafının tezliklə həlli çox lazımdır deyil. Nədən ki, o halda Rusiya Azərbaycan və Ermənistanı təsir rıçaqlarına itirə bilər. Moskvada əla başa düşürlər ki, əgər hətta problemi Azərbaycanın xeyrinə həll olarsa, o zaman bilmirlər ki, bu onlardan ötrü nə ilə nəticələne bilər".

Erməni politoloqun sözlərinə görə, Rusiyanın baş diplomati Azərbaycan paytaxtında Avropa Birliyi ilə əməkdaşlıq məsələsinə də toxunub: "Brüsseldəki Şərq Tərəfdaşlığı sammitinə Ermənistanla yanaşı, Azərbaycan da qatılacaq. Bu yeni format isə Moskvanı narahat edir.

Kremlə bilmək istəyirlər ki, sammitin 24-25 noyabrda qəbul ediləcək yekun bəyannaməsi ilə bağlı Bakı hansı mövqedədir. Əgər Azərbaycan bəyannaməyə qarşı çıxış eləsə, o zaman Bakı Ermənistanın Avropa Birliyi ilə yeni saziş imzalamasına da əngəl yarada bilər".

Qeyd edək ki, Avropa Parlamenti (AB-nin əsas qurumu) bu ərəfədə sammitin yekun bəyannaməsinin variantını qəbul edərək, iştirakçıların müzakirəsinə buraxıb. Erməni çevrələrinin söylələri nəticəsində layihəyə konkret olaraq, Qarabağ məsələsi ilə bağlı ərazi bütövlüyü prinsipi ilə yanaşı, öz müqəddəratını təyinetmə hüququ da salınıb.

Halbuki ilkin variantda belə bir şey yox idi. Həmçinin Abxaziya, Cənubi Osetiya, Dnestriyanı bölgə və Krimlə bağlı analogi müddəə yer almayıb. O üzəndən rəsmi Bakının tam haqqı var ki, belə ikili yanaşmaya etiraz eləsin. Yəni həmin müddəə qəbul edilməsin. Əks halda, Azərbaycan doğrudan da yekun bəyannamənin qəbulunu tormozlaya bilər. Bu isə öz növbəsində Ermənistanın təşkilatla saziş imzalamasını çətinləşdirəcək. Çünki ermənilərin də öz Qarabağ şərti var.

Belə sonluq isə ən çox Moskvanı qane edir...

□ Analitik xidmət

Qərbin Türkiyədə 2016-cı ilin iyulunda hakimiyyət dəyişikliyi etmək planı baş tutmadı. Lakin Türkiyə iqtidarının bir sıra təmsilçiləri və qardaş ölkənin mediası Qərb hakimiyyət dəyişikliyi planlarının hələ də mövcud olduğunu bəyan etməkdədirlər. Bəyan edilir ki, Türkiyəni tamamilə ram etmək üçün Qərb özlərinə sərf edən fiquru hakimiyyətə gətirmək planından vaz keçməyib. Bəs Qərbin Türkiyədə hakimiyyətə gətirmək istədiyi qüvvə, lider varmı? Varsa, o, kim ola bilər?

onun bütün istəklərini yerinə yetirən kim gəlsə-gəlsin Türkiyəyə münasibət dəyişməyəcək. Türkiyəni 52 ildir Avrop Birliyinin qapısında gözlədirlər, baxmayaraq ki, Qərbin bütün şərtləri və tələbləri yerinə yetirilib. Noyabrın əvvəlində Norveçdə NATO Təlim Mərkəzində Atatürkün və Ərdoğanın şərti düşmən hədəf kimi göstərilməsi bir daha sübut etdi ki, sadəcə, Ərdoğan bəhanədir, Türkiyə və türk milləti məkrli planların hədəfidir. Qərbin PKK-nın Su-

Qərbin Türkiyədə hakimiyyətə gətirmək istədiyi qüvvə...

Ekspert: "Ərdoğanı, AKP-ni təkbaşına devirəcək nə lider, nə də siyasi qüvvə yoxdur"

Politoloq Əhəd Məmmədli bildirdi ki, Qərb üçün artıq fərqi yoxdur hakimiyyətə kim gəlsin-gəlsin tək Ərdoğan getsin. Ona görə konkret siyasi qüvvə və liderin adını çəkmək bir az çətindir: "Çünki prezident Ərdoğanı, AK Partiyani təkbaşına devirəcək nə lider, nə də siyasi qüvvə yoxdur. Bunu ancaq birlikdə edə bilərlər. Lakin hələlik bütün bu cəhdlər iflasa uğrayıb. Keçən il belə bir cəhd edildi, lakin Ərdoğanla xalqın birliyi bu planı puç etdi. Plan baş tutsaydı, ehtimal edilirdi ki, Qərbin oyuncağı olan hansısa general və ya siyasi fiqur hakimiyyət başına keçiriləcəkdi. Lakin bu plan baş tutmadı. Ərdoğanın sabit 52% elektoratu var. Və nə vaxta qədər bu sabit elektorat azalmamaq şərti ilə Ərdoğanla olacaq, Qərbin siyasi, iqtisadi, hərbi həmlələrinin qarşısını türk xalqı alacaq.

Növbəti prezident seçkilərində Qərb yeni partiya yaradan Meral Akşenerə dəstək verə bi-

lən. Amma bu dəstək sona qədər olmayacaq. Akşeneri aldadıcı variant kimi göstərib başqa bir namizəd ortaya çıxarda bilirlər və o namizədə Kamal Kılıçdaroğlu da, Meral Akşener də dəstək verə bilər".

AMİP katibi Əli Orucov da hesab edir ki, Qərbin problemi tək prezident Ərdoğan deyil. Hədəf ümumilikdə Türkiyə Cümhuriyyətidir. Hazırda Türkiyədə elə bir güclü lider və siyasi qüvvə yoxdur ki, Qərb ona "stavka" etsin və onu hakimiyyətə gətirə bilsin. Nəzərə almaq

lazımdır ki, Türkiyədə xalq faktoru da ciddi əhəmiyyət daşıyır. Qərbin hakimiyyətdə görmək istədiyi şəxs xalq tərəfindən əhəmiyyətli səviyyədə dəstəklənən, sevilən deyilsə, onun iqtidara gətirilməsi elə də asan olmaz. Qərbdən olsa hakimiyyəti xeyli vaxt öncədən dəyişərdi. Sadəcə olaraq, stavka ediləcək, xalq tərəfindən qəbul ediləcək alternativ lider problemi var. Belə bir alternativ lider hazırda görünür: "İkincisi, nəzərə almaq lazımdır ki, Ərdoğanın yerinə Qərbə daha yaxın və

riya qolu olan PYD/YPG-nin ən müasir silah-sursatla silahlandırılması və hər cür dəstək verməsi Türkiyənin gələcəyi üzərində real təhlükələr yaradır. Bir zamanlar iddia olunurdu ki, Ərdoğan da məhz Qərbin dəstəyi ilə hakimiyyətə gətirilib. Lakin Türkiyə prezidentinin yürütdüyü siyasət bu iddiaları alt-üst etdi. Mən Türkiyə siyasətində hazırkı durumda qardaş dövləti bu qarmaqarışıqlıqlardan çıxara biləcək lider hələ ki görə bilmirəm".

□ **Etibar SEYİDAĞA**

NATO-dan çıxma proseduru - təcrübə varmı...

Elxan Şahinoğlu: "Qardaş ölkə NATO çərçivəsində böyük bölgədə verilən qərarlara təsir imkanlarına malikdir"

Türkiyə ilə NATO arasındakı gərginlik davam edir. Ötən həftə Türkiyə Cümhuriyyətinin qurucusu Mustafa Kamal Atatürk və prezident Rəcəb Tayyib Ərdoğanın fotolarının NATO təlimləri vaxtı hədəf lövhəsinə vurulmasından sonra baş verən qarşıdurma səngimək bilmir.

Artıq qardaş dövlətin ya NATO-nu tərk edəcəyi, ya da qurumdan çıxarılacağı ilə bağlı fikirlər səsləndirilir. Maraqlıdır, Türkiyə NATO-dan hansı prosedurla çıxarıla bilər? Bu proseduraların uzun və ya qısamüddətli olması ilə bağlı da deyilənlər birmənalı deyil.

Hələ, ən yaxın müttəfiq olan bir qardaş ölkənin NATO-da olmayacağı təqdirdə bunun Azərbaycanı təsirlədiyi də ciddi müzakirə mövzudur. Doğrudur, əksəriyyət Türkiyənin NATO-nu tərk etməyəcəyini, yaxud qurumdan uzaqlaşdırılmayacağını düşünür. Amma əksini iddia edənlər də var.

Qərb Universitetinin Təbiiqə Politologiyası Mərkəzinin rəhbəri Elxan Şahinoğlu Türkiyə-NATO gərginliyinin bu günlərin hadisəsi olmadığını bildirdi: "NATO ilə Türkiyə arasındakı soyuq münasibətlər bu gün və ya dünən yaranmayıb. "Soyuq müharibə" bitdikdən sonra Türkiyənin Amerikanın təsirləndiyi himayəçisi ehtiyac qalmadı. Türkiyə SSRİ-nin varisi olan Rusiya ilə sıx münasibətlər qurdu. Bu da Qərbdə bir çoxlarının xoşuna gəlmədi. Münasibətlərdəki başqa bir soyuqluq NATO-nun öz üzvü olan Türkiyəyə gərəkən dəstək verməməsidir. Məsələn, Türkiyə illərdir PKK terrorçuları ilə mübarizə aparır. Bu mübarizədə Türkiyə

NATO ölkələrindən dəstək almır. Tam əksinə, bəzi NATO ölkələri PKK üzvlərinə sığınacaq verirlər. Halbuki NATO-nun 5-ci maddəsinə görə, üzv ölkələrdən birinə edilən hücum bütün üzv ölkələrə hücum bərabərdir və kollektiv müdafiə tətbiq olunmalıdır. Ancaq Türkiyənin təmsilində bu maddə kağız üzərində qalıb. PKK-nın Türkiyə ərazisinə etdikləri gecə hücumları, raket atışları NATO-nu az narahat edir. Atatürk və Ərdoğanı qarşı tərxiyətdə təsədüfi deyildi. NATO daxilindəki anti-Türkiyə qüvvələri daima nəse təxribat etməyə çalışırlar. NATO-da kimlərsə elə etmək istəyir ki, Türkiyə ilə Şimali Atlantika Bloku arasındakı münasibətlər daha da gərginləşsin. Bu, Türkiyənin öz istəyi ilə NATO üzvlüyündən çıxmasına hesablanıb. Ancaq Ankara bu addımı atmaz, atma- malıdır. Əks halda, Türkiyə NATO-dan çıxmaqla Qərb ölkələrinəki Türkiyə əleyhdarlarını sevindirəcək. Buna baxmayaraq, NATO rəhbərliyi təşkilatla çəki-düzen verməlidir, Türkiyə banan ölkəsi deyil, ikinci oxşar təxribat həqiqətdən Şimali Atlantika Blokunun Türkiyə kimi dövləti itirməsinə gətirib çıxara bilər. Bu, Qərbin maraqlarına cavab verməməlidir".

Siyasi şərhçi qeyd etdi ki, NATO ilə Türkiyə arasındakı so-

yuq münasibətlər və gərginlik Azərbaycanın təhlükəsizlik maraqlarına cavab vermirdi: "Türkiyə Azərbaycanın hərbi-siyasi müttəfiqidir. Biz Azərbaycan ordusunun Türkiyə və NATO standartlarında inkişafını istəyirik və bu istiqamətdə ordumuzda islahatlar aparılır. Azərbaycan ordusu hər il Türkiyə ilə bir neçə dəfə birgə hərbi təlimlər keçirir. Digər tərəfdən, Azərbaycanın NATO ilə əməkdaşlığı da davam edir, ortaq proqramlarda iştirakımız var. Buna baxmayaraq, NATO təlimlərindəki son tərbisizlik Türkiyədə olduğu kimi Azərbaycanda da narazılıqla qarşılandı. NATO rəhbərliyi anlamalıdır ki, bu cür təxribatlar Şimali Atlantika Blokunun Azərbaycanla münasibətlərinə də mənfi təsir edə bilər. Buna baxmayaraq, Türkiyənin NATO-nu tərk etməsi Azərbaycanın da maraqlarına cavab vermirdi. Türkiyənin NATO-dan uzaqlaş-

ması Rusiyani sevindirəcək. Bu isə türk dünyasına lazım deyil. NATO-ya üzv olub sonradan onu tərk edən ölkəni xatırlamıram. Sadəcə, Fransa örnəyi var. Fransa prezidenti Şarl De Qolun dövründə NATO-nun hərbi blokunu tərk etdi, sadəcə, siyasi blokunda iştirakını davam etdirdi. Ancaq son-da Fransada anladılar ki, yarı üzvlük vacib qərarların qəbulunda Parisi oyundankənən vəziyyətdə salır. Ona görə də hərbi blokda iştirak formuluna qayıtdılar. Bu deyilənlər Türkiyəyə də aiddir. NATO dünyanın ən güclü təhlükəsizlik strukturlarındandır. Türkiyə ABŞ-dən sonra ordusunun gücünə görə NATO-da ikinci böyük dövlətdir. Bu statusu itirmək Türkiyə üçün faydalı olmaz. Türkiyə NATO çərçivəsində böyük bölgədə verilən qərarlara təsir imkanlarına malikdir. Təşkilatdan çıxsa Türkiyə bu alətləri itirəcək".

□ **Cavanşir ABBASLI**

Bizimkilər Brüsselə əliboş gedəcəkmizmi?..

Hüseyinbala SƏLİMOV

Mən bu sətirləri yazarkən ölkə mediasının diqqəti Rusiyanın baş diplomatu S.Lavrovda idi. Desəm ki, bu olaya tamam etinasız idim, heç də düz olmazdı, bunu mənə ən azı siyasi təhlilçi kimi bəğışləməz olmaz.

Bəli, izlədim, amma S.Lavrovun yalnız bircə cümləsi yadımda qaldı: "Rusiya Azərbaycanı Avrasiya İttifaqında görməkdən məmnun olardı!"...

Təkrar əmin oldum ki, Kremlin erməni əsli "poçtalyon" yə nə Bakıya, nə də İrəvana Qarabağa görə təşrif buyurmayıb, məqsədi Brüsseldə bu həftə baş tutacaq "Tərəfdaşlıq sammiti" öncəsi V.Putinin "arzu-istəklərini" ünvanlarına çatdırmaqdır.

Amma mənim üçün qaranlıq bir məsələ var. Neçə müddətdir ki, Ermənistanın AB ilə əməkdaşlıq sazişi imzalamaq arzularını diqqətdə saxlamaqdayam. Bir məsələ hələ də qaranlıq qalır: o, da budur ki, Kreml buna yekun rəsmi münasibətini açıqlamağa tələsmir.

Elə rusiyalı analitiklərin özləri də məchulluq içindədirlər: Əcəba, ermənilər AB ilə nə imzalamağa hazırlaşsınlar? Əgər imzalasalar, onda bunu Rusiya ilə niğahları ilə necə uzlaşdırcaqlar? Bu haylar eyni vaxtda iki ərə necə arvadlıq edəcəklər?

Haylar da özlərini yeyib-tökür ki, bizim sazişimizin "geosiyasi tərəf"ləri yoxdur, biz axıra qədər Rusiyaya sadıq qalacağıq!

Bir də hiss olunan budur ki, ermənilər ən azı S.Lavrovun məsələyə "anlaşıqla" yanaşacağına çox ümid edirlər. Bəlkə də ona görə ki, Lavrov öz adamlarıdır və dəfələrlə yazılıb ki, internet mənbələrinə görə erməni əsli bu adamın ata ailəsi Kalantarov və yaxud da Kalantaryandır! Düzdür, həmin mənbələr onu da qeyd edir ki, rusiyalı nazir rəsmi olaraq özünü rus kimi təqdim edir...

Nə isə, sözümlə heç də bunda deyil. Etiraf edirəm ki, diqqətim daha çox bu həftəyə planlaşdırılan Brüssel sammitindədir.

Təəssüf, öz hökumətimizin tədbirlə bəli planlarından ətərlifli şəkildə əgah deyilik. Duyduğumuz budur ki, Bakı hələ AB ilə hər hansı saziş imzalamağa can atmır.

Nə etmək olar? Qərarları biz vermirik. Bizim işimiz yazmaq, təhlil etmək və heç kimin heç vaxt nəzərə almayacağı tövsiyələr verməkdir.

Amma bir detali yada salmaq istərdim. Hələ 90-cı illərin ortasında Azərbaycan MBD-də də öz iştirak müstəvisini müəyyən etmişdi və bunun nəticəsində də GUAM yaranmışdı. Bəli, biz o vaxt Gürcüstan, Moldova və Ukrayna ilə birlikdə idik, MDB ilə, hətta Rusiya ilə bağlı siyasətimizin bir çox məqamlarını uzlaşdırmağa, Qərblə siyasətimizi də birgə koordinasiya etməyə çalışırdıq.

Bu üç ölkə - Gürcüstan, Moldova və Ukrayna son nəticədə AB ilə assosiasiya sazişini imzaladılar və bununla da GUAM-ın məqsədini və missiyasını başa çatdırdılar. Amma biz bu sırada olmadıq...

Hətta bundan da gileyli deyilik. Olsun. Bəziləri deyir ki, bax, gör, Gürcüstan və Ukrayna nə çətinliklər yaşadı, hansı itkilərə məruz qaldı!..

Mübahisə etməyəcəm, amma bir sualım var: Bəs biz assosiasiya sazişini imzalamaq istəyirdik? Bəlkə Qarabağı bizə qaytarıblar?

Ukraynanın da, elə Gürcüstanın da ən azı bir qazancı oldu - bütün hallarda, Qərb bu ölkələrin ərazi bütövlüyü məsələsinə daha birmənalı yanaşır. Bizə gəldikdə isə "axımlı ibarələr"lə yaxalarnı qırağa çəkirlər!

Bəli, sualına cavab verin, mən də kırıncı oturma yerimdə. Hələ onu demirəm ki, AB bir yana, Avropa Şurası ilə də əməlli-başlı problemlər yaşayırdıq.

Ötən yazıda bir-iki cümlə ilə Dağlıq Qarabağ problemi ilə bağlı anladığınızı yazmışdım. Burada onu da əlavə edək ki, yaxın dövrlərdə Avropa Şurası ilə münasibətlərimizi sahmanlamağa çalışmalıyıq.

Avropa Şurası nədir, nə deyildir, - bunu da hamı bilir! O, Avropanın iki-üç ən nüfuzlu və ən əsas siyasi institutlarındandır. Ümumiyyətlə, ölkədəki avrofobiyanın haradan qaynaqlandığını və nə məqsəd güddüyünü hamı kifayət qədər anlayır - əgər hansısa fikir TV-də səslənmirsə, o demək deyil ki, şüurlarda da yoxdur! Ümumi haldasa, bu, mənə həm də E.Frommun "azadlıqdan qaçış"ını xatırladır...

Qərəz, Avropadan iki əllə yapışmalıyıq, çünki onlardan öyrənə biləcəklərimiz çoxdur. İkincisi, biznesdə olduğu kimi siyasətdə də əlaqələr çox vacibdir. Bir dəfə də yazmışdım ki, Rusiyanın ekspansiyasını cilovlayan amillərdən biri də Avropa ilə, eləcə Dünya ilə mövcud institusional əlaqələrimizdir.

Üçüncüsü, indiyədək demişik ki, balanslaşdırılmış siyasət aparırıq və balansın bir tərəfi də Qərbdir. Qərblə əlaqələrimiz kəsilə, tərəzinin bir gözü boş qalmayacaqmı? Bunu düşünürük mü?..

“Ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 42 milyard ABŞ dolları təşkil edir”. Bu sözləri Mərkəzi Bankın sədri Elman Rüstəmov parlamentdə büdcə layihəsinin müzakirəsi zamanı deyib. Rüstəmov qeyd edib ki, 2017-ci ilin iqtisadi quruculuq tarixində makroiqtisadi sabitliyin bərqərar olması, postneft dövrünə keçidin başlanğıcı kimi bir sıra amillərlə yadda qalacaq: “Neftin qiymətini 3 dəfə aşağı düşməsi ümumi məhsulun 50 faiz dəyərindən çox həcmində ixrac potensialının itirilməsi istənilən iqtisadi sistem üçün çox ciddi çağırışdır.

Monetar və fiskal siyasətin əlaqələndirilməsi, çevik məzənnə rejiminə keçid ölkənin xarici tədiyyə balansının tarazlaşdırılmasına şərait yaradıb. Tədiyyə balansında profisit cari ildə bərpa olunub. Ölkənin strateji valyuta ehtiyatları 42 milyard ABŞ dolları təşkil edib. Manat ilin əvvəlindən 4 faiz, fevral ayından isə 6, 5 faiz möhkəmlənib. Hazırda bank aktivləri 20 faizdən çox olsa da biz kredit aktivliyini artmasını müşahidə etmirik. Cari ildə kreditlərin verilməməsi ilə bağlı heç bir müraciət daxil olmayıb. Neft Fondundan büdcəyə gəlir 3 dəfə azaldılıb. Manatla pul bazası 11 faizdən çox artıb. Mərkəzi Bank iqtisadiyyata kifayət qədər pul verib. Milli valyutada yığımları dəstəkləmək üçün cari ildə uçot dərəcəsi dəyişməyib. Sərt xarici şok baş vermədiyi halda valyuta bazasında sabitlik qorunacaq”.

Mərkəzi Bank rəhbərinin bu açıqlaması maraqla qarşılanıb. Ölkənin 42 milyard dollar valyuta ehtiyatına sahib olması isə vətəndaşlarda sual yaradır ki, bu ehtiyatlar haralarda saxlanılır? Onların əlçatanlığı, likvitliyi nə qədərdir? Vəsaitlər nə dərəcədə rentabelli sahələrə yatırılıb və onların idarə edilməsindən hökumət nə qədər qazanır?

Bu sualları “Yeni Müsavat”-a açıqlamasında cavablandıran iqtisadçı ekspert Rəşad Həsənov bildirdi ki, Azərbaycanın strateji valyuta ehtiyatları iki mənbədə saxlanılır: “Bunlar-

dan birincisi Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları, ikincisi isə Dövlət Neft Fondunun ehtiyatları hesab olunur. Bütövlükdə bunlar ölkənin strateji valyuta ehtiyatlarıdır. Mərkəzi Bankın valyuta ehtiyatları adətən qızıl və dövrəli valyutalarda yerləşdirilir. Ancaq Neft Fondunda vəsaitlərin idarəedilməsi strategiyası nisbətən fərqlidir. Bildiyiniz kimi, 2012-ci ildə Neft Fondu vəsaitlərinin idarəedilməsi ilə bağlı qanuna edilən əlavə və dəyişikliklərdən sonra bu fond öz vəsaitlərinin bir qismini daşınmaz əmlakda, 5 faizi isə qızıl və yerləşdirilib. Digərləri isə yüksək reytingli aktivlərdə, səhmlərdə və valyutalarda yerləşdirilib. Təxminən 50 faizin üzərində vəsaitlər ABŞ dollarında yerləşdirilib, 35 faizi isə vəsait beynəlxalq maliyyə institutlarında avroda saxlanılır. Digər valyutalardan, funt-sterlinin həcmi təxminən 5 faizə yaxındır. Eyni zamanda 2012-ci ildə edilən dəyişikliklə bu valyuta növlərindən əlavə, digər dövrəli valyuta növlərinə- Türkiyə, Rusiya, Yaponiya valyutalarında müəyyən vəsaitləri saxlayır. Bundan əlavə, fondun təxminən 970 min unsiya həcmində qızıl ehtiyatı var”.

İqtisadçının sözlərinə görə, Neft Fondunun illik likvitlik həcmi müxtəlif hesablamalara görə, təxminən 5-6 milyard dollar civarındadır: “Bir il ərzində Fond yalnız bu qədər

“Ölkənin 42 milyardlıq valyuta ehtiyatları harada saxlanılır?”

Rəşad Həsənov: “Ölkənin strateji valyuta ehtiyatları dedikdə, birincisi, Mərkəzi Bankın, ikincisi isə Dövlət Neft Fondunun ehtiyatları nəzərdə tutulur”

vəsait likvitləşdirə bilər. Ancaq zərurət yaranarsa, vəsaitlərin daha çox hissəsini likvitləşdirmək mümkündür. Bir halda ki, bu vəsaitlərin gətirəcəyi əlavə gəlirdən imtina edilsin. Bu yolla Neft Fondu qısamüddətli dövrdə daha çox vəsait likvitləşdirə bilər. İstənilən halda maraqlar baxımından likvitləşdirilməsi hələlik çətin olan yatırımlar var. Burada məsələ ondan ibarətdir ki, əgər nəzərdə tutulan gəlirdən imtina edirsənə, o zaman müqavilə müddəti bitmədən belə bu vəsaitlərin bir qismini likvitləşdirə bilərsən. Bu mümkündür. Ancaq nəzə-

rə etsək ki, Dövlət Neft Fondunun vəsaitləri uzunmüddətli dövr üçün nəzərdə tutulan vəsaitlərdir. Bu, gələcək nəsillərə saxlanılması nəzərdə tutulan vəsaitlər hesab olunur. Hazırkı situasiyada Neft Fondunun gəlirləri, xərcləri, ölkənin fiskal siyasəti və sair nəzərə alınarsa, qısamüddətli dövrdə hər hansı likvitlik riski gözlənilmir ki, fond bu şəkildə radikal qərarlar qəbul etməli olsun”.

R.Həsənov vurğuladı ki, hazırda Neft Fonunun daşınmaz əmlak sahəsinə yatırımları digər yatırımlardan daha çox gəlir gətirir: “Daşınmaz

əmlakla bağlı yatırımları bəlkə də daha uğurlu layihələrə investisiya etmək mümkün idi. Bu bir qədər mübahisəli məsələdir. Ancaq biz Neft Fondunun vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin strukturuna baxanda görürük ki, daşınmaz əmlakdan əldə olunan gəlirlər digərləri ilə müqayisədə daha çoxdur. Ümumiyyətlə, son dövrlərdə bu sahəyə edilən yatırımlar Neft Fondu vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin tempinə də müəyyən qədər təsir göstərir. Bir neçə il əvvəl vəsaitlərin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlər 1 faizin aşağısında idisə, ötən il yüksələrək təxminən 1,5 faizə qədər çatıb. Ümumilikdə müqayisə aparsaq, Norveçin Dövlət Neft Fondu ilə müqayisədə bizim DNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin səviyyəsi təxminən 3 dəfə azdır. Norveç Penziya Fondu vəsaitlərinin idarə edilməsindən illik təxminən 4,5-5 faiz həcmində gəlir götürür. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, Neft Fondu nə qədər ehtiyatlı siyasət həyata keçirsə də, bununla paralel olaraq

çevik investisiya siyasətinə də keçid etməlidir. Çünki növbəti dövrlərdə neftin hasilatının azalması və qiymətlə bağlı risklərin mövcudluğu, xarici situasiyaların yaradacağı konyunkturun proqnozlaşdırılmasının mümkün olmaması onu deməyə əsas verir ki, bu fond artıq əlində olan gəlirlərin istifadəsində daha çoxdur. Ümumiyyətlə, son dövrlərdə bu sahəyə edilən yatırımlar Neft Fondu vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin tempinə də müəyyən qədər təsir göstərir. Bir neçə il əvvəl vəsaitlərin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlər 1 faizin aşağısında idisə, ötən il yüksələrək təxminən 1,5 faizə qədər çatıb. Ümumilikdə müqayisə aparsaq, Norveçin Dövlət Neft Fondu ilə müqayisədə bizim DNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin səviyyəsi təxminən 3 dəfə azdır. Norveç Penziya Fondu vəsaitlərinin idarə edilməsindən illik təxminən 4,5-5 faiz həcmində gəlir götürür. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, Neft Fondu nə qədər ehtiyatlı siyasət həyata keçirsə də, bununla paralel olaraq

çevik investisiya siyasətinə də keçid etməlidir. Çünki növbəti dövrlərdə neftin hasilatının azalması və qiymətlə bağlı risklərin mövcudluğu, xarici situasiyaların yaradacağı konyunkturun proqnozlaşdırılmasının mümkün olmaması onu deməyə əsas verir ki, bu fond artıq əlində olan gəlirlərin istifadəsində daha çoxdur. Ümumiyyətlə, son dövrlərdə bu sahəyə edilən yatırımlar Neft Fondu vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin tempinə də müəyyən qədər təsir göstərir. Bir neçə il əvvəl vəsaitlərin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlər 1 faizin aşağısında idisə, ötən il yüksələrək təxminən 1,5 faizə qədər çatıb. Ümumilikdə müqayisə aparsaq, Norveçin Dövlət Neft Fondu ilə müqayisədə bizim DNF-nin vəsaitlərinin idarə edilməsindən əldə olunan gəlirlərin səviyyəsi təxminən 3 dəfə azdır. Norveç Penziya Fondu vəsaitlərinin idarə edilməsindən illik təxminən 4,5-5 faiz həcmində gəlir götürür. Bu isə onu deməyə əsas verir ki, Neft Fondu nə qədər ehtiyatlı siyasət həyata keçirsə də, bununla paralel olaraq

□ Nərgiz LİFTİYEVA

“Böhrəndən çıxmağın əsas şərtləri odur ki..”

Ekspert “böhran bitdimi” sualını cavablandırır

Neftin qiymətinin kəskin düşməsi və gəlirlərin azalmağa başladığı 2 ildən çox müddətdə Azərbaycan cəmiyyətini düşündürən əsas suallardan biri böhranın dibinə nə zaman çatılacağıdır. İnsanların mütəxəssislərdən sorduqları ilk sual məhz bununla bağlı olur. Bu da ona görədir ki, hamı həyat şəraitinin pisləşməsi prosesinin bitəcəyi günü gözləyir: həmin günün böhranın dibi olduğuna, ondan sonra hər bir halda cüzi də olsa yaxşılaşmanın başlanacağına inanır.

Onu da qeyd edək ki, müxtəlif beynəlxalq təşkilatların və hökumətin verdiyi proqnozlarda gələn ildən etibarən ölkədə iqtisadi artımın bərpa olunacağı qeyd olunur. Aşağı-yuxarı 0,5-1 faiz civarında qiymətləndirilən artımı beynəlxalq təşkilatlar “Şahdəniz-2” layihəsi üzrə hasilatın başlanması ilə əsaslandırılır. Bundan bir qədər daha nikbin olan Azərbaycan hökuməti isə artımın qeyri-neft sektorundakı yüksəlişə bağlı olacağını qənaətləndirir. Hər bir halda, əsas odur ki, bütün mənbələr gələn il Azərbay-

canda iqtisadi artım üçün zəmin görürlər.

Bu gözləntilər nə qədər realdır: Azərbaycan böhranı geridə qoydumu?

İqtisadçı-alim Azər Mehtiyev deyir ki, suala cavab verərkən ona hansı bucaqdan yanaşma mühüm rol oynayır: “Böhran dedikdə, əhalinin sosial vəziyyətinin kəskin pisləşməsi nəzərdə tutulursa, bəli, belə pisləşmə oldu. Daha da pisləşə bilərdi, qarşısı alındı. Əhali 2014-cü ildən əvvəlki yaşam standartlarından imtina etməyə, tədricən daha aşağı

yaşam standartlarına, daha aşağı xərcləmələrə, daha aşağı istehlaka alışmağa başladı. Hökumət də ən azından mənatın sabitliyini saxlaya bildi. İndi isə dünya bazarında neftin qiyməti elə səviyyədədir ki, hökumət ən azı indiki gəlir səviyyə-

sini saxlaya bilər”.

A.Mehtiyevin sözlərinə görə, Azərbaycan iqtisadiyyatında böhranı yaradan əsas amillərdən biri neft idi: “Bizim iqtisadiyyatımız böyük mənada neftdən asılıdır. Ötən dövr ərzində bu sahədə ciddi

dəyişikliyin əldə olunduğunu söyləmək mümkün deyil. Əslində 2 il qeyri-neft sektorunu ölkə iqtisadiyyatında aparıcı yerə çıxartmaq üçün kifayət etməyəcək bir müddətdir. Buna görə də əldə olunan nəticələr elə də böyük deyil. İki ildə xüsusilə ixrac yönümlü kənd təsərrüfatı məhsullarının istehsalı, texnoloji parkların salınması üçün müəyyən işlər görülüb. Hökumət ümid edir ki, yaxın illərdə bu istiqamətlərdən böyük nəticələr əldə olunacaq”.

İqtisadçı-alim bildirir ki, böhranın digər əsas səbəbi ölkənin biznes mühiti ilə bağlıdır: “Biznes mühitində ciddi inhisarçılıq var. Mülkiyyət toxunulmazlığı prinsiplərinə əməl olunmaması, ədalətli məhkəmə hüququnun təmin olunmaması kimi hallar ölkədə investisiya mühitini pozur, təşəbbüskarlığın qarşısını alır. Bu vəziyyət aradan qaldırılmayınca biz uzunmüddətli və dayanıqlı iqtisadi inkişafdan danışa bilmərik. Böhrandan çıxmağın əsas şərtləri odur ki, məmur sahibkarlığı aradan qaldırıla bilsin, rəqabət mühiti formalaşdıra bilsin və məhkəmələrin müstəqilliyini təmin edə bilsin. Bu 3 məsələ uzunmüddətli iqtisadi sabitliyin bazasını təşkil edən əsas elementlərdir. Bunlar olmadan biz yenə neft qiymətlərindən asılı olaraq qalacağıq”.

Onu da qeyd edək ki, yaxın bir il üçün neftin dünya bazar qiymətinə dair proqnozlar optimistdir. Lakin A.Mehtiyev hesab edir ki, bu, bazarla bağlı proqnozlara ehtiyatlı yanaşmaya üstünlük verir: “Dünya neft bazarında qiymətlər iqtisadi amillərdən daha çox, siyasi proseslərin təsiri ilə dəyişir. Yəni həddən artıq siyasi proseslərə həssas bazardır. İstehsalçı, əsas istehlakçı ölkələrdə, dünya güc mərkəzlərində baş verən siyasi proseslər dərhal bu bazara təsirini göstərir. Məsələn, hazırda qiymətlərin nisbətən yüksək olmasını şərtləndirən əsas amillərdən biri də budur ki, ABŞ-da hakimiyyətdə olan respublikaçılar neft hasilatına bağlı qüvvələrdir və qiymətlərin yüksək olması onlara sərf edir. Lakin uzunmüddətli dövrdə dünyada neft tələbatının azalması gözlənilir. Bundan əlavə, ən böyük istehlakçılar olan Rusiya, Çin və digər ölkələrlə bağlı uzunmüddətli proqnozlar vermək mümkün deyil. Yəni istənilən mərhələdə neftin qiyməti 2015-ci ilin ortalarında olduğu həddə düşərsə yenidən çətinliklərə üzləşə bilərik. Lakin yaxın müddətli dövr üçün - ən azı gələn ilin 3-cü rübünədək belə azalma gözlənilmir. Buna görə də Azərbaycan hökumətinin ciddi bir çətinliyin olacağını düşünməmə”.

□ DÜNYA

Azərbaycan Respublikasının Prezidenti yanında
Kütləvi İnformasiya Vasitələrinin İnkişafına
Dövlət Dəstəyi Fondu

KİVDF

www.kivdf.gov.az

Ermənistan-Azərbaycan,
Dağlıq Qarabağ münafişəsi haqqında
həqiqətlərin dünya ictimaiyyətinə çatdırılması,
Azərbaycanın ədalətli mövqeyinin müdafiə edilməsi

ATƏT-in Minsk Qrupunun həmsədrləri bu il üçün Azərbaycan və Ermənistan xarici işlər nazirlərinin daha bir görüşünü təşkil etməyə çalışırlar. Bunun ardınca isə onlar prezidentlərin növbəti görüşünün baş tutacağına ümid edirlər. Sanki təqvim ilinin son "akkordları"nı vurmaq, "quş" qoymaq istəyirlər.

ABŞ-ın nüfuzlu qəzeti erməni separatçılarını "vurdu"

ABŞ-ın nüfuzlu "The Washington Times" qəzeti rəsmi Vaşinqtonu Azərbaycanın Ermənistan tərəfindən işğal olunmuş ərazilərinə - Dağlıq Qarabağa maliyyə yardımını dayandırmağa çağırıb. Bu barədə "Dağlıq Qarabağ məsələsində mənəvi orienitir itirmək" məqaləsində bildirilib (Report).

Müəllifin sözlərinə görə, ABŞ-ın xarici yardımı, sadəcə, rəqəmlər deyil, həm də mesajdır: "Buna misal Dağlıq Qarabağdır - Azərbaycanın beynəlxalq səviyyədə tanınan, Ermənistan tərəfindən qanunsuz işğal olunmuş ərazisidir". Müəllif yazır ki, Tramp administrasiyası Ermənistanı maliyyə yardımını 70% azaltdığı təqdirdə Azərbaycana dəstək 90% azaldılıb. O, bununla Vaşinqtonun "mənəvi orientir" itirdiyini, Dağlıq Qarabağda ərazi işğalının qurbanı olan Azərbaycana yardımı real işğalçı Ermənistandan daha çox məhdudlaşdırdığını vurğulayıb.

Bundan əlavə, məqalədə ABŞ-ın dövlət büdcəsindən Dağlıq Qarabağda tanınmayan separatçı rejimə Birləşmiş Ştatlar üçün heç də böyük məbləğ olmasa da, 1,5 milyon dollar vəsait ayrılması xüsusi diqqətə çatdırılır: "Bu addımı atmaqla ABŞ dünyaya nə demək istəyir?"

Müəllif rəsmi Vaşinqtonun tanımadığı qondarma respublikaya maliyyə yardımını ayırması fonunda Azərbaycanın ərazi bütövlüyünü tanımasının sözdə yox, əməldə - məhz elə Dağlıq Qarabağa maliyyə yardımının dayandırılmasında göstərilməsinin zəruri olduğunu diqqətə çatdırıb.

Bundan əlavə, müəllif işğal altındakı Dağlıq Qarabağın həmçinin amerikalı qanunvericilərin işğal olunmuş ərazilərə səfərləri şəklində dəstək aldığı vurğulayıb və bunun ABŞ-ın Azərbaycanın ərazi bütövlüyü haqqında açıqlamalarına zidd olduğunu qeyd edib. Məqalədə bildirilir ki, Dağlıq Qarabağ maliyyə dəstəyi almağa davam edərsə, ABŞ Konqresinin üzvləri özlərini tanınmamış ərazilərə səfərlərdə iştirak etməkdə haqlı saymağa davam edəcəklər. Müəllif həm də Rusiyanın vassalı adlandırıldığı Ermənistanın nə üçün ABŞ tərəfindən dəstəklənməsinə dair sual verir. Cavab olaraq isə deyir: "Birləşmiş Ştatlar Ermənistanın qanunsuz hərəkətlərini rədd etməklə ruslara güclü mesaj göndərməlidir. Dağlıq Qarabağa maliyyə yardımının dayandırılması ABŞ-ın dünyadakı mövqeyi üzrə həlledici əhəmiyyətə malik olacaqdır".

Qarabağ

Həmsədrələrin 2017-ci il üçün uğursuz "akkordları"

Vasitəçilərin dişsiz diplomatiyası nəticəsində daha bir itirilmiş il tarixə qovuşur; **erməni politoloq:** "Qarabağ konfliktinin açarı daha Moskvada deyil..."

Son vaxtlar həm də vaxtaşırı Azərbaycan və Ermənistan prezidentlərinin Cenevrə görüşünə istinadla nikbin fikirlər səsləndirilir. Guya Cenevrədə hansısa mühüm anlaşma əldə edilib, tərəflər hansısa bir öhdəlik götürüblər. Bununla da bir növ həm ictimai rəyi, xüsusən də Azərbaycan ictimaiyyətini çaşdırmaq, sülh danışıqlarının gətirdiyi görüntüsünü yaratmaq, həm də təbii ki, müharibə riskini azaltmağa çalışırlar.

Ancaq çətin ki, söz oyunu sülhün alternativini ola bilsin. Sülhün tək alternativini əlbəttə ki, müharibədir, hərbdır. Müharibə gələndə nə vasitəçilərdən soruşacağıq, nə də işğalçıdan. Əfsus ki, hər b variantını etibarlı şəkildə uzaqlaşdırmaq üçün vasitəçi dövlətlər bu il heç bir ciddi iş görmədilər. Məsələ də ondadır ki, əgər bu ilə təsadüf edən yeganə yüksək səviyyəli təmas - Cenevrə görüşlərində irəliləyiş əldə olunmadısa, tələm-tələsik daha bir belə görüş təşkil etməyə dəyərməy?

Bu arada bəzi erməni politoloqlar guya Ermənistan Avropa Birliyi ilə çərçivə sazişi imzalamadan imtina etməsə, noyabrın 22-23-də Moskvanın Qarabağ haqqında yeni "Putin planı"nın Azərbaycana təqdim edilib edilməyini və Azərbaycanın bu planla bağlı informasiya yayıblar. Belə bir plan varmı, mümkündürmü və Azərbaycana nə vəd edir?

Politoloq Elçin Mirzəbəyli bütün bunları Rusiya və Ermənistanın müvafiq qurumlarının Azərbaycanın ictimai rəyinə ötürdüyü əsassız və təxribat

xarakterli məlumatlar hesab edir (axar.az).

"Mənim "Putin planı" adlanan bir sənəddən məlumatım yoxdur. Əgər söhbət Lavrovun haqqında söz açdığı həll variantından gedirsə, bunun da yalnız bəzi detalları ekspertlər tərəfindən açıqlanıb. Həqiqəti nə dərəcədə ifadə etdiyini söyləmək çox çətinidir. Əgər söhbət problemin 5 rayonun azad edilməsi, digərləri ilə bağlı məsələlərin isə yol xəritəsində öz əksini tapmadan "həllindən" gedirsə, həmçinin bunun qarşılığında Rusiya regionda öz mövqelərini daha da möhkəmləndirmək üçün əlverişli imkanlar və Ermənistan da müəyyən iqtisadi dividendlər əldə edəcəksə, bu həll deyil, indikindən daha ağır şərtlər altında əzilməklə barışmaqdır" - ekspert qeyd edib.

Lakin o, Azərbaycan hökumətinin milli maraqlarımıza ziddi, ərazi bütövlüyümüzü şübhə altına alan hansısa bir anlaşmaya qol qoya biləcəyini tamamilə istisna edəcəyinə əmindir: "Həmçinin hesab edərim ki, ölkəmizin bəzi KİV-ləri də Rusiyanın və Ermənistanın təxribat xarakterli məlumatlarını Azərbaycanın ictimai rəyinə təqdim edilməsi kimi yanlış və təhlükəli istiqamətdən imtina etməlidirlər. "Putin Qarabağı qaytarır", "Rusiya Ermənistanı geri çəkməyə məcbur edəcək" və s. bu kimi Rusiya prezidentinin, Moskvanın imicinin, fəvqəlgüc statusunun təbliğinə xidmət edən təqdimatlardan əl çəkmək lazımdır. Oxucu cəlb etmək üçün Qarabağ məsələsində Azərbayca-

nın ictimai rəyinin bölünməsinə xidmət edən təqdimatlar çox yanlış, zərərli yoldur".

Politoloqa görə, "Putin planı" deyilən və münafişənin həllinə xidmət edən heç bir plan yoxdur. "Ortalıqda icrasını gözləyən BMT qətnamələri var. Rusiya da bu qətnamələrə səs verib. Çalışmaq lazımdır ki, bu qətnamələrin icrası adicəkilən sənədlərdə qeyd olunduğu kimi qeyd-şərtsiz həyata keçirilsin", - deyir politoloq əlavə edib.

Problem də elə Dağlıq Qarabağa dair beynəlxalq hüququn dikta elədiyi həll yolunu tapmaq, BMT TŞ-nin, digər mötəbər təşkilatların bu xüsusda ədalətli qərar və qətnamələrinin icrasını təmin etməkdir. Bu isə xeyli dərəcədə BMT TŞ-nin 5 daimi üzvündən üçündən - Rusiya, ABŞ VƏ Fransadan asılıdır - hansı dövlətlər ki, eyni zamanda Minsk Qrupunun həmsədrləridir.

Ələlxüsus da Moskvada hələ ki problemin nizamlanmasında real təşəbbüs göstərmək istəmir. Halbuki belə bir daşlaşmış ray var ki, Dağlıq Qarabağ münafişəsinin həll açarı məhz Moskvadadır. Hərgah, bu fikri bölüşməyən ekspertlər də var.

"Dağlıq Qarabağ konfliktini həqiqətdən də uzun tarixə malikdir və mövcud ziddiyyətlər ondan xəbərlərdir ki, sürətli həll gözləməyə dəyməz". Musavat.com-un məlumatına görə, bu sözləri erməni politoloq Qaqik Ambaryan İragir.am nəşrinə açıqlamasında Qarabağa dair mümkün həll modeli haqqında danışarkən söyləyib.

"Bu illər ərzində Azərbaycan tərəfinin də mövqeyi sərtlə-

şib. Bu da situasiyanı daha da ağırlaşdırır. Ən maraqlısı odur ki, Azərbaycan KİV-ləri rusiyalı siyasətçilərə istinadla iddia edir ki, tezliklə nizamlamaya ümid yoxdur. Eyni şeyi Türkiyə prezidenti Rəcəb Tayyib Ərdoğan Soçidə Putinlə görüşdükdən sonra, Sergey Lavrov isə Bakıda və İrəvanda bəyan edib. Odur ki, bu, hamıya məlumdur. Qarabağ konfliktinin açarı daha Moskvada saxlanılır. Moskvada əlbəttə ki, münafişəyə təsir imkanına malikdir. Ancaq açar heç də onda deyil". - deyir erməni şərhçi əlavə edib.

Əlbəttə, bu fikirlə mübahisə etmək olar. Ən azı onu qeyd etmək olar ki, işğalçı Ermənistanı öz hərbi istehkamına çevirmiş, onun hava məkanına nəzarət edən, xarici sərhədlərini qoruyan və onunla ortaq hərbi qruplaşma yaradan Rusiya Qərbdən fərqli olaraq İrəvana həlledici, unikal təsir rıçaqlarına malikdir. Yəni faktiki surətdə Ermənistanın, bu adda simvolik dövlətin taleyi bütünlüklə Kremlin əlindədir. İrəvan həтта xarici siyasət tezislərini də Moskvadan alır, xarici siyasət kursunu onun izni ilə müəyyənləşdirir.

Bütün bunlar da o anlama gəlir ki, Moskvada istəyə, gerçəkədən də Dağlıq Qarabağ probleminin nizama salınmasına çox böyük töhfə verə bilər. Bunu da hamı bilir. Başqa sözlə, münafişənin çözümlərini qəlizə salıb mürəkkəbləşdirən, illərlə uzadan tək ünvan bəlli - Rusiya. O da bəllidir ki, postsovet məkanındakı bütün etnik-ərazi konfliktlərinin arxasında məhz Moskvada dayanır.

Söhbət ölməz yazıçı və dramaturq Nəcəf bəy Vəzirovun "Müsiibəti-Fəxrəddin" əsərindən getməyəcək. Gədəbəyli sahibkar Fəxrəddin Bağirovun başına gətirilən müsibətdən bəhs edəcəyik.

Gədəbəyde nə baş verib?

Gədəbəyde günün-günortta çağı sahibkar Fəxrəddin Bağirovun obyektinin qapısına bir maşın daş tökərək girişini hö-rüblər. İşini iflic edib özünü isə rayondan didərgin salıblar. İnanılası deyil, amma bu baş verib. Bakıdan Gədəbəyə 440 kilometrlik yolu qət edib mənzil başına çatana qədər biz də belə bir hadisənin baş verə biləcəyinə inanmırdıq. Azından ona görə ki, belə bir hadisə ölkə rəhbərliyinin sahibkarlığın inkişafı üçün apardığı siyasətə daban-dabana ziddir. Düşündük ki, bunu edənler ən azından rəsmi qəzetləri alıb oxuyurlar. Gədəbəyin mərkəzi hissəsində yerləşən həmin obyektə çatırıq və gördüklərimiz əlimizi üzümzədə qoyur. Sahibkar Fəxrəddin Bağirovun söylədikləri acı həqiqətdir. Bu gün Gədəbəyin mərkəzi hissəsinin yarım kilometrliyində, Heydər Əliyev prospektində sahibkarın obyektini faktiki olaraq təcrid edilmiş durumda, blokada vəziyyətindədir. Dinlədiyimiz sakinlər deyir ki, icra başçısı Ramiz Yediyarovun onunla apardığı ədavətin tarixi 6 il əvvələ gedib çıxır. R.Yediyarov başçı təyin edildəndən sonra günün birində sahibkarın obyektini qarşısında rayon mənzil kommunal təsərrüfat işçiləri peyda olublar. Və tikinti mağazasının giriş qapısını daşla hövrə üzərindən də dekorativ daşlardan sədd çəkiblər. Həmin vaxt bu söhbət bütün Gədəbəyə yayılsa və rayonun sərhədlərini aşsın Bakıya qədər gəlib çatsa da, sahibkarın dadına yetən olmayıb. Ötən illər ərzində sahibkarın ticarətinin qarşısına çəkilən başçı səddini obyektin Heydər Əliyev prospektinə açılan yeganə çıxışı üzərindən aşsa bilib. Bunu Gədəbəyde bilməyən yoxdur. Məsələdən aqah olan yerli sakinlər deyirlər ki, F.Bağirov ötən illər ərzində beləcə çox çətin şərtlər altında fəaliyyətini davam etdirmək məcburiyyətində qalıb. Bu il noyabrın əvvəlində isə obyektin yeganə və əsas giriş qapısı da hövrülüb.

"Başçı onunla prinsip aparır. İllərdir ki, Fəxrəddin Bağirov başını birtəhər hərləyirdi, tikinti mallarını çox ucuz və nisbətən satıb dolanırdı. Bir qədər əvvəl rayon işçiləri onun obyektinin yeganə qapısını da bağladılar. Kimə nə deyəcək? Gədəbəy Bakıdan çox uzaqdır. Allah başçıya insaf versin. Nə deyək?" - adının çəkilməsini istəməyən rayon sakinlərindən biri belə deyir.

Digər bir sakin isə icra başçısının hərəkətlərindən rayonda narazılığın olduğunu gizlətmir: "Ramiz Yediyarov rayona başçı təyin olunduandan sahibkarlarla yola getmir. Gah obyektlərini sökdürür, gah işçini kəsdirdir. İndi də Fəxrəddinin obyektinin qapısını hasarladılıb. Özünü də rayondan didərgin salıb. Cənab prezidentimiz sahibkarlığın inkişafı üçün əlindən gələni edir, adamlara iş yeri açılması üçün çalışır. Burada isə tam əksidir. Obyektin qa-

Bunu Allah götürməz. Gədəbəyde insanlar safdır, bizə qarşı belə düşmən münasibət olmaz. Yəqin ki, Bakıda, mərkəzi hakimiyyət orqanlarında bundan xəbərsizdirlər, cənab prezidentdən bu hadisələri gizlədirlər. Bu, sahibkara divan tutulmasıdır. Rayonda başçının hərəkətləri hər kəsi qəzəbləndirib. Sahibkarların bir çoxu obyektlərinə, mallarına xəter gələcəyindən çəkinirlər. Fəxrəddin

qadın "sən Allah mənim adıma heç hara yazmayın. Qəpik-quruş pensiya alırıq, onu da kəsərlər" deyib ayaqqabılarını götürüb uzaqlaşdı...

Məntəqənin içinə hasara birtəhər dırmaşmaqla düşə bildik. Xeyli tikinti materialları artıq məntəqəyə gələ bilməyəcək müştərisini gözləyir. Qiymətləri üzərində yazılıb vurulub. Müxtəlif tikinti materialları malları, məişət cihazlarının ehtiyat his-

nə baş verdiyindən çiyinlərini çəkə-çəkə, həvəssiz danışılar. Deyirlər ki, işləri iflic olub, məntəqədə işləyən fəhlələr də dağılıblar. Sahibkar da daş hasarla darvazası hövrələndən Bakıya - səlahiyyət sahiblərinin qəbuluna gedib və geri qayıtmayıb.

Deyirlər ki, təxminən bir ay əvvəl fəhlələr səhərlər məntəqəyə - iş yerlərinə gəlib işləyir, qazanır və evlərinə gedirdilər. İndi isə ailələrini saxlamaq üçün iş tap-

Gədəbəyin icra başçısı "Müsiibəti-Fəxrəddin"i yenidən "yazır"

Ramiz Yediyarov sahibkar Fəxrəddin Bağirovun obyektinin qarşısına daş hasar çəkdirib; **sakinlər:** "Prezident sahibkarlığın inkişafı üçün əlindən gələni edir, Gədəbəyde isə tam əksidir"

pısına hasar çəkirlər, adamları işsiz-gücsüz qoyurlar. Belə hallardan sonra kim gətirib rayona pul yadırar? Sahibkarlığı inkişaf etdirir? Bakıda Gədəbəyde baş verən haqsızlıqlardan xəbərləri yoxdur. Olsaydı, belə bir həngəmə çıxmazdı. Sahibkarın obyektinin qapısını hasarlamaya nə deməkdir?"

Başqa bir sakin isə deyir ki, Ramiz Yediyarov F.Bağiro-

vun obyektinin qarşısına daş hasar çəkdirib, onun sənəddəli-sübutlu həyətəni sahəsinin hasarını isə uçurtdurub: "Fəxrəddinin obyektini həyətəni sahəsi üz-üzədir. Başçı bir tərəfdən onun obyektinin darvazasını hördürürdü, əks tərəfdən yolunu o biri üzündə isə həyətəni sahəsinə ağır texnika, traktor yeridib hasarını uçurdu. Hasarı yerləbər etdilər.

dinin başına gətirilən müsibəti cənab prezident bilmir, bilsə, aqah olsa, bütün bunlar aradan qalxar, haqsızlıq, ədalətsizlik ərsə qalxmaz".

Ərazidə olarkən gördüklərimizə heyret etdik. 3 tərəfi yarıqanla əhatələnən, bir tərəfi hasarla hövrələn tikinti malları satışı məntəqəsinə, sadəcə, giriş-çixış yoxdur! Yeni sahibkara, ora gələcək müştərilərə məntəqəyə girib çıxmaq üçün 2 metrlik nərdivan lazımdır. Başqa cür hasarı aşmaq mümkün-süzdür. Biz ərazidə nərdivan tapa bilmədik. Elə hasara dırmaşaraq iç tərəfdən baş verənləri seyr etmək istəyirdik ki, şaqıqlı ilə bir köhnə ayaqqabı düz qabağımızda yerə çirpildi. Ətrafa göz gəzdirib ayaqqabının haradan düşdüyünü müəyyən etməyə çalışırdıq ki, hasarın o üzündən daha bir ayaqqabının düz üstümüze gəldiyini görüb ani olaraq kənara atıldıq. Özü-müzü toparlayıb nə baş verdiyini aydınlaşdırmaq istəyirdik ki, hasarın üstündən ayaqlarını sallayan, "qadan alım, mənə əlini ver aşağı düşüm" sözlərini deyən 45-50 yaşlı bir qadını gördük.

Yaşlı qadının hasar üstünə necə çıxmasına heyret etsək də, anladığımız ki, əks tərəfdən hasara çıxmağa imkanlar bu üz-dən daha artıqdır. Cəld qabağa keçib qadını birtəhər hasardan aşağı endirə bildik. Əllərindəki qabalar, üzündəki qırıqlar qarşımızda sadə bir kəndli qadın olduğunu pıçıldayırdı.

Nə baş verdiyini anlamayan qadın söhbətə başladı, bizi hasarı tikdirən bilib sorğu-suala tutdu.

- Niyə buranı hasarlayıbsınız? İllərdir ki, yolunuzu yaxın etmək üçün buradan keçirik axı. İndi biz nə edəcəyik? Haradan gedib-gələcəyik?

Birtəhər qadına izah edə bildik ki, bu hasarı öz gözlərimizlə görmək üçün Bakıdan Gədəbəyə gəlmişik. Mətbuat nümayəndəsi olduğumuzu bilincə isə sadə kənd adamı olan

sələrinin satılması haqda elanlar asılıb, ustalara yönəlik məlumatlar gözə çarpır. Sahibkarın maşın-texnikası da ağız günə qalıb zay olur. Məntəqənin iç tərəfindən yaxın keçmiş qədər Heydər Əliyev prospektinə açılan darvaza da diqqətimizdən yayınmır. Darvaza açıqdır, amma çıxış yoxdur - daş hasar böyük engelə çevrilib.

Məntəqənin qarovulçuları

maq niyyəti ilə ətraf rayonlara, hətta Gəncəyə də gedirlər. Məntəqənin içindən qapıları açıq və Heydər Əliyev prospektinə çıxma bilmirik - səbəb isə sadədir. Biz prospektlə daş hasar ayırır. O hasar ki, səsi-sorağı bütün Gədəbəyə, ətraf rayonlara, indi isə həm də Bakıya sahibkarlığın qarşısına çəkilən böyük sədd kimi yayılıb...

☐ "Yeni Müsavat"ın reportyor qrupu

Dünyanı sarsıdan süni zəlzələlər...

Son bir həftədə cəmiyyətdə daha çox zəlzələ mövzusu müzakirə olunur. İran-İraq sərhədində baş verən 7,2 ballıq zəlzələnin təkanlarının Azərbaycanda da hiss olunması ilə əhali arasında çəşqinlik da artıb. Amma bununla paralel ilginç iddialar da səslənməyə başlayıb. Bunlardan birincisi o zəlzələnin süni şəkildə yaradılması ilə bağlıdır.

Süni zəlzələlər...

Milli Ekoloji Proqnozlaşdırma Mərkəzinin rəhbəri, ekoloq Telman Zeynalov mediaya açıqlamasında bildirib ki, zəlzələ təbii proses olsa da, bəzən süni şəkildə də yaradılır. Onun dediyinə görə, zəlzələni canlı aləm hiss etməsə, deməli, bu, tektonik, süni üsulla yaradılıb. Ev heyvanları bir neçə gün öncə zəlzələnin olacağını hiss edib həmin yeri tərk edirlər. Hər hansı bir dövlətə qarşı əks siyasət yerildikdə bu cür üsullardan istifadə edilir. Məqsəd də budur. Ekspert eyni zamanda deyib ki, dünyanın iki nəhəng dövləti olan Rusiya və Amerikanın elə silahları var ki, bu təkanları süni surətdə gücləndirə bilər. Bu yolla digər dövlətləri qorxudur, onları yürütdüyü siyasətdən çəkindirmək üçün hədələyirlər.

Zəlzələ ocağı olmasa, süni zəlzələ yaratmaq olmaz

"Yeni Müsavat" isə mövzunun aktuallığını nəzərə alıb, süni zəlzələlərlə bağlı dosye hazırlayıb. Elmdəki adı tektonik zəlzələ olan bu zəlzələ növü necə və hansı tezlikdə yaradıla bilər? Tarixdə neçə dəfə belə zəlzələlər yaşanıb?

Öncə ondan başlayaq ki, Yer üzündə yaranan zəlzələlərin 90%-i tektonik zəlzələlərdir. Yer qabığını təşkil edən layların bir-birinə təzyiq göstərməsi və bir-biriləri hərəkət etdirməsi nəticəsində yaranan zəlzələ növüdür. Azərbaycanda baş verən zəlzələlərin böyük hissəsi tektonik zəlzələlər qrupundadır. Belə bir praktika dünyada mövcuddur. Bu, tektonik silah adlanır. Amma süni zəlzələ yaratmaq üçün

Biz təbiətdən şübhələnirik, gerçəkdə isə Rusiya ilə Amerikanın silahları və...

onun ocağı olmalıdır. Yəni zəlzələ ocağı olmasa, süni zəlzələni yaratmaq çətindir. Ocağı isə təbiət yaradır. Vulkan prosesləri buna səbəb ola bilər. Yer qabığında qırışıqların və çatların əmələ gəlməsi ilə əlaqədar olan bu növ zəlzələlər yayıldığı sahənin böyüklüyü, əmələ gəldiyi parçalanma və pozulmaların böyük ölçüdə olması, əhəmiyyətli məsafədə zərbələrin eyni zamanda baş verməsi, bu zəlzələnin mərkəzinin müxtəlif, bəzən böyük dərinlikdə olması ilə fərqlənir.

Zəlzələlərin ancaq əhəmiyyətsiz hissəsi vulkanizm, mağara tavanlarının uçması, şaxtalarda uçqunların baş verməsi ilə əlaqədardır. Demək olar ki, zəlzələlərin hamısı tektonik zəlzələlərdir. Planetimizin daxilində təsir edən daxili qüvvələr tədricən toplanır və hər hansı bir yerdə süxurların müqavimətə qabiliyyətindən artıq olduqda, həmin süxurların birləşən-birə parçalanması və ya çatlaması baş verir. Parçalanma, hər tərəfə yayılmaqda olan və öz yolunda hərəkətə gətirən elastik dalğalar yaradır. Süxurların ilk parçalanma yeri zəlzələnin mərkəzi olur. Mərkəzdə zəlzələ həmişə qısa

müddətli olur. Ən güclü təkanlar da belə bir neçə saniyə davam edir. Yalnız Çilidə olan zəlzələlər bir neçə on saniyə davam edir. Toplanmış enerjinin azad olması sürətlə baş verir: enmə, qalxma, üfiqi istiqamətdə sürüşmə və ya mürekkəb hərəkətlə parçalanma müstəvisi boyu uzunu yayılır.

Çanaqqala zəlzələsi süni olaraq yaradılıb

Bu mövzu zaman-zaman Türkiyə mediasında da gündəmə gəlib. Məsələn, bu ilin fevralında Ankara bələdiyyəsinin sabiq rəhbəri Melih Gökçək bildirib ki, Türkiyədə baş verən son zəlzələlər süni şəkildə yaradılıb: "Çanaqqalada ciddi zəlzələ oldu. Araşdırdım. Onun yaxınlarında seysmik araşdırmalar aparılan gəmi var. Bu gəminin nə araşdırdığı və hansı ölkəyə aid olması ciddi şəkildə müəyyən edilməlidir. Kimin nə deməyindən asılı olmayaraq bu zəlzələnin süni olaraq yaradıldığına inanıram. Mütləq araşdırılıb, ictimaiyyətə təqdim edilməlidir. Əsas istək odur ki, İstanbul yaxınlarında zəlzələ törətməklə Türkiyəni iqtisadi çöküşə məcbur etsinlər. İstanbul, Mərmərə və Çanaqqaladakı bütün gəmilər nəzarət altında saxlanılmalıdır".

Melih Gökçək ABŞ-ın FETÖ-yə Gölçükdə olduğu kimi zəlzələ törətmək barədə söz verdiyini də bildirmişdi.

Zəlzələni yaradan hidrogen bombası

Təxminən 10 ildir bu sahədə sınaqlar həyata keçirən Şimali Koreya da hidrogen bombası partladılıb. Bombanın təsiri ilə zəlzələ baş verib. Şimali Koreyaya qonşu olan ölkələrin verdiyi məlumata əsasən, baş verən zəlzələnin nüvə bombasının partlaması ilə əlaqəli olduğu qeyd olundu. Yaponiya zəlzələnin şəhər mərkəzindən uzaqda lakin çox güclü olduğunu, ABŞ isə zəlzələnin Punggye-ri-də nüvə təsislərinin yaxınlığında olduğunu bəyan etdi. Şimali Koreya ilk dəfə nüvə sınağını 2013-cü ildə şəhər mərkəzindən 40 kilometr uzaqda reallaşdırmışdı. İlk hidrogen bombası sınağının isə 2016-cı ildə həyata keçirildiyini elan edən Koreya bu vəziyyətə rəsmiyyət qazanmışdı. Şimali Koreyanın bu hərəkətinin böyük ölçüdə öz hərbi gücünü göz dağı olaraq digər ölkələrə göstərmək üçün olduğu təxmin edilir. Daha əvvəl keçirilən sınaqlarda isə müvafiq olaraq 4.3 4.7 5.1 bal gücündə zəlzələlər müşahidə olunmuşdu.

Okeanın dibində partladılan atom silahı və zəlzələ

Mütəxəssislər eyni zamanda israrla bildirlər ki, süni zəlzələ yaratmaq mümkün olsa da, bu zaman həmin zəlzələnin yaradılacağı ölkənin relyefi də əlverişli olmalıdır. Bəzi ölkələrdə süni zəlzələ törətmək üçün tektonik silahların olduğu bildirilsə də, bu silahlardan istifadə o qədər də asan məsələ deyil. Ən güclü dövlətlər belə süni zəlzələ yaratmağa qadir tektonik silahlara malik olduqlarını bəyan etmirlər.

Yaponiyadakı zəlzələ, sunami və "Fukusimo-1" AES-dəki qəzadır. Qeyd edək ki, bir müddət əvvəl adları açıqlanmayan çinli ekspertlər Yaponiyadakı zəlzələnin süni şəkildə törədildiyini bildirmişdilər. Onların fikrincə, zəlzələ okeanın dibində aparılan məxfi atom silahının partladılması nəticəsində yaranıb. Buna sübut kimi zəlzələdən sonra okeanda yaranan nəhəng su burulğanı göstərilir. Bu burulğanı dünyanın bir çox telekanalları göstərmiş və onu İnternetdən də izləmək mümkündür. Burulğanın partlayışdan sonra okeanın dibində yaranan nəhəng dəlik səbəbindən meydana çıxdığı qeyd olunur.

Zəlzələ balları və insanların onu hiss etmə qabiliyyəti

Zəlzələ ocaqları müxtəlif dərinliklərdə yerləşir. Onların əksəriyyəti yer qabığında 20-30 km dərinlikdədir. Bununla belə, dərinliyi 700 km-ə çatan ocaqların da varlığı inkar edilmir. Belə ocaqlarla əlaqədar zəlzələlər dərin fokuslu adlanır. Zəlzələnin intensivliyi yer səthində titrəyişin dərəcəsinə göstərir və balla ölçülür. Ölkəmizdə 12 bala bölünmüş seysmik cədvəldən (şkaladan) istifadə olunur. Bu cədvələ görə, zəif zəlzələlərin

intensivliyi 2-3 bal, güclü zəlzələlərininki 5-6 bal, çox güclülərininki 7 bal, dağıdıcı zəlzələlərininki 8 bal, viranedicilik zəlzələlərininki 9-10 bal, katastrofik zəlzələlərininki 11-12 bal sayılır. Daha dəqiq desək, 1 bal-hiss olunmayan, 2 bal-çox zəif, 3 bal-zəif, 4 bal-orta, mülayim, 5 bal-nisbətən güclü, 7-bal çox güclü, 8 bal-dağıdıcı, 9 bal-viranedicilik, 10 bal-məhvedicilik, 11 bal-katastrofik, 12 bal-dəhşətli katastrofik zəlzələ sayılır.

1 bal gücündə zəlzələni insanlar hiss etmir, ancaq seysmik cihazlar qeyd edir. 2 bal gücündə zəlzələni adi şəraitdə bəzi adamlar hiss edir. 3 bal zəlzələni hərəkətdə olan adamlar hiss etmir. Əhalinin ancaq sakit şəraitdə olan qismi hiss edir. 4 ballıq zəlzələdə qab-qacaq, pəncərə şüşələri silklənir, qapılar cırıldayır. 5 balda binalar tərpənir, mebel hərəkətə gəlir, pəncərə şüşələri, divarların malası çatlayır, yatanlar oyanır. 6 balda titrəyişləri hamı hiss edir, divarlardan asılmış şəkillər və malalar qopur yerə düşür, binalar zədələnir. 7 balda daş binaların divarları çatlayır, antiseysmik və taxta binalar zədələnir. 8 balda daşların iti yamaqları çatlayır, heykəllər aşır və ya başqa yerə sürüşür, binalar möhkəm zədələnir. 9 balda daş binalar bərk zədələnir və ya uçub dağılır. 10 balda torpaqda iri çatlar, yanqlar əmələ gəlir, sürüşmə və uçqunlar baş verir, daş binalar dağılır, dəmir yollarında relslər əyilir. 11 balda yer üzərində enli yanqlar aşılır, çoxlu sürüşmə, uçqun hadisələri baş verir, daş binalar tam dağılır. 12 balda torpaq son dərəcə parçalanır, çoxlu çatlar, sürüşmələr, uçqunlar baş verir, şalələlər əmələ gəlir, çay dərələrinin qabağı kəsilir, göllər yaranır, çayların məcrası dəyişir. Bütün binalar uçub dağılır.

Bir aydan çoxdur ki, xalq artisti Leyla Şixlinskaya və onun rəhbərliyi altında olub, onun adını daşıyan klinika barəsində mətbuatda ard-arda yazılar dərc olunur. Bir ay öncə yayılan məlumatda qeyd olunurdu ki, "Leyla Şixlinskaya"nın fəaliyyəti ilə əlaqədar cinayət işi başlanıb.

Femida.az saytının yaydığı məlumatda bildirilib ki, Leyla Şixlinskaya qarşı CM-in 213-cü (vergidən yayınma) maddəsi ilə cinayət işi Baş prokuror yanında Korrupsiyaya Qarşı Mübarizə İdarəsində başlansa da, istintaq davam etdirilməsi üçün iş Vergilər Nazirliyinin Vergi Cinayətlərinin İbtidai Araşdırması Departamentinə göndərilib.

Yayılan məlumatlarda o da qeyd olunurdu ki, cinayət işi aktrisanın rəhbərlik etdiyi "Leyla Şixlinskaya" klinikasının vergidən yayınması ilə bağlıdır. Klinikanın yayındırdığı verginin məbləğinin iki milyon manatdan çox olduğu bildirilib.

Bütün bunların ardınca Leyla Şixlinskayanın rəhbərlik etdiyi klinikanın yeddi əməkdaşının onun ifadəsi əsasında saxlanıldı. Noyabrın 20-də isə "Leyla Şixlinskaya" Klinikasında baş mühasib işləyən Şəhla Abbasova, mühasib Səkinə Əfəndiyeva, klinikanın əməkdaşları Polad Əliyev, Səkinə Qasımova, Aytən Hüseynova, Mədinə Hüseynova, Yelena Abdullayevanın cinayət işi üzrə məhkəmə prosesi keçirilib.

Bakı Ağır Cinayətlər Məhkəməsində hakim Əfqan Hacıyevin sədrliyi ilə baş tutan prosesdə klinikanın nümayəndəsi Günay Sultanova mülki iddia ilə çıxış edib. O, təqsirləndirilən şəxslər tərəfindən klinikaya dəyən 804 min, 343 manat məbləğində ziyanın ödənilməsinə istəyib. Məhkəmə baxışı noyabrın 24-nə təyin olunub.

Klinikanın yuxarıda adını sadaladığımız əməkdaşları Cinayət Məcəlləsinin 179.3.2-ci (külli miqdarda mənimsəmə və ya israf etmə) və 313-cü (vəzifə saxtakarlığı) maddələri ilə ittiham olunurlar.

Onlardan Şəhla Abbasova 4 il əvvəl Leyla Şixlinskaya ilə mübahisəyə görə işdən ayrılıb. Güman olunur ki, bütün baş verənlər də onun adı ilə bağlıdır.

Məsələyə aydınlıq gətirmək, "Leyla Şixlinskaya" klinikasında

"Leyla Şixlinskaya" klinikasında nə baş verir?

İşi məhkəmədə olan klinikanın bir binası təmir olunur, digər binalarında isə iş öz axarında davam edir...

hazırkı vəziyyəti öyrənmək üçün "Yeni Müsavat"ın əməkdaşı klinikanın yerləşdiyi ünvana yollanıb.

Müşahidə etdik ki, klinikada iş öz axarında davam edir. Qapıda mühafizə olsa da, o, məşinlərə nəzarət etdiyi üçün piyadaların içəri keçməsinə heç bir məhdudiyət yoxdur. Klinikanın bir binası isə hazırda təmirə bağlanıb. Orada hazırda ustalar işləyirlər. Digər binalarda isə normal iş prosesi davam edir. Xüsusilə də uşağ mərkəzinin qarşısında övladını müayinə üçün gətirən xeyli sayda valideyn vardı. Onlar bildirdilər ki, klinikada işləyən həkimlər əvvəlki kimi uşaqlarını qəbul edib, yoxlayırlar. Qiymətlər barəsində söylədilər ki, burada qiymət hər zaman yük-

sək olub. Ancaq qiymətə uyğun olaraq keyfiyyət də yaxşıdır. Daha sonra isə klinikanın digər şöbəsinə yollandıq. Müşahidə etdik ki, içəri girən kimi qeydiyyat şöbəsində çalışan müraciət edənləri qəbul edib, problemləri ilə maraqlanırlar. Onlara Leyla Şixlinskaya ilə görüşmək istədiyimizi söylədik. Bildirdilər ki, Leyla xanım hazırda ölkədə olmadığı üçün onu baş həkim əvəzləyir. Bizə baş həkimlə görüşdurmələrini xahiş etsək də, bu da mümkün olmadı. Qeydiyyat şöbəsində əyləşən xanımlar telefonla danışıqdan sonra dəstəyi bizə uzatdılar. Özünü baş həkimin köməkçisi kimi təqdim edən xanım bildirdi ki, klinikada hər şey qaydasındadır: "Bildiyiniz kimi, "Leyla

Şixlinskaya" klinikası artıq öz sözüünü deyib və gördüyümüz peşəkar iş də göz önündədir. Digər məsələlərlə bağlı isə mətbuata və ictimaiyyətə açıqlayacaq sözüümüz yoxdur. Birəcə onu deyə bilərəm ki, klinikamızda hər bir iş öz axarında davam edir. Heç bir problemimiz də yoxdur".

Daha sonra klinikanın heyətində gəzib, gördüyümüz həkimlərlə də söhbət etdik. Onlar da söylədilər ki, maaşlarında hansısa problem yoxdur. Həkimlər qeyd etdilər ki, əslində yayılan söhbətlər və vergi ilə bağlı məsələlər uzun müddət öncə yaşanıb: "Həmin məsələnin üstündən xeyli vaxt keçib. Sadəcə olaraq, məhkəmə prosesi olduğu üçün yenidən gündəmə gəlib. Nə o vaxt, nə də indi məaşlarımızda problem olmayıb. Klinikamızda yüksək keyfiyyətli xidmətimiz davam edir".

Onu da qeyd edək ki, məsələ ilə bağlı Leyla Şixlinskaya lent.az saytına açıqlamasında aşağıdakıları bildirmişdi:

"Bu işdə mənim heç bir rolum yoxdur. Mən klinikanın sadəcə təsisçisiyəm, heç bir hüquqi sənəddə imzam yoxdur. Heç bir işə qarışmıram. Bu şəxslər - baş mühasib Şəhla Abbasova, mühasib Səkinə Əfəndiyeva, kassir Aytən Poladova və digərləri bütün haqq-hesabları özləri aparıblar. Onlar əvvəl mənim pulumu kəsdilər. Klinikadan mənə pul çatmırdı. Sonra da dövlətə aldatmağa, külli miqdarda vəsaiti ələ keçirməyə başladılar. Bildiyimə görə, 700 min manatdan çox vəsaiti ələ keçiriblər və istintaq da bunu sübuta yetirib".

Leyla Şixlinskaya əlavə edib ki, klinikanı yaradarkən çoxlu maliyyə vəsaiti sərf edib və mühasibatlığın, oraya rəhbərlik edən şəxslərin törətdiyi əməldən sonra buranı yenidən formalaşdırmaq,

təmir edib yeni avadanlıqlar almaq qərarına gəlib: "Həmin şəxslər qanun qarşısında cavab verəcək. Vaxtilə bura gələndə qəbul otağında oturan insanlar son-

radan mənim mərhəmətimdən istifadə edib vəzifə tutdular və belə bir çirkin əməl törətdilər".

Əli RAIS
Fotolar müəllifindir

Məcburi köçkün vəkilindən şikayətçidir

Şuşa sakini müdafiəçisinin fırıldaqı ilə üzleşdiyini deyir, qarşı tərəf isə...

Kişilər!!! Diqqət!!! Axırncı sans!!!

Əgər sizə Azərbaycanda, xaricdə kömək edə bilməyiblərsə, onda Dr. Vaiz Səmədov sizə kömək edə bilər

- * Cinsi zəiflik
- * Cinsi marağın azalması
- * Vaxtından tez toxum ifrazatı
- * Toy gecəsinin uğursuzluqları
- * Prostatitlər (vəzin böyüməsi)
- * Prostat vəzinin düyünlü adenoması
- * Sonsuzluq
- * Sidik aktların pozulmaları
- * Gərginlik, yuxusuzluq, yaddaşın pozulması və digər kişilərin şikayətləri.

Oğlan uşaqlarında və yeniyetmələrdə

- * Enurez,
- * Saçların tökülməsi,
- * Sızanaqlar,
- * Cinsi orqanların inkişafdan geri qalması (8-10 yaşından sonra).

Doktor V.Səmədova saat 11:00-dan sonra, (050) 213-88-05 nömrəsi ilə əlaqə saxlamaq olar.

Həkimin TV çıxışlarını youtube.com və facebook.com-da izləyə bilərsiniz.

Şuşa şəhərindən məcburi köçkün olan, hazırda Bakı şəhərində məskunlaşmış Hacıyev Ziyafəddin Məhərrəm oğlu redaksiyamıza gələrək vəkildən şikayətlənib. Şikayətçi qeyd edib ki, rəhbəri olduğu şirkəti ilə bağlı ötən ilin iyul ayında metronun "Həzi Aslanov" stansiyasının yaxınlığında yerləşən Hüquq Məsləhətxanasının vəkili Salahar Məhəmməd Rza oğlu müqavilə bağlayıb:

"Vəkilin şəxsinə tapşırıq müqaviləsi bağladım. Onu imzalayıb möhürlərimizlə təsdiq etdik. Vəkil bunun çox asan bir iş olduğunu bildirdi və az bir vaxtda həll edəcəyini öhdəsinə götürdü.

Müqavilədə nəzərdə tutulan bütün şərtləri mən tam şəkildə yerinə yetirdim, 6 ay müddətinə etibarnamə də təqdim etdim. Ancaq vəkilə etibar etdiyim üçün müqaviləyə nəzərdən keçirməmiş imza atdım".

Şikayətçi qeyd edib ki, müqavilənin olmasına baxmayaraq artıq bir ildən çoxdur ki, vəkildən işin gedişatı haqqında heç bir rəsmi məlumat və ya bir sənəd

ala bilmir: "Hər dəfə bildirir ki, bütün işlərin hamısını həll etmişəm, bir-iki günə verəcəm. Beləliklə bir ildən çox vaxt keçib, lakin vəkildən nə sənədləri, nə də ödədiyim vəsaiti geri ala bilmirəm ki, başqa vəkilə müraciət etdim".

Məcburi köçkün məsələ ilə bağlı aidiyyəti orqanlardan köməklik göstərilməsini istəyib.

Məsələ ilə bağlı qarşı tərəfin də mövqeyini öyrənməyə çalışdıq. Vəkil Məhəmməd Salahar

qeyd etdi ki, müştəri ilə aralarında anlaşılmaqlıq olub: "Ziyafəddin Hacıyev işi ilə bağlı aidiyyəti məhkəmələrə müraciət etmişik. Müəyyən işlər var ki, məhkəmənin gedişatını gözləməliyik. Bəzi anlaşılmaqlıqla bağlı o, Vəkillər Kollegiyasına və polis idarəsinə də müraciət etmişdi. Lakin sonra onun özünə də bildirildi ki, bütün məsələlər öz həllini tapacaq".

✉ Xalidə GƏRAY

Azərbaycana gətirilən qızılqul və qərənfilə yeni gömrük idxal rüsumu tətbiq olunacaq

Gələnlərlə bağlı tətbiq ediləcək yeni gömrük idxal rüsumları məlum olub.

APA-nın məlumatına görə, bu, Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi "Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası, idxal gömrük rüsumlarının dərəcələri və ixrac gömrük rüsumlarının dərəcələri"ndə əksini tapıb.

Hazırda qüvvədə olan "Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilən mallar üzrə gömrük idxal rüsumlarının dərəcələri"ne əsasən qızılqulə gömrük dəyərinin 15 faizi dəyərinə gömrük idxal rüsumu tətbiq edilir, qərənfil idxalı isə gömrük idxal rüsumundan azdır. Gələnlərlə bağlı tətbiq ediləcək yeni gömrük idxal rüsumları məlum olub. APA-nın məlumatına görə, bu, Nazirlər Kabinetinin təsdiq etdiyi "Azərbaycan Respublikasının xarici iqtisadi fəaliyyətin mal nomenklaturası, idxal gömrük rüsumlarının dərəcələri və ixrac gömrük rüsumlarının dərəcələri"ndə əksini tapıb. Hazırda qüvvədə olan "Azərbaycan Respublikasının ərazisinə gətirilən mallar üzrə gömrük idxal rüsumlarının dərəcələri"ne əsasən qızılqulə gömrük dəyərinin 15 faizi dəyərinə gömrük idxal rüsumu tətbiq edilir, qərənfil idxalı isə gömrük idxal rüsumundan azdır. Gələnlərlə bağlı tətbiq ediləcək yeni gömrük idxal rüsumları məlum olub.

Rusiya ilə Türkiyə arasında pomidor məsələsində razılıq əldə olunduqdan sonra Rusiya Azərbaycan pomidorunu sıxışdırmağa başlayıb. Belə ki, bu ölkə 18 ton pomidoru Azərbaycana qaytarıb. Səbəb olaraq, məhsulun müvafiq sənədlərinin saxta olması göstərib. Dövlət Fitosanitar Nəzarəti Xidmətinin rəisi Camal Quliyevin sözlərinə görə, sahibkar sertifikatda düzəliş etdirməli olduğu halda məsuliyyətsizliyə yol verib. Rusiya tərəfi sertifikatda göstərilən nömrə ilə yük maşınının nömrəsinin uyğun gəlmədiyini gördükdə məhsulu geri göndərib.

Aydın məsələdir ki, sərhəddən qayıdan 18 ton məhsul daxili bazarlara çıxarılaçaq. Bəs bu vəziyyət daxili bazarda pomidorun qiymətinə necə təsir edəcək?

Bundan əlavə, Azərbaycan öz kənd təsərrüfatı məhsulları üçün yeni bazarlar tapa bilməyə və ixracatla bağlı Rusiyadan asılılıq davam etsə, bu, fermerlərin işinə əngəl törədəcək. Bu baxımdan, hökumət tezliklə yeni bazarların axtarışına çıxmalıdır.

Mövzu ilə bağlı "Yeni Müsavat" a danışan iqtisadçı ekspert Natiq Cəfəri bildirir ki, Rusiya bütün qonşu ölkələrə, xüsusən də təzyiqlik istədiyi ölkələrə bu qaydanı tətbiq edir: "Rusiya gömrük-tibb məntəqələrində hər hansı ölkənin məhsullarının idxalına maneə yaratmaqda təzyiqlik mexanizmi kimi bu alətdən istifadə edir. Dəfələrlə biz bunun şahidi olmuşuq. Azərbaycanla da bağlı belə bir təzyiqlik mexanizminin olması ehtimalı çox yüksəkdir. Rusiyanın hər hansı bir ölkədən, o cümlədən Azərbaycandan müəyyən tələbləri və gözləntiləri olduqda bu tipli təzyiqlik vasitələrinə əl atır. Azərbaycanın da problemi ondan ibarətdir ki,

kənd təsərrüfatı məhsullarının böyük əksəriyyəti, az qala 90 faizi məhz Rusiyaya ixrac olunur. Birtərəfli bir kanal yaranıb ki, bundan da Rusiya ciddi təzyiqlik vasitəsi kimi istifadə edir. Azərbaycan çoxşaxəli ixracat modelinə keçə bilmədiyinə görə Rusiya bu amildən çox ciddi istifadə edir. Təkcə pomidor ixracı ilə bağlı deyil, meyvələrin ixracında da biz eyni halla rastlaşmışıq. Hətta kartofla bağlı da problem yaşanıb və geri qaytarılıb. Bu, Azərbaycanın çoxşaxəli ixracat modelinə keçməyinin zərurətini bir daha sübut edir. Rusiyadan asılı olacağıqsa, bu model həmişə işləyəcək və belə bir təzyiqlik vasitəsi olacaq".

Ölkənin pomidor ixracı ilə bağlı potensialına gəldikdə isə iqtisadçı bildirir ki, Azərbaycan son 9 ayda 135 milyon dollarlıq pomidor ixrac etmişdi ki, bu da bizim tarixdə bir rekord idi: "Bu ixracatın da 90 faizə yaxını Rusiyaya idi. Bu baxımdan başqa bazarlara çıxış imkanları mütləq tapılmalıdır. Ətraf bazarlarda bizim rəqiblərimiz də var. Ancaq məhsulumuzu sata biləcəyimiz bazarlar da az deyil. Əsas rəqibimiz təbii ki, Türkiyədir. Çünki güclü istehsalı var və böyük həcmdə ixracat potensialına malikdir. Ancaq bizim tanıdığımız bazarlar da var. Bu, Orta Asiya

"Azərbaycan məhsullarına yeni bazarlar tapılmalıdır"

Rusiya 18 ton pomidoru geri qaytardı; daxili bazarda ucuzlaşma olacaq, amma...

bazarları, Qazaxıstan, Ukrayna, Belarusiya bazarları ola bilər. İxracatın çoxşaxəli modelə keçməsi üçün yaxın ətrafımızda xeyli bazarlar var. Azərbaycan hökuməti mütləq şəkildə bununla

bağlı müəyyən addımlar atmalı və bizim istehlakçıları başqa bazarlara yönləndirmək üçün təşviq etməlidirlər. Lojistik dəstək göstərməlidirlər ki, təkcə Rusiya bazarından asılı vəziyyətə düşməyək".

N.Cəfəri vurğuladı ki, Qazaxıstan, Ukrayna və Belarus Azərbaycan pomidor məhsullarını çıxara biləcəyi ən yaxın və ən əlverişli bazarlardır və onların kifayət qədər böyük potensialı var: "Bu ölkələr həm ərazi olaraq, həm əhali olaraq çox böyük bazar hesab olunur, onlara çıxış imkanları da kifayət qədərdir".

Azərbaycan pomidor istehsalı ilə bağlı statistikaya toxunan Natiq Cəfəri bildirir ki, bu məsələdə bir qədər problem var: "Ötən ilə nisbətən Azərbaycanda pomidor ixracatı bir-dən-birə 7 dəfə artdı. Bu isə Ru-

siya tərəfindən iradların yaranmasına səbəb oldu ki, Azərbaycan Türkiyə pomidorunu yerli məhsul adı ilə Rusiya bazarına çıxararaq belə kəskin artıma nail olub. Hətta Putinin keçirdiyi müştəriyərdən birində Rusiya rəsmiləri Azərbaycanı ittiham etdilər. Buna görə də dəqiq statistika aparmaq çətindir. Lakin Azərbaycanın belə bir potensialı var ki, həm daxili bazarı yerli məhsulla təmin etsin, həm də xaricə ildə ən azı 100 milyon dollardan artıq dəyərde pomidor çıxarsın. Ancaq biz bir bazardan asılı olacağıqsa, bu, gələcəkdə problemlərə səbəb olacaq. Yeni bazarlar tapılmazsa daxildə qiymətlər ucuzlaşa bilər. Bir də fermerlərin pomidorun imtina edib, başqa məhsulların istehsalına keçdiyi baş verə bilər".

□ **Nərgiz LİFTİYEVA**

Yeməyimizi nədə bişirək? - bizi zəhərləyən və sağlam edən qablar...

Tahir Əmiraslanov: "Əvvəlcə daş qablara, daha sonra isə gildən hazırlanmış saxsı qablara üstünlük vermək lazımdır"

Hər zaman Azərbaycan mətbəxinə bir sıra yeməklərin ağırlığından, hətta onların insan səhhəti üçün problemlər yaratmasından danışırıq. Ancaq yeməklərin dadlı və keyfiyyətli olması üçün onun bişirildiyi qab da çox önəmlidir. Keçmişdə nənələrimiz yeməkləri mis, daş və gildən hazırlanmış qazanlarda bişirirdilər. Bu zaman yeməyin dadı da, keyfiyyəti də sanki fərqli olurdu.

Müasir dövrimizdə müxtəlif materiallardan, müxtəlif qiymətlərə qazanlar, tavalər satılır. İndi mis, daş və ya gildən hazırlanmış qablarda yemək bişirənlərə, demək olar ki, rast gəlmək mümkün deyil. Bu qabları tapmaq da müşkülə çevrilib. Bir sıra ailə restoranları yeməklərini daş qazanlarda hazırladıqlarını deyirlər. Ancaq bu cür yerlər də olduqca azdır. Gildən hazırlanmış qazanlara, dopulara rast gəlmək mümkün olsa da, daşdan hazırlanmış qazanlar gözə dəymir.

Hər nə qədər daşdan hazırlanmış qazan axtarınsa çıxsaq da, tapa bilmədik. Ancaq mis qazanlara İçərişəhərdə rast gəlmək mümkündür. Onların qiyməti də olduqca bahadır.

İçərişəhərdə mis qazan satan Əhməd Quliyevin sözlərinə görə, mis qazan gerek tez-tez qalaylansın, ancaq indi qalayçı tapmaq mümkün deyil: "Əslində mis qazanda da çox yemək saxlamaq olmaz. Bu qazanda daha çox yeməyin suyunu qaynatmaq və ya sulu yeməklər bişirmək üçün istifadə edilirdilər. Yeməyi ən dadlı edən və keyfiyyətini qoruyan gildən və daşdan hazırlanmış qablardır. Bu qablar istiliyi tez götürür və gec soyuyur. Bu isə yeməyin uzun müddət isti qalması demək-

dir. Həm də onların materialında heç bir dəmir, qarşım olmadığı üçün yemək tez xarab olur".

Mis qazanların alıcılarının olub-olmamasına gəlincə isə satıcı alanlardan daha çox, gətirib mis qablarını satanların olduğunu dedi: "Mis qazan alan yoxdur, bəzən turistlər bir çömçə alır. Bəzən də görürsən ki, kimsə nənəsindən, anasından qalma mis qabları gətirib satır. Bir müddət sonra daş qazanlar kimi mis qazanlar da tapılmayacaq və tarixin yaddaşına gedəcək. Hazırda onların qiyməti ölçüsünə görə dəyişir, 80 manata da var, 600 manata da".

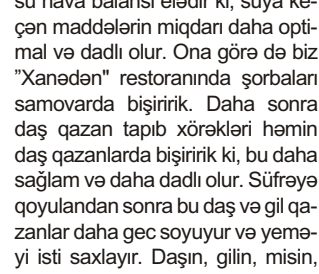
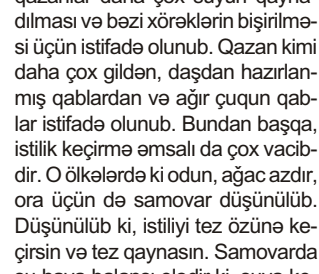
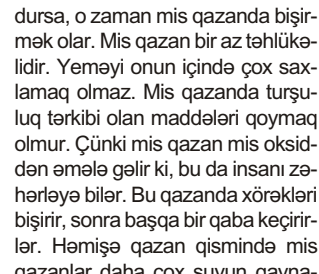
Qeyd edək ki, bu gün evinə qab alanlar daha çox tefal, çuqun və digər dəmir materialı qabları alır. Bunların qiyməti heç də ucuz deyil. Kiçik tefal tavası 30 manata, qazanı isə 110 manata satılır. Təbii ki, qiymətlər qabların ölçüsünə və funksiyasına görə dəyişir. Müasir dövrimizdə elektrikle işləyən qazanlar da mövcuddur. Bəs bunların sağlamlığı xeyri və ya ziyanı barədə düşünmüşük mü? Çoxlanmır deyir ki, tefal qazanı, tavası cızıldısa, o mütləq atılmalıdır, yemək bişirmək olmaz. Ancaq bu gün sorğu keçirsək əksər xanımlar evlərində cızılmış tavalarda yemək bişirdiklərini deyir-

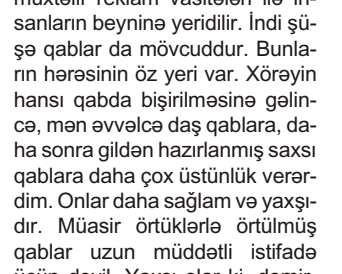
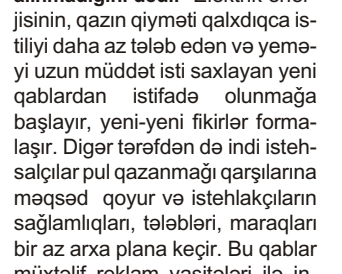
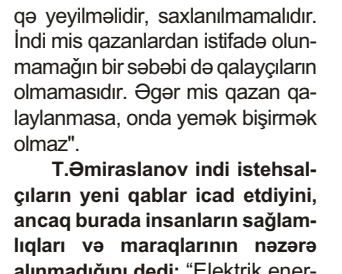
lər, çünki bu qablar tez qınırlar. İndi hətta şüşədən hazırlanmış qabları da istifadə edilir.

Milli Kulinariya Mərkəzinin direktoru Tahir Əmiraslanov qabla-

rın yeməyin təminə və xeyrinə təsirinin böyük olduğunu dedi: "Azərbaycandan olan Mahmud Türbani yazır ki, xörəklər gerek daş qazanda bişsin. Daş qazan yox-

dursa, o zaman mis qazanda bişirmək olar. Mis qazan bir az təhlükəlidir. Yeməyi onun içində çox saxlamaq olmaz. Mis qazanda turşuluq tərkibli olan maddələri qoymaq olmaz. Çünki mis qazan mis oksidən əmələ gəlir ki, bu da insanı zəhərləyə bilər. Bu qazanda xörəkləri bişirir, sonra başqa bir qaba keçirirlər. Həmişə qazan qismində mis qazanlar daha çox suyun qaynatılması və bəzi xörəklərin bişirilməsi üçün istifadə olunub. Qazan kimi daha çox gildən, daşdan hazırlanmış qablardan və ağır çuqun qabları istifadə olunub. Bundan başqa, istilik keçirmə əmsali də çox vacibdir. O ölkələrdə ki odun, ağac azdır, ora üçün də samovar düşünülüb. Düşünüldü ki, istiliyi tez özünə keçirsin və tez qaynasın. Samovarda su hava balansı elədir ki, suya keçən maddələrin miqdarı daha optimal və dadlı olur. Ona görə də biz "Xanədan" restoranında şorbaları samovarda bişiririk. Daha sonra daş qazan tapıb xörəkləri həmin daş qazanlarda bişiririk ki, bu daha sağlam və daha dadlı olur. Süfrəyə qoyulandan sonra bu daş və gil qazanlar daha gec soyuyur və yeməyi isti saxlayır. Daşın, gilin, misin, demirin istilik keçirmə əmsalları əzgin istilik keçirmə əmsalları və istilik tutumu ilə üst-üstə düşəndə xörəklər daha gözəl və dadlı olur. Məsələn, bizim mis səhənglərdə su saxlamağımız xeyirlidir. Həm də mis yüngüldür. İstiliyi tez götürür odun az işlənir, tez də soyuyur. Mis qabda bişirilən yemək o daqi-

qə yeyilməlidir, saxlanılmamalıdır. İndi mis qazanlardan istifadə olunmamağın bir səbəbi də qalayçıların olmamasıdır. Əgər mis qazan qalaylanmasa, onda yemək bişirmək olmaz".

T.Əmiraslanov indi istehlakçıların yeni qablar icad etdiyini, ancaq burada insanların sağlamlıqları və maraqlarının nəzərə alınmadığını dedi: "Elektrik enerjisinin, qazın qiyməti qalxdıqca istiliyi daha az tələb edən və yeməyi uzun müddət isti saxlayan yeni qablardan istifadə olunmağa başlayır, yeni-yeni fikirlər formalaşır. Digər tərəfdən də indi istehlakçılar pul qazanmağı qarşılıqları məqsəd qoyur və istehlakçıların sağlamlıqları, tələbləri, maraqları bir az arxa plana keçir. Bu qablar müxtəlif reklam vasitələri ilə insanların beyninə yeridilir. İndi şüşə qablar da mövcuddur. Bunların hərəsinin öz yeri var. Xörəyin hansı qabda bişirilməsinə gəlincə, mən əvvəlcə daş qablara, daha sonra gildən hazırlanmış saxsı qablara daha çox üstünlük verərdim. Onlar daha sağlam və yaxşıdır. Müasir örtüklərlə örtülmüş qablar uzun müddətli istifadə üçün deyil. Yaxşı olar ki, dəmirdən, qalaylanmış misdən, çuqundan, ağır tavalardan, qazanlardan, bir sözlə dedə babadan nə olubsa, o qablardan istifadə etsinlər. Alüminiumdan uzaq qaçmaq lazımdır".

□ **Günəli MANAFLI**
 □ **Fotolar müəllifindir**

MÜSAVAT

Son səhifə

N 244 (6858) 23 noyabr 2017

Obamanın qızı sevgilisi ilə öpüşəndə fotosu çəkildi

Kəçmiş Amerika prezidenti Barak Obamanın 19 yaşındakı qızı Malia Obama bu dəfə sevgilisi ilə yaşadığı romantik anlara görə medianın müzakirəsinə çevrilib. Harvard və Yale arasında hər il düzenlenen futbol matçından öncə kamp quran tələbələr bir-birilərini yaxından tanımaq imkanı tapıblar. 19 yaşlı Malianın matçdan öncə sirlili bir gəncə öpüşərkən görüntülənməsi tədbirdən daha çox müzakirə olundu. Malia eyni gün siqaret çəkərkən də kameraların obyektivinə tuş gəlmişdi. Xatırladaq ki, gənc qız 2016-cı ildə Lollapaloozada narkotik maddədən istifadə edərkən şəkilləri çəkilsə də, daha sonra üzərində "Siqaret öldürür" cümləsi yazılmış köynək geyinərək diqqəti daha çox özünə çəkmişdi.

B.Obama keçən il qızları Malia (19) və Şaşanın (16) oğlanlarla görüşməyə başladığını söyləmişdi. Obama qızlarının "Gizli Servis" tərəfindən mühafizə olunduğunu deyərək, eyni zamanda "O adamların edə biləcəyi çox şey var" kimi bir zarafat da etmişdi.

2017-ci ilin ən çox qazanan manekeni

"Forbes" jurnalı 2017-ci ilin ən bahalı modellərinin reytingini müəyyənləşdirib. Birinci yerin sahibi Amerikadan olan 22 yaşlı Kendal Jenner olub. O, son bir il ərzində 22 milyon dollar qazanıb. Son 15 ildə bu siyahıda birinci yerin sahibi olan braziliyalı model Cizel Byundxen isə illik 17.5 milyon dollarlıq qazancı ilə ikinci yerdə olub. Üçüncü yeri 31 yaşlı amerikalı Krissi Teyqen tutub. Onun illik qazancı isə 13.5 milyon dollar olub. Səkkizinci yerdə Asiyannın yeganə təmsilçisi olan çinli Lyu Ven qərar tutub. Onun illik qazancı isə 6.5 milyon dollar olub.

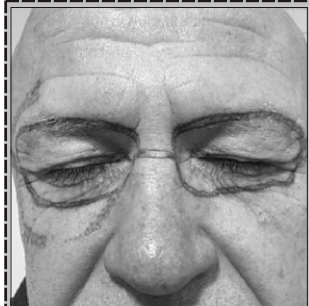
Jurnalın xəbərinə görə, 10 ən çox qazanan modelin son bir ildəki toplam qazancı 110 milyon dollar olub.

Forbes eyni zamanda ən çox qazanan müğənnilərin də siyahısını açıqlamışdı. Ötən il 105 milyon dollarlıq qazancı ilə Beyons birinci yerdə qərar tutub.

Qab yumaq qadınlara ömrünü uzadır

Amerikanın səhiyyə araşdırmaçıları qab yumağın insanın uzun həyat yaşamasına müsbət istiqamətdə təsir etdiyini açıqlayıblar. Amerikalı müxtəssislərin apardığı araşdırma "Journal of the American Geriatrics Society" jurnalında yayımlanıb. Araşdırma çərçivəsində yaş 65-dən yuxarı olan 6 min qadının bir həftə boyunca evdəki fiziki aktivliyi təqib edilib.

Buna görə gün ərzində ən az yarım saatını bir ev işinə ayıran insanların ölüm faizinin yəqin 12 daha az olduğu ortaya çıxıb. Fiziki aktivliyin müddəti 1 saat olanda isə ölüm faizinin 39 faiz azaldığı ortaya çıxıb. Araşdırmada yer alan heyətdən Andrea Lacroix bildirib ki, fiziki aktiv hərəkətlər qadınlarda ölüm riskini azaldır. Yeni bu vaxta qədər yaşlı qadın qohumlarımızı boş yerə yüklənib, onları işdən-gücdən çəkəndiriyimiz ortaya çıxıb. Belə ki, bu qədər fiziki iş onların ömrünü uzadırmış.

Sərxoş olub parkda yatdı, sifətinə eynək tatuajı etdilər

Ingiltərədə qatıldığı bir partidə çox sərxoş olan adam səhər oyananda gördüyü mənzərə qarşısında çox təəccüblənib. Adının açıqlanmasını istəməyən adam oyanıb, tualetdə gedəndə gözünün ətrafında bir eynək şəkli çəkildiyini görüb. Kənarına da məşhur eynək markası olan "Ray Ban" yazılmışdı. Bunun dostları tərəfindən qələmlə çəkilmiş olduğunu düşünən adam əvvəl çox da hirsənlənməyib. Amma nə qədər yusa da, şəkillərin yerində dayandığını görünce bunun həqiqi bir tatuaj olduğunu fərqinə varıb. O anda dünyasının başına fırladığını deyən qallerli adam tatuajın edildiyi anı əsla xatırlamadığını deyir. Tatuajı sildirmək üçün böyük əziyyət çəkən kişi 2 il boyunca bu izlərdən qurtulmağa çalışıb. Öncə tatuajı sildirdiyi halda izlər qalacağı üçün tərəddüd yaşasa da, bu şəkildə yaşaya bilməyəcəyini fərq etdiyi üçün sildirməyə qərar verib.

QOÇ - "Həmişə haqlıyam" kimi dəhşətli və qəzəbli fikirlərdən əl çəkin. Əks təqdirdə, hər şeydən məhrum ola bilərsiniz. Çünki insanların dözümlü və gəzəst limiti tükənməz deyil.

BUGA - Tale imtahanlarından birini vermək üçün bu gün qarşınıza çıxan hər bir hədisəyə imanla yanaşın. Nəzərə alın ki, Böyük Yaradandan gizli heç nə yoxdur. Doğmalarıңыз baş çəkin.

ƏKİZLƏR - Neçə vaxtdan bəri mövcud olan pulla bağlı sıxıntılarınız nəhayət ki, aradan qalxmağa başlayacaq. Bu isə həmişə olduğu kimi ovqatınızın yüksəlməsinə stimül verəcək.

XƏRÇƏNG - Lazımsız əlaqələrə son qoymağı bacarsanız, ulduzlar sizə xoş bir gün bəxş edəcək. Enerjinizi yalnız xeyirxah işlərin həllinə və maliyyəyə yönəldin. Yuxusuzluğa qarşı əncam çəkin.

ŞİR - Astroloji göstəricilər naharəqədərki vaxtı adi işlərə həsr etməyi məsləhət görür. Bütün görüşlərdə ehtiyatlı olun. Sonrakı müddətdə isə fəaliyyətdə müəyyən uğurlarınız mümkündür.

QIZ - Günün ümumi mənzərəsi normal olsa da, bəzi səhvlərdən yaxa qurtarmağa çalışın, ələlxüsus da münasibətlərdə. Dəqiq olmayan məsələlərə yekun münasibət bildirməyin. Gəlir də mümkündür.

TƏRƏZİ - Yaşamağın çox çətin olduğu indiki vaxtda "körpüləri yandırmaq" sizə yaramaz. Ən azı xoş gələcəyiniz üçün bunu etməməlisiniz. Davranışda səmimi, sağlamlığınızda ehtiyatlı olun.

ƏQRƏB - Əgər əsas gücü ünsiyyətin müəyyənləşdirilməsinə yönəltməyiniz, ulduzlar sizi sevindirəcək. Hətta maddi durumunuz da qənaətbəxş hala gələ bilər. Bu gün yaxın səfərə çıxmaq olar.

OXATAN - Bürcünüzdəki müsbət kosmik fon ümumi işlərinizdə xeyli irəliləyiş yaradaçaq. Həm fəaliyyətdə, həm də münasibətlərdə sevinəcəksiniz. İstənilən yeni təklifə razılıq verin.

OĞLAQ - Günün birinci yarısında əsəblərinizi qorumağı bacarın ki, Göy qübbəsinin sürprizləri sizdən yan keçməsin. İnsanlara əşya kimi deyil, Tanrının yaratdığı ali varlıq kimi baxın.

SUTÖKƏN - Dəyişkən iqlimlə mübarizədə əzmkar olun ki, qarşıda duran perspektivlərə yetişəsiniz. Öz təklif və əmrlərinizlə müsahibələrinizin işini çətinləşdirməyin. Gecəni öz evinizdə keçirin.

BALIQLAR - Ulduzlar bu gün əsas ixtiyarı öz əlinizə verəcək. Bu isə gözlənilən hadisələrin nəticəsini qərarlarınızdan asılı edəcək. Hər şey müvafiq olsa, nəhərdən sonra ovqatınız yüksələcək.

Qoroskop

(23 noyabr)

Səbuhi Rəhimli

Unutmayın, Tanrı ulduzlardan daha yüksəkdə durur!

Dünyanın ən uzun paltarını

Dizayn etdiyi cəsur və qeyri-adi paltarlarla gündəmə gələn Henri Holland adlı modaçı bu dəfə də hamını şoka salmağı bacarıb. İngiltərənin "The Daily Mail" saytının xəbərinə görə, modaçı dünyanın ən uzun paltarını hazırlayıb. Leeds adlı yeni bir alış-veriş mərkəzinin açılışı üçün hazırlanan paltar 15 metrlik uzunluğu ilə rekorda imza atıb. İngilis modaçının qərribə paltarını 3 ədəd ikimərtəbəli avtobus hündürlüyündə idi. Paltar geyinmək üçün təbii ki, maneken tapılmamışdı. Amma modelişi Cirque Du Soleli adlı məşhur sirk akrobatlarından olan Colette Morrou öz üzünə götürmüşdü. Bir hədiyyə qutusundan çıxaraq yuxarıya doğru iplərlə çəkilən Morrou alış-veriş mərkəzindəki minlərlə insan izləyib.

Səhifəni hazırladı: SELCAN

Təsisçi: Rauf ARİFOĞLU
Baş redaktorun birinci müavini:
Azər AYGAN

e-mail adres: yenimusavat@mail.ru

Ünvan: Bakı şəhəri,
R.Rüstəmov küçəsi
2528-ci məhəllə ev 44/d
Tel: 520 01 23 (24, 25, 26, 27, 28)

Redaktor:
Elsad MƏMMƏDLİ

Lisənziya N: B 114
SAYI: 5.100

"Yeni Musavat"ın kompüter mərkəzində yığılıb, səhifələnilib, "Azərbaycan" nəşriyyatında çap edilib. Əlyazmalar geri qaytarılmır. Müəlliflərlə redaksiyanın mövqeyi uyğun gəlməyə bilər.